

2013

NEVŞEHİR TURİZMİNİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİNE YÖNELİK EKO TURİZM EYLEM PLANI 2013-2023

Orman ve Su İşleri Bakanlığı 8. Bölge
Müdürlüğü Nevşehir Şube
Müdürlüğü/NEVŞEHİR

Şubat 2013

KISALTMALAR

UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
CBS	Coğrafi bilgi sistemleri
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
D.S.İ.	Devlet Su İşleri
TMO	Toprak Mahsulleri Ofisi
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
SEK	Süt Endüstrisi Kurumu
HKD	Hızlı Kırsal Değerlendirme
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
SWOT	Güçlü, Zayıf, Fırsatlar, Tehditler
MTA	Maden Tetkik Arama
TSO	Ticaret ve Sanayi Odası
OSİM	Orman ve Su İşleri Müdürlüğü
AHİ-KA	Ahiler Kalkınma Ajansı
ÇŞİM	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
KHGB	Köylere Hizmet Götürme Birliği
İÖİ	İl Özel İdaresi
ÜN	Üniversiteler
KTİM	Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü
KY	Kamu Yönetimi
HEM	Halk Eğitim Merkezi
UDHİM	Ulaştırma, Denizcilik, Haberleşme ve İl Müdürlüğü
B	Belediyeler
WWF	Doğal Hayatı Koruma Derneği
D	Dernekler
MHT	Muhtarlıklar
R	Rafting
M	Mağaracılık
DB	Dağ Bisikletçiliği
DG	Dağ-Yayla Gezisi İmkanı
PF	Peyzaj Güzelliği/Foto Safari
DGR	Düzenlenmiş Doğa Gezisi Rotası
KMG	Tabiata Uyumlu Kırsal Miras Gezisi
P	Pansiyonculuk
KHŞM	Kır Havasında Şehir Merkezleri
KeG	Kelebek Gözlemciliği
KuG	Kuş Gözlemciliği
SOB	Sportif Olta Balıkçılığı

MP	Milli Park vb Sahalar
KSP	Kış Sporları Potansiyeli
EGB	Estetik Göl/Baraj Olan Yerler
BOG	Botanik Gezilere Uygun Saha
FGİ	Ormanaltı Florası, Tanıma Gezi İmkanı
EBG	Endemik Bitkilerin Gözlemi
KP	Köy Pazarları
DÇG	Çayır Şeklinde Gruplanmış Dağ Çiçekleri Gezisi
BDPKG	Bakir Doğa Parçaları Keşif Gezisi
KMG	Dokusu Bozulmamış Kırsal Miras Gezisi
Y	Yaya Gezi İmkanı
Ts	Tarihi Eserler Sit Alanı
Ş	Şelale Görme İmkanı
P	Peyzaj Değeri Yüksek Yerler, Fotoğrafik Yerler
Mğ	Mağara Gezisi
Jm	Jeolojik ve Jeomorfolojik Değerler
Bt	Botanik Gezisi İmkanı
Bo	Bakir Orman Gezisi İmkanı
At	Atla Geziye Uygun
HS	Hava Sporları
KK	Kamp Karavan

SUNUŞ

ÖNSÖZ

ÇALIŞMANIN MAKSADI

Nevşehir ilindeki mevcut turizm verileri ildeki geceleme sayılarının 2 gecenin altında olduğunu ortaya koymaktadır. Bölgede çoğunlukla Red ve Green Tour olarak iki tür tur satışı gerçekleştirilmektedir. Bu turların süresi ise en fazla 2 gün olarak planlanmaktadır. Nadir de olsa farklı doğa turları kapsamında (bisiklet turları gibi) 3-5 günlük turlara da rastlamak mümkündür. Bu çalışma ile Nevşehir ilinde turist konaklamasını sağlayacak nitelikte alternatif tur güzergahlarının belirlenmesi, tanıtılması ve pazarlanabilmesi için doküman hazırlanması amaçlanmaktadır. Hazırlanacak olan bu çalışma ile "Nevşehir ekonomisinin güçlendirilmesinde stratejik öneme sahip turizm alanında kapasite geliştirmeye yönelik araştırma faaliyetleri yaparak Nevşehir turizm gelirlerini artmasına katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Tabii ki sadece bu çalışma ile bu hedefin başarılması mümkün değildir. Projenin başarmak istediği özel amaç ise "Nevşehir'deki turizm gelirlerini artırmaya ve turizmin çeşitlendirilmesine yönelik strateji öneme sahip olan ekoturizm alanında araştırma faaliyetleri yapmak, eylem planı ve haritalar hazırlamaktır.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	ii
SUNUŞ	iv
ÖNSÖZ	v
ÇALIŞMANIN MAKSADI	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER, GRAFİKLER, HARİTALAR, RESİMLER VE TABLOLAR LİSTESİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1 Doğal Alanlar, Yöre İnsanın Geleneksel Hayatı, Kırsal Kalkınma, Sürdürülebilir Turizm Alternatifi ve Nevşehir Vilayetinde Sürdürülebilir Doğa Turizmi	1
1.3 Sürdürülebilir Doğa Turizmi	3
1.4 Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme Stratejisi	4
2. SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ GELİŞİMİNE İLİŞKİN ÇALIŞMALAR	6
2.1 Kaynak Analizi	6
2.1.1 Kaynak Analizinde Ele Alınacak Unsurlar	6
2.2 Turizm Potansiyeli	8
2.3 Taşıma Kapasitesi	12
2.3.1. Taşıma Kapasitesinin Elemanları;	12
3. İLGİ GRUBU ANALİZİ VE YEREL ORGANİZASYONUN OLUŞTURULMASI	14
3.1 İlgili Grupları/Paydaşlar	14
3.2 İlgili Grubu Kategorileri	14
3.3 İlgili Grubu Analizi	14
3.4 Toplum Temelli Yaklaşım	15
3.5 Yerel Organizasyonun Oluşturulması	15
3.6 Tarihçe	15
3.7 Nevşehir İlinin Genel Özellikleri	17
3.7.1. İlin Jeomorfolojik Özellikleri	17
3.7.2. Jeolojik Özellikler	18
3.7.3. İklim Özellikleri	18
3.7.4. Hidrografya	18
3.7.5. Toprak Özellikleri	19
3.7.6. Arazi Varlığı	19
3.7.7. Orman Varlığı	20
3.7.8. Flora-Fauna ve Hassas Yörelere	20
3.7.9. Yerleşim Alanları ve Nüfus	20
3.7.10. Tarım ve Hayvancılık	21
3.7.11. Sanayi ve Teknoloji	22
3.7.12. Altyapı, Ulaşım, Haberleşme ve Konaklama	24
3.7.13. Madencilik	27

3.7.14. Enerji	29
3.8 İlgi Grubu ve Paydaş Analizi	30
4. NEVŞEHİR DOĞA TURİZMİ ARZI	32
4.1.Nevşehir'in Doğa Turizmi Değerleri (Doğa Turizmi Arzı).....	32
4.1.1. Korunan Alanlar	32
4.2. Nevşehir İlinin Doğa Turizmi (Arzı) Değerleri ve Bilinirlik Değerlendirmesi	34
4.3.Nevşehir İlinde Doğa Turizmi Amaçlı Kullanılan ve Koruma Statülü Alanlar	35
4.4. Seçkin Özellikli Diğer Sahalar	43
4.5 Nevşehir İlinde Doğa Turizm Çeşitleri	48
5. SEÇKİN VE YÜKSEK DEĞER TAŞIYAN (X) YILDIZ ALANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE POTANSİYELİNİ GELİŞTİRME İMKANLARININ ORTAYA KONULMASINA İLİŞKİN ANALİZLER ..	56
6. NEVŞEHİR İLİ SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ STRATEJİLERİ	70
6.1.GELİŞME STRATEJİLERİ	70
6.2. PAZARLAMA STRATEJİSİ	70
6.3. ZİYARETÇİ YÖNETİMİ STRATEJİSİ	70
6.4. İZLEME VE DEĞERLENDİRME STRATEJİSİ (TURİZMİN ETKİLERİNİN VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN İZLENMESİ).....	70
KAYNAKÇA.....	83

ŞEKİLLER, GRAFİKLER, HARİTALAR, RESİMLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Nevşehir İli Arazi Varlığı	19
Tablo 2 İlçelere Göre Arazi Varlığı	19
Tablo 3 Nevşehir Nüfus Dağılımı	21
Tablo 4 Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayi İşletmeleri	21
Tablo 5 Nevşehir ili hayvan varlığı	22
Tablo 6 Nevşehir ili bitkisel üretim miktarları	22
Tablo 7 Temiz Su Sistemi Bilgileri	25
Tablo 8 Nevşehir'deki Sanayi Madenleri Bilgileri	27
Tablo 9 Nevşehir ilindeki metalik madenler	28
Tablo 10 Linyit Özellikleri	29
Tablo 11 Araştırmanın Paydaşları	31
Tablo 12 Doğa Turizmi Faaliyetlerinde Tercih Edilen Bölgeler	34
Tablo 13 Nevşehir'deki Baraj ve Göletler	44
Tablo 14 Milli Parklar Bilinirlik Tablosu	46
Tablo 15 Milli Pak SWOT Analizi Tablosu	47
Tablo 16 İlçelere göre doğa turizmi aktiviteleri	55
Tablo 17 Nevşehir ili turizm değerleri tablosu	58
Tablo 18 Nevşehir ili ulaşılabilirlik tablosu	59
Tablo 19 Nevşehir Altyapı Analizi	60
Tablo 20 Yeme içme konaklama analizi	61
Tablo 21 Nevşehir'in kendine has seçkin ve diğer önemli özellikleri	62
Tablo 22 Nevşehir Sosyal ve Ekonomik Taşıma Kapasitesi Analizi	64
Tablo 23 Nevşehir ili ekolojik taşıma kapasitesi analizi	65
Tablo 24 Ekolojik taşıma kapasitesi göstergeleri	67
Tablo 25 Nevşehir Fiziki/idari taşıma kapasitesi analizi	68
Tablo 26 Nevşehir Doğa Turizm Potansiyelinin Kıyaslaması	69
Resim 1 Kapadokya'dan görünümeler	35
Resim 3 Sportif Olta Balıkçılığı Alanları	52
Resim 4 Agroturizm Faaliyetlerinden Bir Görünüm.....	54
Resim 5 Kozaklı Kaplıcaları	54
Harita 1 Nevşehir Haritası	21
Harita 2 Nevşehir Haritası	32
Harita 3 Orman ve Su İşleri Bakanlığı Nevşehir Haritası	33
Harita 4 Türkiye Turizm Stratejisi ve Kavramsal Eylem Planı	33
Harita 5 Ürgüp İlçe Haritası	36
Harita 6 Göreme Tarihi Milli Parkı.....	37
Harita 7 Gülşehir İlçe Haritası	40
Harita 8 Avanos İlçe Haritası	42

Harita 9 Acıgöl İlçe Haritası	43
Harita 10 Nevşehir İl Haritası	44
Harita 11 Kozaklı İlçe Haritası.....	45
Harita 12 Merkez İlçe Haritası	48
Harita 13 Hacıbektaş İlçe Haritası	49
Harita 14 Kapadokya Bisiklet Tur Güzergahı	50
Harita 15 Derinkuyu İlçe Haritası	51
Grafik 1 Yıllara göre Nevşehir ziyaretçi sayıları	58

1. GİRİŞ

1.1 Doğal Alanlar, Yöre İnsanın Geleneksel Hayatı, Kırsal Kalkınma, Sürdürülebilir Turizm Alternatifi ve Nevşehir Vilayetinde Sürdürülebilir Doğa Turizmi

Tabiatı korumanın geleceği kırsal alanların geleceğine, kırsal hayatın korunmasına ve sağlıklı yürüyen bir kırsal ekonomiye bağlıdır. Kırsal alanlardaki düşük ve dağınık nüfus ile beraber yetersiz gelir söz konusu olduğunda bu alanların turizm köyleri vb. gibi faaliyetler için kullanılması söz konusu olacaktır. Bu tür girişimlerin önemli bir kısmı korunan alanlarda veya dışında yapılmaktadır. Bazı etkinliklerin korunan alanlara ve tabiata çok zarar verdiği de görülmektedir. Bu sebeple tabiatı korumakla görevli olan bizlerin çevremiz ile iyi bir proaktif ilişkiler içinde olmamız gerekmektedir. Proaktif kişi; ilişkilerde ve faaliyetlerde inisiyatifi eline alan kişi demektir. Tabiattaki faaliyetlerin kontrolü için Orman ve Su İşleri Bakanlığı taşra kuruluşlarının kırsal sahalarda doğa turizminin geliştirilmesinde öncü olması doğru bir harekettir.

Son yıllarda sivil toplum kuruluşları ve diğer kamu kurum ve kuruluşları; statülü korunan alanlar, doğal alanlar, kırsal kalkınma, kalkınma için işbirliği gibi konuları tamamıyla farklı bir bakış açısı ile algılamaya başlamışlardır. Tabiat ve geleneksel kültürler üzerinde turizmin meydana getirdiği olumsuz tesirler ve bunların neticesinde duyulan korkular kitle turizmine karşı alternatif, çevreye duyarlı turizmi ve tabiatı korumayı öne çıkarmıştır. Sürdürülebilir doğa turizmi ve ekoturizm tabiatın korunması için bir umut olarak ortaya çıkmıştır. Algılamadaki bu değişiklik, doğal alanlar, korunan alanlar ve çevresinin bölgesel planlamasında turizme ilişkin proje ve çalışmaların giderek artmasına yol açmıştır. Bu sayede turizm, zaman içinde kırsal alanların kalkınmasında, yoksulluğun azaltılması ve yöresel kültürel zenginliğin korunmasında anahtar bir rol haline gelmiştir.

Sürdürülebilir doğa turizmi, kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi, kırsal nüfus için yeni bir bakış açısı meydana getirilmesi, yoksulluğun ve kırsal göçün azaltılmasında önemli seçeneklerden biri olarak görülmektedir. Ancak, turizmin yalnızca yerel ekonomi ile doğru şekilde bütünleştirildiği takdirde beklentileri karşılayabileceği ve yöre halkı ile diğer ilgi gruplarına fayda sağlayacağı unutulmamalıdır.

1.2 Doğal Alanlar ve Sürdürülebilir Kalkınma

1980'li yıllardan itibaren Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), çevre konularına ilişkin çalışmaları arttırmış, Bu çalışma giderek artan bir etkinin meydana gelmesini sağlamıştır. Dünya Çevre Kalkınma Komisyonu'nca 1987 yılında tamamlanan çalışmalar sonunda "**ortak geleceğimiz**" adlı bir rapor hazırlanmıştır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, çevre ve kalkınma konularına çok farklı yaklaşılması gerektiği bu raporda vurgulanmıştır. Kalkınmanın ve insanlığın sahip olduğu kaynakların sürdürülebilir olduğuna vurgu yapılmıştır. Raporda ortaya konulan "**sürdürülebilir kalkınma**" kavramı, insanların elinde bulundurduğu ve onlara muhtaç olduğu ekolojik, kültürel ve sosyo-ekonomik kaynakların nadir ve eşsiz olduğu görüşüne varılmıştır.

Bir sahanın sahip olduğu kaynaklar, çok farklı maksatlar için kullanılabilir. Örneğin, bir orman, kereste imalatı için kullanılabilirken, üzerindeki ağaçlar kesilerek tarım toprağı olarak kullanılabilir. Ayrıca korunan alan olarak da ayrılabilir. Alanın ve alanda

yaşayan yöre halkının özelliklerine bağlı olarak bu seçeneklerden bazıları uygulanabilirken, bazıları ise kesinlikle uygulanamaz. Yalnızca korumacı bir yaklaşım içine girildiğinde doğru görülen seçenek ormanın el değmemiş eski haline bırakılması olsa da, yöre halkı ve diğer iş gruplarının bu kaynakların sürdürülebilir kullanımı hayat kalitelerini yükseltmek için ormandan hak iddia etmeleri mevzubahistir. Bu sebeple yüzde yüz sürdürülebilir kalkınmaya her zaman ulaşılamasa da bu hedef üzerine yoğunlaşılmalıdır.

Doğal ve korunan kırsal alanlarda, geçmişten günümüze yerel topluluklar ile arazinin beraberliği çok önemlidir. Korunan alan ağı büyüdükçe korunan alan kavramının anlamı da değişmeye ve gelişme göstermeye başlamıştır. Bu gelişme içinde yöre insanların varlığı ve faydalanmalarının sürdürülebilirliği de öne çıkmaktadır.

Bir doğal alan ve korunan alanın içinde yer aldığı bölgenin sürdürülebilir kullanımı, turizm, ekolojik tarım, hayvancılık, yeni bölgesel ürünler, sürdürülebilir ormancılık, hatta enerji üretimindeki yatırımlarla birlikte düşünüldüğünde daha başarılı olacağı açıktır.

Doğal alanlarda faaliyetlerin açıklanmasında **Kırsal alan, Kırsal kalkınma** ve **Sürdürülebilir Kalkınma** gibi kavramlar değerlendirilmelidir. Bu kavramlara baktığımızda;

Kırsal Alan; Şehir diye tabir edilen yerleşme sahalarının dışında kalan tarımla ilgili etkinliklerin yapıldığı alanları da içeren köy, mezra, kom vb. adlarla adlandırılan ve anılan insan yerleşimlerinin var olduğu alanları “*kırsal alan*” olarak tanımlayabiliriz.

Kırsal Kalkınma Kavramı: Kırsal kalkınma, küçük toplulukların içinde buldukları ekonomik, toplumsal ve kültürel şartları iyileştirmek amacıyla giriştikleri çabalarının, devletin bu konudaki çabalarıyla birleştirilmesi, bu toplulukların tüm ülke insanların tümüyle kaynaştırılması ve ulusal kalkınma çabalarına tam katkıda bulunmalarının sağlanma süreci şeklinde tanımlanmıştır.

Kırsal Alan Kalkınması; Hem eğitim hem de örgütlenme işi olup, kırsal alan; toplumun ihtiyaçlarının göz önünde tutulması, kırsal alan kalkınma politikası ile ilgili planların alınması sırasında topluma zorla kabul ettirilmemesi gereken bir konudur. *Toplum istediklerini elde etmedikçe kırsal alan çalışmalarına katılmayacaktır.* Tarımsal çalışmalar, beslenme, eğitim, mesleki önderlik ve öğretim, kooperatifler, el sanatları, küçük sanayiler, sosyal güvenlik çalışmaları, planlama ve sağlık politikaları nitelikleri kırsal alan ve ülke planları ile bir bütünlük içinde olmalıdır.

Sürdürülebilir Kalkınma: Ekolojik, ekonomik ve sosyo-kültürel kaynakların sürdürülebilir kullanımına dayanmaktadır. Burada ekolojik, ekonomik ve sosyo-kültürel sürdürülebilirlik şartlarının tamamının sağlanması önemlidir.

Kırsal alanlar turizm ve boş zamanların değerlendirilmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Kırsal alan, turistlere sakin ve huzurlu bir seçenek sunmaktadır. 2005 yılında yapılan bir araştırmada; Fransız vatandaşları tatillerinin, %52’sini ya bir ailenin yanında ya da bir arkadaşının evinde, %26’sı evlerinde geçirdiklerini ve %9’luk bir kısmı ise kırsal alanda ikinci bir eve sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Kırsal alanlar doğa için önemli role sahiptir.

Tabii kaynakların korunması, biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesi, doğal felaketlere karşı koruma, iyi hayat şartlarının korunması ve doğal manzaranın korunması doğal çevre ile ilgili hususlardır.

1.3 Sürdürülebilir Doğa Turizmi

Sürdürülebilir kalkınma, ekolojik, ekonomik ve sosyo-kültürel kaynakların sürdürülebilir kullanımına dayanmaktadır.

Sürdürülebilir turizmin gelişimi de sürdürülebilir kalkınma ile bağlantılı bir yaklaşımdır. Sürdürülebilir turizmin gelişiminde turistlerin ve ziyaret edilen yerlerin bugünkü ihtiyaçlarının, gelecekteki fırsatları koruyup geliştirerek ve genişleterek karşılanması amaçlanmaktadır. Bu yaklaşım, ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçların, kültürel bütünlüğün, gerekli ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve kırsal hayatı destekleyen süreçlerin devamını içermektedir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün tanımına göre sürdürülebilir bir turizm gelişimi;

Çevresel kaynakların en iyi şekilde kullanılmasını sağlamalı,

Ziyaret edilen toplulukların sosyo-kültürel yapısına, gelenekselliğine saygı göstermeli,

Bütün ilgi gruplarına adil bir şekilde dağıtılan sosyo-ekonomik faydalar ile tutarlı ve uzun vadeli ekonomik faaliyetler ortaya koymalıdır.

Buna göre sürdürülebilir kırsal/doğa turizminin gelişme ölçütleri;

- a. Biyolojik çeşitliliğin korunması,
- b. Ekonomik tutarlılık,
- c. Kültürel zenginlik,
- d. Yöre halkının refahı,
- e. İstihdam kalitesi,
- f. Sosyal eşitlik,
- g. Ziyaretçi memnuniyeti,
- h. Yetkinin yerele doğru dağıtılması,
- i. Toplumun genelinin refah ve mutluluğu,
- j. Fiziki bütünlük,
- k. Kaynakların etkin kullanımı,
- l. Çevre temizliğidir.

Korunan alanlar açısından; tabiatın seçkin parçaları olan korunan alanlar ile turizm arasındaki bağ, korunan alanların tarihçesi kadar eskidir.

Korunan alanlar turizme, turizm de korunan alanlara ihtiyaç duymaktadır. Turizm korunan alanların kurulması ve yönetiminde göz önüne alınması gereken önemli bileşendir.

Turizm; aynı şekilde koruma altında olmayan flora ve faunanın tutunduğu tabiat alanlarına ve insanın yaşadığı sahalardaki yöresel kültüre de bağımlıdır. Bu bağımlılık doğa ve kültürün bozulmaması için tedbirleri gerektirir. Bu tedbirlerin neler olacağının “sürdürülebilir kırsal kalkınma” ilkeleri çerçevesinde tespiti de zorunludur.

Turizmin önemli bir ekonomik faaliyet olması ve tüm göstergelerin bu faaliyetin büyüme eğiliminde olacağı yönünde olması önemli bir husustur.

Turizmdeki büyümeyle beraber sürdürülebilir turizm, ekoturizm gibi doğayla ilgili turizme olan talep artmış ve turizm ürünleri ile destinasyonlar çeşitlenmiştir. Turistlerin talepleri de

değişmiş ve çeşitlenmiştir. Turistlerin talepleri konaklamada konforun sağlanması yanında, yöreye özgü kültürel değerler hakkında bilgi edinme, yöre halkıyla iletişim, bölgenin flora ve faunası, özel ekosistemler, doğal hayat ve bunların korunması da dahil olmak üzere daha sorumlu bir seyahat deneyimi kazanmak da söz konusudur.

Beklenen büyüme ve yeni eğilimler turizmi o kadar stratejik bir konuma taşımıştır ki, turizm eşsiz özellikli doğal veya korunan alanların sürdürülebilirliğinin yanı sıra bu alanların çevresinde yaşayan yöre halkının kalkınma potansiyeline de müspet etki sağlayabilmektedir. Bu durumda turizm, doğal alanların korunması ve yöre halkı ile ziyaretçilerin çevre bilincinin artırılmasında kullanılacak çok önemli bir araçtır. Dolayısıyla turizm sayesinde koruma çalışmaları için gerekli mali kaynakların kazanılmasının yanı sıra ziyaretçiler ile yöre halkına yönelik bilinçlendirme ve eğitim programlarının oluşturulması ve uygulanması gibi hedeflere de kolayca ulaşılabilmektedir.

En önemli hususta; turizm faaliyetlerinin uzun dönemde sürdürülebilir olması için geniş kapsamlı, dikkatli, katılımcı ve paylaşımcı olarak planlanması, sürecin etkin yönetimi ve izlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, bu faaliyetlerin geri dönüşü mümkün olmayan olumsuz etkileri ortaya çıkacak ve turizm bu alanları tahrip eden bir faktör haline gelebilecektir. İşte bu nedenle; “SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ GELİŞME (MASTER) PLANI” çalışmasına lüzum duyulmuştur.

1.4 Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme Stratejisi

Yukarıda da bahsedildiği üzere, insan kullanımını bakımından hassas olan sahalarda turizm söz konusu olduğunda turizmin iyi planlanması ve yönetilmesi önemli olmaktadır.

Alışılmış turizm stratejileri ile Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme Stratejisi arasındaki fark şudur; alışılmış yöntemler yukarıdan aşağıya bakış açısı ile uygulanmaktadır.

Yani kararlar merkezden alınmakta ve uygulanması için yerele taşınmaktadır. Yöre halkı katılımcı olamamaktadır.

Sürdürülebilir turizm ise aşağıdan yukarıya bir yaklaşım için gayret göstermektedir. Bu yaklaşımda yöre halkının beklentileri ele alınır, yönetime katılmasını sağlayıcı yapı kurulur, *yörenin kalkınma potansiyelini bünyesinde barındıran tabii değerlerin korunması için ortak kararlar alınır*. Karar almanın yanında uygulama ve izleme aşamalarında da yöre halkının bilgisini, becerilerini, en uygun şekilde kullanmak esastır. Bu yaklaşım yöre halkının, yerel otorite ve organizasyonların yetkilendirilmesine dayanır.

-Sürdürülebilir turizm gelişim aşamasında doğa ve çevresinin ortak çıkarları söz konusudur. Konaklama ve diğer turizm altyapıları mümkün olduğunca doğal alan dışında olmalıdır. Bu durum doğaya ve kültüre zararı en aza indirdiği gibi ev pansiyonculuğu gibi faaliyetlerin yapılmasıyla yöreye faydayı arttırabilir.

-Yöre halkı ve diğer bölgesel ilgi grupları turizm gelişiminde önemli ortaklardır. Söz konusu gruplar turistlere konaklama imkanı sunacaklar, sunacakları ürünün kalitesinin korunmasında da sorumluluk alacaklardır.

-Günübirlik ziyaretçiler yerine uzun süreli konaklamaya lüzum duyan turistlerle hedefleniyorsa, doğal ve kültürel mirasa dayalı **cekim noktaları**, el sanatları gibi faaliyetler ortaya konmalıdır.

-Doğal alanlar genellikle çok hassastır, bu sebeple ekolojik değerler, belirli bir saha ile sınırlı olmayacaktır. Geleneksel hayat, yerel kültür, kırsal, sosyal ekonomik yapılar da aynı zamanda turizmin temel kaynağı olmaktadır.

-Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme (Master) Planı'nın ilimizde/bölgemizde ve ülkemizde doğa turizmine konu olacak sahaların tüm ilgi grupları için anlamlı ve cazip bir bakış açısına dayandırılmasına esas olmalıdır.

-Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme (Master) Planı'nda turizm; doğayı koruma, kırsal kalkınma için bir araç olarak ele alındığından, doğa turizmi yönetim planı olarak ele alınmalıdır. Halihazırda olan turizm etkinlikleri de tartışılmalı, değerlendirilmelidir. İlde sürdürülemez olan turizm veya gelir getirici faaliyetler de tanımlanmalıdır. Ayrıca iyi bir yönetim için tehditler ve fırsatlar da ele alınarak bunlardan hareketle ortaya çıkacak fikirler ortaya konmalıdır.

-Doğaya dayalı turizm yönetiminin entegre bir anlayışla (alan ve çevresinin sahip olduğu doğal, tarihi ve sosyo-ekonomik kaynakların bütüncül ele alınması) değerlendirilmesi de önemlidir.

-Turizm gelişimi genel olarak piyasa talebine göre yönlendirilir. Bir alanın turizm potansiyelinin değerlendirilmesi, rekabetçi özgün ve özellikli bir destinasyon oluşturması için gerçekçi beklentiler ortaya konulmalıdır. Yüksek ekolojik değerlere sahip olan sahalarda yüksek turizm değeri içermeyebilir. Turizm, ancak doğru pazar ürünlerini hedeflediği zaman başarılı olabilir. Özellikle hassas tabiat alanlarında taşıma kapasitesi düşük iken, bu alanlardan beklenen faydalar yüksek olmaktadır. Taşıma kapasitesinin düşüklüğü sınırlı sayıda turist demektir. Bu sebeple taşıma kapasitesinin değerlendirilmesi de önemlidir.

-Entegre Doğal Alan Yönetimi, Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme (Master) Planı ile doğa ve turizm yönetimi için tüm ilgi gruplarının desteğini almayı hedefler. Tüm ilgi gruplarının etkin desteği önem taşır. Turizm gelişiminin karmaşık yapısı göz önüne alınırsa, ilgi gruplarının etkin işbirliği oldukça önemlidir. Planın herkes tarafından sahiplenilmesi ayrıcalık olacaktır.

-Sürdürülebilir kırsal kalkınma için kapsamlı bir vizyon belirlenmesine de ihtiyaç vardır.

-Pazarlama Stratejisi; Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme (Master) Planı'nın bir parçasıdır. Kalkınma ve rekabete açık ürün-Pazar kombinasyonu için yaratıcı yaklaşımlar içermelidir. Pazarlar, hedef gruplar, turist sayısı, ürünler, hizmetler, yaratıcı yaklaşımlar bu stratejide yer almalıdır.

-Turizm Destinasyonu Yönetimi; Yaygın bir stratejik yaklaşım olup, destinasyonu rekabete açık hale getirir, bir turizm pazarını iyi bir şekilde yönetmek, pazarlamak, bir destinasyonu rekabetçi yapabilmek için gereken tüm unsurları içeren bir yaklaşımdır.

-İyi tanımlanmış amaçlar ve göstergelerle mantıksal bir çerçeve kurmak, ayrıntılı bütçe, mali portre ve ilgi gruplarının tümüne açık görev ve sorumluluklar veren bir iş planı hazırlamak gereklidir.

-Ziyaretçinin İzlenmesi ve Ziyaretçi Yönetim Planı; Madem ki doğa gibi hassas bir sistemde çalışılıyor, bu durumda turist ziyaretinin ilkelerini belirleyen bir ziyaretçi yönetim

planı lüzumludur. Aynı zamanda da hem geri bildirim temin etme, hem de taşıma kapasitesinin kontrolü için izleme programı da olmalıdır.

Geribildirimler kalitenin arttırılması, sunumların taleplere uygun hale getirilmesi (iyileştirilmesi), hizmetteki aksamaların ve doğadaki değişimlerin takibi için çok önemlidir.

Şu unutulmamalıdır ki; turizm, doğanın korunması için ortaya konan ana hedeflere ulaşmak garanti edildiği takdirde teşvik edilmelidir.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ GELİŞİMİNE İLİŞKİN ÇALIŞMALAR

2.1 Kaynak Analizi

Gelişme planı ve stratejisi için öncelikle kaynak analizi yapılması mecburidir. Bir alanın sahip olduğu kaynaklar, o alanın kalkınması için bir sermaye veya potansiyel oluşturmaktadır. Bu kaynakların analizi de önemli veri ve bilgi oluşturulmasını temin etmektedir.

Ekolojik ve kültürel kaynakların yanında sosyo-ekonomik özellikler de turizm gelişimi için önemli bir temel oluşturmaktadır. Örneğin kırsal turizmin, tarımsal faaliyetleri desteklemediği durumlarda kırsal turizmin gerçekleştirildiği bölge hem kendi sermayesini hem de kırsal olma özelliğini kaybedecektir. Gerek turizm potansiyeli gerekse taşıma kapasitesi turizm kaynaklarının mevcut durumuna bağlı olduğundan kaynak envanterinin mutlaka yapılması gerekir.

2.1.1 Kaynak Analizinde Ele Alınacak Unsurlar

a. Doğal Kaynaklar: turizmin gelişimi için önemli olan yöreye özgü doğal kaynaklardır. Bu kaynakların halihazırdaki ekonomik kullanımları, korunma durumları, statüleri, iklim gibi turizm gelişimi için potansiyel kaynakların envanterini içermektedir.

Seçkin Doğal Kaynaklar: Turizm yalnızca korunan doğa parçaları ile ilgili değildir. Eşsiz manzaralar, dağlar ve nehirler gibi ve korunmayan türler de turizm için ilgi çekici olmaktadır. Örneğin; ormandaki ağaçların üzerinde gezinen sincapları, konakladığımız evin penceresinden gözlemlemek son derece çekicidir. Bir orman öncelikli olarak odunculuk amacıyla kullanılsa da dağ bisikleti gibi bir aktivite için ortamı çekici hale getirebilmektedir.

Seçkin Doğal Kaynakların Halihazırdaki Ekonomik Kullanımlarının Tanımlanması
Doğal kaynakların çok çeşitli kullanımları söz konusudur, ormanların odunculuk, nehirler ve göllerin sportif balıkçılık, su sporları ve enerji üretmek için kullanımları gibi. Bu kullanımlardan bazıları gelenekseldir ve düşük etkilere sahiptir. Bazıları ise sürdürülebilir değildir. Bu sebeple bunlar turizm gelişimi için de uygun değildir.

Kaynağın Korunma Durumu ve Statüsü: Bazı doğal kaynaklar mevcut kanunlarla korunur. Bunların turizmde kullanımı da bu kanunlara uygun olmalıdır.

İklim; mevsimlerin dağılımı, ortalama sıcaklık, nem ve günlük ortalama optimal güneş ışığı saatlerine bağlı olarak iklim analizi yapılmaktadır. Burada önemli olan iklimin farklı mevsimlerde turizm için elverişli olup olmadığıdır.

Turizm Gelişimi İçin Potansiyel Doğal Kaynaklar: Potansiyel kaynakların tespiti turizm planlaması için önemli ve özellikle yönlendirici olmaktadır. Tüm bu kaynakların envanter

çalışmalarının haritaya aktarılması, turizm ürünleri ve hizmetlerinin gelişmesi ve altyapı ile tesislerin fiziksel planlaması için önemli olmaktadır.

b. Kültürel Kaynaklar: Kültürel kaynakların envanteri doğal kaynaklara ilişkin çalışmalara benzerlik göstermektedir. Özellikle doğal ve kültürel kaynaklardan oluşan kombinasyonlar, turistler tarafından yüksek ilgi ile karşılanmaktadır. Kültürel mirasın korunmasının önemi konusunda farkındalık meydana getirilebilirse, sürdürülebilir turizm gelişimine ve doğa korumaya verilen destek artacaktır.

c. Sosyo-Ekonomik Kaynaklar: Altyapı, insan kaynakları ve farklı ekonomik sektörlerin bileşimini içermektedir. Bu konuda yapılacak envanter çalışması, birbiri ile bağlantılı birçok farklı unsurlar içermesi ve bu unsurların turizm gelişimi için ilk bakışta kavranamaması mümkündür. Bölgenin kalkınma potansiyelinde, sosyal ve ekonomik rekabet edebilirlik unsurları büyük öneme sahiptir. Yerel nüfusun turizme yaklaşımı, turizm sektöründe çalışma isteği gibi bazı unsurların turizm ile doğrudan ilişkisi bulunmaktadır.

Altyapı: Bir bölgenin turizmde rekabet edebilirliği ve kalkınma seviyesinin tespiti için altyapı kalitesi önemli bir göstergedir. Altyapının kalitesi, yerel nüfusun hayat kalitesini ortaya koymanın yanı sıra turizm gelişimi için de zorunlu bir şarttır. Alan, güvenli içme suyu, donanımlı sağlık tesisleri gibi temel unsurları içermiyorsa turizm gelişimi asla başarılı olamayacaktır. Altyapının farklı unsurları için şartlar, kalite ve gelecekteki durum değerlendirilmelidir. Kaynak halihazırda turizm için mi kullanılmaktadır? Sorusu hem kaynağın turizm gelişimi için önemi konusunda hem de kaynak kalitesi hakkında göstergeleri ortaya koyabilmektedir.

- Su kaynaklarına yönelik etütler; kaliteli su kaynağının sağlanması, su kaynağının sürdürülebilir kullanımı ve su çıkarmanın çevresel etkisini de içerir.
- İletişim ağına yönelik etütler; turistlerin refahı ve turizm gelişimi için önemli olan cep telefonları da olmak üzere telefon ve internet ağlarının kalitesine yönelik etütleri içermektedir.
- Sağlık hizmetlerinin; kalite, miktar ve coğrafi dağılımı son derece önemlidir.
- Güç kaynaklarına yönelik etütler; elektrik şebekesi, ısınma ve yemek pişirme için enerji kaynaklarının varlığı önemlidir. Her ne kadar resmi standartlara göre planlansa ve tehlike içermese de turistler nükleer santrallerin yakınında konaklamamaktadır.
- Su ve toprak kirliliği etkisi olan atık su sistemleri önemli olup, bölgeye gelen turistlerin sayısı ile meydana gelecek atık su miktarı da dikkate alınmalıdır.
- Katı atıkların düzenli depolanması toplum için olduğu kadar çevre için de önemlidir. Katı atıkların görüntü kirliliğine de yol açması ayrı bir menfi etkisidir.
- Yol ağlarının durumu; çoğu turist tercihlerini yaparken en önemli etkendir.
- Güvenlik; kamu güvenliğini ve asayişini sağlamak turist güvenliği gibi unsurlar önemli olmaktadır. Aşırı kar yağışı, kanyon veya dağ kurtarma timlerinin olup olmaması da çok önemlidir.
- Politik istikrarsızlık ve suçlar; turist için caydırıcı etki yapmaktadır.

İnsan Kaynakları; Bir bölgenin insan sermayesini ifade eden bu unsur, turizm gelişiminde anahtar etmenlerden biridir. İnsan kaynakları hem hizmeti hem de manevi nitelikteki kültür ve kimliği oluşturmaktadır.

İnsan kaynaklarına ilişkin etütler aşağıdaki unsurları içermelidir;

- Yöre halkının nüfusu,
- Göç vb. eğilimler,
- Demografik yapı,
- Aktif nüfus ve yapısı, eğitim seviyesi, potansiyel bilgi ve beceriler, açık fikirlilik, geleceğe odaklanma, çalışma ahlakı,
- Yöreye özgü geleneksel ekonomik faaliyetleri ve yöresel sanatları yapabilme,
- Turizm gelişimine ilişkin tutum, misafir severlik duygusu, hizmete yönelim,
- Sosyal tutarlılık, esneklik, mevcut sosyal ilişkilerin kalitesi ve aralarındaki işbirliğini içeren sosyal yapı,
- Yerel kurumlar, idareler, yönetim, bürokrasiden kaçınma vb. hususlarla finansal kaynaklar ve yönetimleri,
- Alanın kültürü ve kimliği, alanda etkin görev alacak kişilerin ortak değerleri, ilgileri, yaklaşımları, algılama şekilleri, özel ilgi ve becerileri, özgün gelenekler, o topluma ait olma ve o toplumda yaşamaktan onur duyma gibi durumları içerir,
- Farklı ekonomik sektörler; söz konusu coğrafi bölgeye ve ile yoğunlaşma durumları, firma sayısı, ölçeği, ortalama karlılık, geleceğe yönelik bakış açısı, pazarları ve dış ilişkileri, sektörler arası işbirliği son derece önemlidir, tüm sektörler turizm sektörü ile ilişkili olabilmektedir.

Kaynak analizinin sonuçları; sürdürülebilir turizm yönetimi ve kalkınmada sermayeyi oluşturan kullanılabilir kaynaklara genel bir bakışı sağlamakla beraber, bölgenin mevcut kalkınma durumunu ve sürdürülebilirliğini değerlendirmeye yönelik bir resim sunmaktadır. Analiz aynı zamanda; bölgenin sürdürülebilir kalkınmasına yönelik bir vizyon oluşturulmasını ve turizm gelişiminin diğer sektörlerle bütünleştirilmesini sağlayacaktır.

2.2 Turizm Potansiyeli

Yüksek değerlere sahip doğal ekolojik sahalar her zaman yüksek turizm potansiyeli içermezler;

- Bazı doğa parçaları araştırma yapan uzmanlara, iyi eğitilmiş eko turistlere hitap etmektedir. Bu alanlar sayıca az olduğu için de sınırlı bir turizm potansiyeli içerirler,
- Bazı doğal sahalar, erişim, güvenlik gibi nedenlerle turistler için elverişli olmayan yerlerde bulunurlar,
- Ekolojik kaynakların kullanımlar karşısındaki duyarlılığı (taşıma kapasitesi), ziyaretçi girişinde kısıtlamalara sebep olmaktadır,

Bir sahanın daha fazla turist çekebilmesi için ihtimalleri ortaya koyan **turizm potansiyeli** önemli bir konudur. Turizm potansiyelinin tespiti için arz ve talebin ortaya konması gerekir. Bu potansiyel sınırlıysa başarılı bir turizm girişimini başlatmak imkanı olmayacaktır.

Turizm ekonomik bir faaliyet olduğundan ancak turizm pazarında sürdürülebilirliği için bir talebi karşılaması lüzumludur.

Turizme ilişkin motivasyon ve istekler değişkendir, kaynakların değeri aynı kalırken değişen tüketici davranışları turizm potansiyelini etkilemektedir. Dolayısıyla turizm potansiyeli tüketicinin bakış açısı (talebi) ile değerlendirilmelidir.

Turizm potansiyeline ilişkin veri toplarken, istatistiki veriler, anketler gibi yöntemlerle veri elde edilebilir, ayrıca derinlemesine görüşmeler, katılımcı gözlemleme, olaylar üzerinde çalışmalar ile veri elde etmek için kullanılan niteliksel araştırma metotları kullanılmaktadır.

Turizm potansiyeli için “turizm talebi” incelemesi aşağıdaki hususların tespiti ile yapılabilir;

- Halen yapılan turizm,
- Halihazırdaki turist miktarı,
- Her bir ziyaretçinin günde harcadığı miktar,
- Ortalama kalma zamanları,
- Turist profili,
- Dürtü analizi; hangi temel etmenlerin turistler için rol oynadığı,(doğa, kültür, sağlık, güneş, vb.)
- Benzer bir il veya saha ile kıyaslama yapılması, milli veya milletlerarası bir il ile kıyaslama yapılması ve neden o ilin tercih edildiği,
- Gelecekte rakip olacak iller hangileridir, nedeni,

“Turizm arzı” incelemesinde ise aşağıdaki hususlar öne çıkmaktadır;

- İlimizde bir uluslar arası havaalanı var mıdır veya yakın bir ilden yararlanma imkanı makul müdür?
- Alan ulaşım hangi araçlarla olur?(demiryolu, özel taşıt, genel taşımacılık, vd.), bunlara yaklaşım nasıl olmaktadır (kötü, yeterli, iyi gibi),
- Alana ulaşma durumu (kolay-rahatsız, çaba ile, zor ve tehlikeli)
- İle gelmek için yabancı turistler ülkemizden vize alıyor mu?
- Sahamızın istikrarlı bir yönetimi var mı?,
- Güvenlik ve ulaşım açısından ne gibi problemler yaşanabilir?
- *Alt yapı incelemesi*; taşımacılık ağı, yerel yolun durumu(toprak, asfalt), anayolla bağlantısı, demiryolu ağı, yerel genel taşımacılığın yaygınlığı, program, ücretler, hat/duraklar, döngü patikaları, patikalar, yollar, işaret levhaları, genel enformasyon levhaları, araç-otobüs park kapasitesi, bilgi alma, tercüme kolaylıkları,
- *Yiyecek içecek ve barınma*; restoran sayısı, restoranların sınıflandırılması(iyi-sayısı, orta iyi-sayısı vb.)
- Hangi standartta yiyecek sunuluyor?(yüksek, yeterli, kötü)
- İl ve çevresinde ne tür barınma alanları var? (otel, hotel, yatak kapasitesi, rota üstü barınma kulüpleri, bungalov, parkları, kamp alanı, diğerleri),
- Hangi standartlarda barınma sunuluyor? (yüksek, yeterli, kötü),
- İlinizin seçkin özellikteki doğal alanlarının özellikleri (sundukları ile tek mi?, biraz farklı mı?, diğer seçkin özellikli yerlere benziyor mu?),
- Alan turist gezi rotasına girecek şekilde turistlerin ilgisini çekebilecek diğer sahalara yakın mı? (diğer çekici sahalara yakın, orta derecede potansiyel, düşük veya yakında böyle bir potansiyel bulunmamakta),

- İlin alanlarında yaban hayatı; (bayrak tür, ilginç diğer türler, temsil edici yaban hayatı, farklı yaban hayatı izleme aktiviteleri, yürüyerek, botla, gözlem noktası ile vb.),
- Yaban hayatı izleme de tatmin edicilik durumu (garanti etme, genellikle, şans veya mevsime bağlı),
- Bölgedeki önemli yaban hayatının tanımı,
- Yardımcı tesislerin durumu (rekreasyonel, spor, diğer; durumu:kötü-yeterli-iyi),

Kaynakların turizm potansiyelinin değerlendirilmesi;

- *doğal değerler*: (sahiller, sahil kayalıkları, kumullar, dağlar, ormanlar, korunmuş izole olmuş alanlar, şelaleler, göller, nehirler, mağaralar, yaban hayatı, hayvan-kuş, deniz canlıları, iklim, diğerleri),
- *kültürel değerler*; (tarihi binalar, tarihi yerler, anıtlar, arkeolojik yerler ve koleksiyonlar, folklor ve gelenekler, el işleri, müzeler, sahne sanatları, sanayi mirası vb.)
- *Toplumun turizm potansiyeli*; (insan kaynakları; aktif nüfusun büyüklüğü ve yapısı, eğitim düzeyi ve profesyonel bilgi, beceriler, eğitimler, orijinal-karakteristik ve geleneksel özellikleri, ekonomik faaliyetler-sanatlar profesyonel olmayanlar dahil, resmi olmayan bilgi ve beceriler, turizm gelişimine yaklaşımlar, misafir severlik anlayışı, hizmet eğilimleri, yerel kuruluş ve idareler ile yönetim, alanın kültürü ve kimliği,
- *Ekonomik kaynakların turizm potansiyeli*; (tarım, ormancılık, balıkçılık, sanayi ve diğer),
- *Altyapı*; (su sistemleri, ulaşım ağları, sağlık imkanları, ulaşım terminalleri, enerji kaynakları, kanalizasyon sistemleri, katı atık ve yok etme sistemi, caddeler/yollar, güvenlik sistemleri vb.)
- *İş ve hizmet altyapısı*; (fırımlar, kasaplar, bakkallar, süpermarketler, doğrudan satış yapan çiftlikler, kiralık araç, servis istasyonları, taksiler, otobüsler, kiralık bisiklet, kiralık spor malzemeleri ve bakımı, postaneler, bankacılık hizmetleri, doktorlar, dişçiler, eczaneler, kafe ve restoranlar, atm'ler, bankalar, diğer iş ve hizmetler.)

Turizm Talebi; turizmin mevcut durumunun incelenmesi;

Ziyaretçi; boş zamanlarını geçirmek için bir yere gelen kişi olarak tanımlanabilir, turist ise alanda bir veya daha fazla gece konaklamaktadır. *Her turist bir ziyaretçidir, ancak her ziyaretçi turist değildir.* Dolayısı ile turist ve ziyaretçi sayılarının ayrılması gerekmektedir.

Ziyaretçi ve turist ayrımı farklı talepleri sebebi ile yapılmak durumundadır, ayrıca her ikisinin de farklı etkileri bulunmaktadır. Bir turistin ortalama harcaması alanda daha fazla zaman geçirdiğinden, konaklamaya, ilave yiyecek ve içeceğe ödeme yaptığından genellikle daha yüksek olmaktadır.

Turizme ilişkin mevcut durumun ortaya konabilmesi için;

- Turist ve ziyaretçileri ayrı ayrı sayısı (yıllık, mevsimlik, aylık, haftalık, günlük),
- Son on yılda turistlerin/ziyaretçilerin değişimi,
- Ortalama kalış süreleri, konaklama ve ulaşım şekilleri önemlidir.

(*Sürdürülebilir doğa turizm gelişme planımızda* ana unsur turizm olduğundan;turizme ilişkin veri kullanılamaz olduğu hallerde ikinci en iyi seçenek olarak ziyaretçilere ait veriler üzerinden değerlendirme yapılması mecburiyeti doğmaktadır).

- Turist başına ortalama harcama,
- Grup hacmi ve düzeni,
- Turistlerin ağırlıklı yaş grubu,
- Yaptıkları faaliyetler,
- Ziyaret edecekleri-ettikleri yere ilişkin seçimleri,
- Memnuniyeti, deneyimleri ve para harcama şekilleri,
- İkinci ziyaretlerin yüzdesi ve sayısı,
- Kullanılabilir ilave veriler.

Talep incelemesinde ilimizi rakip olarak gördüğümüz veya bizimle rekabet eden benzer il veya illerle karşılaştırmak faydalı ve yerinde olacaktır.

Turizm Arzı:

Konum Faktörü; Bir ilin başka turizm pazarları ile ilişkili olarak nasıl konumlandığını, bir turistin alana ulaşmak için harcadığı zamanı, parayı/enerjiyi belirtir.

Bir saha ne kadar güzel olursa olsun, hedef grup tarafından kolayca ulaşılabilir değilse asla başarılı bir turizm gelişimi sağlanamayacaktır. *Yerel nüfusun değil turistin algılama durumu dikkate alınmalıdır.* Örneğin bakir alanları ziyaret etmekten zevk alan ve ilkel patika yollarla ulaşılan yerleri ziyaret etmek isteyen turistler için düşünülen uzak mesafeler için alanın sınırlı sayıda turist potansiyeli olacaktır.

- Uzun mesafeden gelen turistler için hava alanına uzaklık çok önemlidir,
- Tur operatörlerinin çoğu havayolu ulaşımını zorunlu görmektedirler, bu sebeple bağımsız turistler veya tur operatörleri hedeflenebilir,
- Tren, otobüs veya özel araçlarla erişim de konum faktörleri içinde önemlidir,
- Alana ziyaret iklim şartları açısından da kısıtlı imkanlara neden olabilir,
- İle özgü yapılan bürokratik işlemlerin biktırıcılığı da önemlidir, sık sık güvenlik birimleri tarafından kimlik sorulmak, aranmak gibi,
- Turizm arzında; işaretlemeler, doğru yönlendirmeler, bilgiye ulaşma kolaylığı da önem arz etmektedir. Haritalar, broşürler, internet imkanı, kılavuz ve rehberler önemli bir arz faktörüdür.
- Yiyecek içecek sunumu ve konaklama arzı; Sunumun ürün ve hizmet kalitesi, hijyenik standartlar, özgünlük/otantik, yöresel olması, yer ve ürünlerin çeşitliliği, ortam ve konukseverlik önemlidir.
- Restoranların sınıflaması önceden yapılırsa turist için kolaylık olacaktır.
- Konaklama tüm türleri içerebilmelidir, ürün ve hizmetlerin kaliteli olması, özellikle hijyeniklik konaklamada çok önemlidir.

Doğal Alanın Kendine Has Özellikleri; Doğal alanların değer yaratması, kırsal kalkınmada rol oynaması beklentisi de son yıllarda öne çıkan bir görüştür. Doğal alanların alternatif kaynak kullanımına dönüştürülmesi için yapılan baskılar sonucu tehdit altında olduğu yerlerde devamlılığını sürdürebilmeleri, diğer alternatif kaynak kullanımları karşısında koruma ve kullanma dengesinin uzun dönemli ekonomik değerinin gösterilebilmesine bağlıdır. Tabiat ve kültürel miras, yaban hayatının gözlemlenmesi, yöreye özgü özellikler ve

korunması gereken öncelikli türler, doğa ile ilgili çalışan ve doğanın kıymetini bilen ekoturistler için son derece önemlidir.

2.3 Taşıma Kapasitesi

- Belirli bir sürede (yıl, ay, hafta, gün, saat) bir bölgenin alabileceği ziyaretçi sayısı veya bölgenin kaynakları üzerinde istenmeyen veya planlanmamış etkilere sahip olmayan ve sürdürülebilir kalkınmayı tehdit etmeyecek düzeyde bir alanda aynı anda bulunabilecek ziyaretçi sayısı,
- Bir bölgenin, hayati önemde olduğu düşünülen değerleri, ekolojik süreç ve koşulları tehlikeye atmadan ve sürdürülebilir kalkınma imkanlarını azaltmadan belirli bir süre boyunca destekleyebileceği insan faaliyetlerinin (ağaç kesimi, avlanma, tarım) ve diğer etmenlerin (örn: iklim değişikliği, kirlenme.vb.) baskısı,
- Ziyaret edilen bir alan veya tesisin sahip olduğu kaynaklar üzerinde koruma amaçlarını tehlikeye atmadan, istenmeyen ve planlanmayan etkilere neden olmadan belirli bir süre (yıl, ay, gün, an) boyunca alabileceği ziyaretçi sayısı şeklinde tanımlanmaktadır.

Taşıma kapasitesi, *Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme (Master) Planında* önemli bir planlama aracıdır. Turizmin gelişimi ve korunmasında önemli bir kavramdır. Taşıma kapasitesinin analizi ve izlenmesi, yönetim kararları yönünden girdi sağlayacaktır. Taşıma kapasitesi sayesinde kullanımı sınırlamak, en elverişli ziyaretçi sayısını tamamlayarak müspet etkileri azamiye çıkartmak, olumsuz etkileri en aza indirmek mümkün olabilecektir. Kısaca *Doğa Turizmi Gelişme (Master) Planındaki* “sürdürülebilirlik” taşıma kapasitesinin aşılması ile temin edilir.

Ziyaretçi sayısı ve etkinin büyüklüğü arasında doğrudan ilişki vardır. Ancak alan içinde tek tehdit unsuru ziyaretçiler değildir. Doğa için önemli olan tehditlerin tümünün birleşik etkisidir.

2.3.1. Taşıma Kapasitesinin Elemanları;

Sosyal Taşıma Kapasitesi,

Turizm için yerel tolerans limitleri olarak tanımlanmakta olup yöre halkı üzerindeki olumsuz etkilerinden ve ziyaretçiler ile yöre halkı arasındaki çatışmalardan kaçınılmasını içerir. Bu unsurun turizm gelişimi içerisinde anahtar rolü vardır. Yöre halkı turizmi desteklemese kalkınma asla olmaz.

Yerel kabulü belirleyen temel etmenler, sosyal yapı ve kültürün hassaslığı, toplumun değişimin üstesinden gelebilme yeteneği, turizmin algılanışı, yöre halkı ile ziyaretçilerin ilişkileri, kullanıcı grupların davranışları, birbiri ile uyumu ve paydaş olmanın ekonomik ve toplumsal faydalarıdır.

Ekonomik Taşıma Kapasitesi;

Sürdürülebilir bir turizm gelişiminde turizm, ekonomik yapı ile bütünleşmiştir ve diğer sektörleri de desteklemektedir.

Ekonomik taşıma kapasitesi; turizm gelişimini sağlayan bir yerel ekonomi ve yerel ekonominin sürdürülebilirliğini sağlayan bir turizm gelişimi anlamına gelmektedir. Yani temel kıstas; turizm gelişimi ile yerel ekonomi arasındaki sinerjidir.

Ekonomik taşıma önemli olan iki unsur; Beklenen faydaları temin etmek için asgari turist sayısı ve ekonominin üstesinden gelebileceği azami turist sayısıdır.

Ekolojik Taşıma Kapasitesi;

Ekolojik taşıma kapasitesi, ziyaretçilerin/turistlerin ziyaret edilen alandaki ekosistemler, ikamet yerleri ve canlı türleri üzerinde ortaya koyduğu ekolojik zararlardır. Burada, ekolojik değerlerin, ziyaretçi akışlarının ve davranışlarının uzun süreli ve sistematik olarak izlenmesi ve veri toplanması önemli olmaktadır.

İdari/fiziki Taşıma Kapasitesi;

Fiziki taşıma kapasitesi aynı anda ve belirli bir zamanda müşteri olarak alınabilecek ziyaretçi sayısıdır. Bu kapasite, alana uygun insan sayısına, yani alanın büyüklüğü ve diğer fiziki şartlar (doğal, coğrafi koşullar ve hava şartları) ile turizm altyapısının kapasitesine dayanmaktadır. Burada temel göstergeler; kalabalık, kuyruklar ve trafik sıkışıklığıdır.

Fiziksel kapasite yönetiminin verimliliği ve etkinliği şu unsurlara bağlıdır;

- Organizasyon kaynaklarının kapasitesi (insan ve ekonomik kaynaklar vb. gibi),
- Ziyaretçi yönetiminin kapasitesi,

Fiziksel kapasiteyi değerlendirmek için aşağıdaki bilgiler gerekmektedir;

Bir sahanın ziyaretçi kullanımına/ turizm gelişimine karşı hassas olan kaynakları: Kırmızı liste ve endemik türlerin habitatları, alanın savunmasız olan diğer kaynakları, göçe hassas türler,

Ziyaretçi yönetimi de dahil olmak üzere yönetim amaçları ve hedefleri: Genel bir doğa koruma planı, amaçlar, hedefler ve doğa koruma politikası, tür koruma politikaları, bölgeleme sistemi, izleme sistemi,

Ziyaretçiler/turistler, turizm gelişimi ve etkileri üzerine veriler; tüm güzergahlar, tesisler, konaklama ve ziyaretçi/turist için olan etkinlikler ve detaylı haritalar, ziyaretçi sayısı, özellikleri, akımları, ziyaretçi modelleri, etkinlikler ve mevsime bağlı özelliklere ilişkin bilgiler vb., ziyaretçiler tarafından özel olarak gerçekleştirilen faaliyetler, ziyaretçi etkilerine ilişkin veriler, etkilerin izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin yöntemler, ölçütler ve göstergeler.

Coğrafi bilgi sistemleri (CBS) teknikleri ile bilgilerin gösterilmesi mümkündür.

Psikolojik Taşıma Kapasitesi;

Psikolojik taşıma kapasitesi bir alanın belirli bir zaman diliminde ziyaretçi deneyimleri üzerinde olumsuz etkilenmeye sebep olmaksızın kaldırabileceği maksimum ziyaretçi sayısıdır.

3. İLĞİ GRUBU ANALİZİ VE YEREL ORGANİZASYONUN OLUŞTURULMASI

3.1 İlgili Grupları/Paydaşlar

İlgi grupları, “belirli bir koruma ve sürdürülebilir kalkınma projesi ile ilgili olarak fayda sağlayan, projenin içinde yer alan veya söz konusu projeden olumlu ya da olumsuz etkilenen bireyler, gruplar veya organizasyonlar” olarak tanımlanabilirler.

Paydaşlar, bir problemi çözmek için sürdürülebilir doğa turizmi gelişimine ve amaçlarımıza ulaşmak için güvенеbileceğimiz kişilerdir.

İlgi gruplarının hepsi sürdürülebilir doğa turizmi gelişimine ortak değildir veya olmaları gerekmez. Çünkü bir ortağın projeye olumlu bir bakışı, tutumu olmalıdır ve amaçlara ulaşmak için işbirliği yapmalıdır.

Bazen bir ilgi grubu projeye olumsuz bakabilir ve hatta aktif bir tehdit bile olabilir, ilgi gruplarını işbirliği yapılanlar haline getirmek onlara paydaş değeri verilmesi ile mümkün olur.

3.2 İlgili Grubu Kategorileri

Turizmde ilgi grupları;

- Yöre halkı, kişiler ve kurumlar,
- Alana dayalı ilin sorumlu yöneticileri,
- Bölgesel yetkililer,
- Ulusal yetkililer,
- Turizm ofisleri, yerel turizm organizasyonları, konaklama ve hizmet sunanlar, taşımacılar,
- Turizmle ilgili sektörler,
- Tarım, ormancılık ve balıkçılık gibi farklı ekonomik sektörlerin temsil edildiği ticaret ve sanayi odaları ve el sanatları ile ilgili birimler,
- İşçi sendikaları, dernekler, STK'lar,
- Eğitim ile ilgili birimler,

3.3 İlgili Grubu Analizi

İlgi grubu analizi *sürdürülebilir doğa turizmi gelişme planının* ortaya konması ve uygulamasında yer alan farklı taraflara ilişkin genel bir izlenim sahibi olabilmek, niyet okumak için kullanılan bir araçtır. Yalnızca bir envanter olarak ele alınmamalıdır, *sürdürülebilir doğa turizmi gelişme planının* planlanmasında potansiyel ortaklarımızın kimler olduğunu ve hangi tarafla çelişkiler yaşayacağımızı bize bildirmektedir. Ayrıca projenin farklı seviyelerinde destek temini için de son derece elverişli bir analizdir.

İlgi grupları analizine dayalı olarak *sürdürülebilir doğa turizmi gelişme planının* yönetiminden sorumlu bir organizasyon oluşturulmalıdır.

Sürdürülebilir doğa turizmi gelişimi için, detaylı bir ilgi grubu analizi ilgi gruplarının;

- Genel hedeflerini,
- Turizmden beklediği faydaları
- Turizmdeki rollerini tanımlamalıdır.

Bu süreç; şu adımlardan oluşur;

1. İlgi gruplarının tanımlanması,
2. Her ilgi grubunun çıkarlarının, önceliklerinin ve değerlerinin belirlenmesi,
3. Her ilgi grubunun davranışlarının belirlenmesi,
4. İlgi grubunun gücünün ve ilgi grupları arasındaki muhtemel koalisyonlarının gücünün tahmin edilmesi,
5. İlgi gruplarının mevcut ihtiyaçlarının ne düzeyde karşılandığının değerlendirilmesi,
6. İlgi grupları ile birebir iletişimlerin başlatılması ve ilgi gruplarının güveninin kazanılması,
7. Ortak menfaatler, sinerji ve başarı unsurlarının tanımlanması,
8. Paydaşların bir araya getirilmesi,
9. Ortak hedef ve amaçların ve onlara ulaşmak için gerekli olan stratejinin ortaya konması,
10. Organizasyon çerçevesinin oluşturulması,
11. Uygulama (zaman çizelgesinin ve hedeflerin ortaya konması, iletişim organizasyonunun oluşturulması, ilgi gruplarına somut sorumlulukların verilmesi.)
12. İzleme ve geri bildirim yapılması

3.4 Toplum Temelli Yaklaşım

Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme Planı'nın hazırlanmasında toplum temelli yaklaşım uygulanması neticesinde;

- Yöre halkı için sürdürülebilir geçim kaynakları ortaya koymak,
- Toplulukların kendi yapılarını korumalarını teşvik etmek ve
- Doğal alanların koruma hedeflerinde yerel faydayı oluşturmak mümkündür,

Toplum temelli turizmin en önemli özelliği, doğal kaynakların kalitesi ile alanın kültürel mirasının bozulmamış ve turizmle güçlendirilmiş olmasıdır. Doğal çevre üzerindeki olumsuz etkiler en aza indirilmeli ve yerel kültür korunmalıdır. Turizm, insanların kendi yerel kültürlerini yaşatma ve değerlendirmeye teşvik etmelidir.

3.5 Yerel Organizasyonun Oluşturulması

İlgi grubu analizine dayalı olarak, korunan alan ve çevresi için, Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme Planını izlemek veya biçimlendirmek amacıyla, korunan alan yönetimi ve tüm ilgi gruplarının resmi işbirliğine dayalı bir organizasyon oluşturulmalıdır.

Bu işbirliği Valiye imzalatıldığı takdirde resmi bir dokümandır. Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme Planını uygulamak, desteklemek ve sorumluluklarını, karar verme gibi hususları düzenler.

3.6 Tarihçe

Nevşehir, tarih ve doğanın iç içe geçerek, bütünsel bir güzellik sergilediği beldeleri ve bölgede yaşamış uygarlıkların zenginleştirdiği kültürel birikimi ile Türkiye'nin eşsiz turizm cennetlerinden biridir. Nevşehir, ilk dönemlerde "Nyssa", daha sonraki dönemlerde "Soandos Nisa" ve "Muşkera" adları ile anılmıştır. Osmanlı döneminde, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa

sadrazam olduğunda “Muşkera” adını değiştirerek kente “Yenişehir” anlamına gelen Nevşehir adını vermiştir. Bölgede yapılan az sayıdaki prehistorik araştırmalardan Neolitik (M.Ö. 7 bin) dönemine ait yerleşmeler saptanmıştır. M.Ö.1600’lerde Hitit Krallığı’nın egemenliği altında olan kente, M.Ö. 12 yüzyılda göç kavimlerinin, M.Ö. 7. yüzyılda Kimmer ve İskitlerin saldırıları yaşanmıştır. Nevşehir, M.Ö. 680 - 610 yıllarında Asur ve M.Ö. 610 - 550 yıllarında Med egemenliğinin ardından Perslerin yönetimine girerek Kappadokia Satraplığı içinde yer almıştır. M.Ö. 332 yılında Pers soylularından I. Ariarathes bağımsız Kappadokia Krallığı’nı kurmuştur. M.S.17 yılında Roma İmparatorluğu’na katılan Nevşehir sonra, Persler, Sasaniler daha sonra da Anadolu Selçuklu Devleti yönetimine girmiştir. Bölge 1097 yılında Haçlıların eline geçmiştir. Daha sonra İlhanlı ve 1398’de Karamanoğulları yöreye egemen olmuşsa da aynı yıl Sultan I. Bayezit Nevşehir’i Osmanlı topraklarına katmıştır. 1402 yılında Bayezit’in Timur’a yenilmesiyle bölge Karamanoğulları yönetimine geçmiş 1466’da da kesin olarak Osmanlı egemenliğine girmiştir. 1954 yılında da il olmuştur.

Günümüzde bölge, birbirinden güzel kaya kiliseleri, doğal güzellikleri, vadileri ve yeraltı şehirleriyle bir açık hava müzesi durumundadır. Dünyaca ünlü Türk düşünürü Hacı Bektaş-ı Veli ile Osmanlı döneminin ünlü sadrazamlarından Damat İbrahim Paşa’nın bu bölgede yaşamış olmaları da kültür ve turizm hareketlerinin olumlu yönde gelişmesine büyük katkı sağlamıştır.

Masalsı görüntüsü ve eşsiz doğasıyla Dünya'nın en büyüleyici atmosferlerinden birine sahip Nevşehir, insanlık tarihi boyunca çok sayıda uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Peribacaları gibi ilginç jeolojik yapısının yanı sıra, kayalara oyulan yerleşim yerleri ender doğal ve kültürel merkezlerdendir. Kapadokya'yı kaplayan yumuşak tüfün kolayca oyulabilmesinden dolayı kayada yaşam biçimi nesiller boyunca devam etmiş, daha sonraki yüzyıllarda inzivaya çekilen keşişler için uygun bir ibadet yeri olmuştur.

Farklı büyüklükteki yer altı yerleşimleri daha çok yumuşak tüfün aşağıya doğru derinlemesine oyulmasıyla inşa edilmiştir. Kapadokya Bölgesi, geçmişte sık sık çeşitli saldırılara maruz kaldığından, bu şehirlerin yapılış amacı, daha çok tehlike anında halkın geçici olarak sığınmasını sağlamaktır. Pers Dönemi'ndeki Kral Yolu'nun, Selçuklu Dönemi'ndeki tarihi ipek yolunun yine yöremizden geçmesi, Nevşehir'in ne kadar önemli bir coğrafyada olduğunun en güzel örneğidir. Çeşitli dinlere sahip insanların hoşgörüsü içerisinde bir arada yaşadığı Nevşehir'de, Osmanlı döneminde bölgedeki Hıristiyanlar da kiliseler inşa ettiler. Bugün bu kiliseler barışın en güzel simgelerindedir. Hünkar Hacı Bektaş-ı Veli aşka dair söylediklerini, insan sevgisini, sıcaklığını, ışığını bu topraklar üzerinde yaymıştır. Osmanlı Dönemi'nin ünlü sadrazamı İbrahim Paşa da bu topraklarda doğmuş, yaptığı imar hareketleriyle bugünkü Nevşehir'in temelini atmış, şehir dokusunun en elverişli yerine Damat İbrahim Paşa Külliyesi'ni inşa ettirmiştir. Bir zamanlar güzel atların yetiştirildiği bu yöre, bugün geleneksel el sanatlarını da içinde barındırmıştır. Yöre sanatçısının Kızılırmak kenarından getirdiği toprakla, hassas parmakları sayesinde çamurun içinde saklanan güzelliği bulup çıkartmış, dedesinden aldığı geleneği geleceği taşımıştır. Dört mevsimi de birbirinden güzel olan Kapadokya'da kış mevsiminde çok yağın kar, peribacalarını tıpkı bir dantel gibi örter. Baharda ise açın gelincikler ve yabani bademler insanın içini adeta yaşama sevinciyle doldurur.

Yöremizi ziyaret eden Dünya'nın her tarafından gelen yerli yabancı çok sayıda ziyaretçinin

tarihe, kültüre ve doğa harikalarına doğru yaptığı geziyle, sadece Nevşehir'i tanımakla kalmayıp, aynı zamanda yöre halkının engin konuk severliğini de tanımaktadır. UNESCO Dünya Doğal ve Kültürel Miras listesinde 1985 yılında 357. sırada 'Göreme Doğal ve Tarihi Milli Parkı' olarak kayıtlı bulunan Kapadokya, doğal yapısı ve kültürel çeşitliliği ile haklı olarak Dünya'daki özgün yerini almıştır. Bu gün itibariyle İlimizde mevcut yatak kapasitesi 20,000, gelen yerli ve yabancı turist sayısı 1,800,000 civarındadır. İlimizde 5 adet müze, 13 ören yeri, 350 kilise ve 8'i açılmış 200 civarında yer altı şehri ve 1 antik şehir (sobesos) bulunmaktadır. Kültür turizmine, inanç turizmine, spor, kongre, eğlence, atlı ve yaya doğa turizm türleri ile termal turizme uygun kültür ve tarih eserlerine, doğal güzelliklere ve modern altyapıya sahip Nevşehir, kısa süre içinde daha büyük gelişme ve atılımlar gerçekleştirecektir (Savaş, 2013).

3.7 Nevşehir İlinin Genel Özellikleri

3.7.1. İlin Jeomorfolojik Özellikleri

Kapadokya bölgesindeki Erciyes, Hasandağı, Melendiz ve Güllüdağ jeolojik devirlerde aktif birer volkan durumundaydı. Volkanların püskürmeleri, Üst Miyosen'de (10 milyon yıl önce) başlayıp Holosen'e (günümüze) kadar sürmüştür. Neojen gölleri altındaki yanardağlardan çıkan lavlar, platoda göller ve akarsular üzerinde 100-150 metre kalınlığında, farklı sertlikte bir tuf tabakası meydana getirmiştir. Bu tabakanın yapısında tufün dışında tüffit, ignimbrit tuf, lahar, volkan külü, kil, kumtaşı, marn, aglomera ve bazalt gibi jeolojik kayalar da bulunmaktadır.

Ana kayalardan püsküren maddelerle şekillenen plato, şiddeti daha küçük volkanların püskürmeleriyle sürekli değişime uğramıştır. Üst polisen'den başlayarak, başta Kızılırmak olmak üzere akarsu ve göllerin bu tuf tabakasını aşmaları nedeniyle bölge bugünkü halini almıştır. Nevşehir ili alanında hakim olan jeolojik yapı neojendir. Bunun dışında Kızılırmak'ın güney bölgesinin jeolojik yapısını bazalt ve mezozoik tabakalar, ırmağın kuzey bölgesini oligomiyosen, eosenflis, metamorfik seri ve granit tabakalar oluşturur.

“Peribacası” diye adlandırılan oluşumlar, vadi yamaçlarından inen sel sularının ve rüzgarın, tüflerden oluşan yapıyı aşındırmasıyla ortaya çıkmıştır. Sel sularının dik yamaçlarda kendine yol bulması, sert kayaların çatlamasına ve kopmasına neden olmuştur. Alt kısımlarda bulunan ve daha kolay aşınan malzemenin derin bir şekilde oyulmasıyla yamaç gerilemiş, böylece üst kısımlarda bulunan şapka sayesinde aşınmadan korunan kronik biçimli gövdeler ortaya çıkmıştır. Daha çok Ürgüp civarında bulunan şapkalı peribacaları, konik gövdelidir ve tepe bölümlerinde bir kaya bloku yer almaktadır. Gövde tuf, tüffit ve volkan külünden ibaret bir kayaktan, şapka kısmı ise lahar ve ignimbrit gibi sert kayalardan oluşmaktadır. Yani şapka, gövdeye oranla daha dayanıklı bir kaya türüdür. Bu, peribacasının oluşumunun ilk şartıdır. Şapkadaki kayanın direncine bağlı olarak peribacaları uzun veya kısa ömürlü olabilmektedir.

Kapadokya'da erozyonun meydana getirdiği diğer peribacası tipleri ise, konili, mantar biçimli, sütunlu ve sivri peribacalarıdır. Peribacaları en yoğun biçimde Ürgüp-Uçhisar-Avanos üçgeni arasında kalan vadilerde ve Ürgüp-Şahinefendi arasındaki bölgede görülmektedir. Peribacalarının dışında, vadi yamaçlarında yağmur sularının oluşturduğu ilginç kıvrımlar bölgeye ayrı bir özellikler katmaktadır. Bazı yamaçlarda görülen renk

çeşitliliği, 1 av tabakalarının ısı farkından kaynaklanmaktadır. Bu oluşumlar, Uçhisar, Çavuşin-Güllüdere, Göreme, Meskendir, Ortahisar Kızılçukur ve Pancarlıkta görülmektedir. Deprem durumu açısından Nevşehir 3.derecede tehlikeli deprem bölgesinde bulunmaktadır. Kırşehir ve Kayseri gibi bölgesel deprem sahalarının tesirinde kalabilir.

3.7.2. Jeolojik Özellikler

Nevşehir il alanı **Erciyes**-Hasan Dağı ve Melendiz dağı arasındaki volkanik bölgede yer alır. Tüm yöre III. zamanda ve IV. zamanda **Erciyes** ve Hasan dağından püsküren lavların sıkışmasıyla oluşmuştur. Egemen madde kalkerdir. **Nevşehir** Ürgüp arasında daha çok andezit türlerine rastlanır. **Erciyes** dağına yakın yerlerde çeşitli çakmak taşlarıyla silisli tabakalar yoğunlaşır. **Nevşehir**, Ürgüp, **Avanos** üçgeninde vadi yamaçlarından inen sel sularının tüflerinden oluşan bu yapıyı aşınmasından daha az etkileyerek daha yüksekte kalmış kimi oluşumlar ortaya çıkmıştır. Bu ilginç oluşumlara “Peribacası” adı verilmektedir.

3.7.3. İklim Özellikleri

Nevşehir, yazları sıcak ve kurak, kışları ise soğuk ve yağışlı geçen tipik bir karasal iklime sahiptir. İlde 1980-1997 yılları arasında yapılan ölçümlerden elde edilen bilgileri göre ortalama sıcaklık değeri 10,6 derecedir. Nevşehir’de don mevsiminin (sıcaklığın sıfır derecenin altına düşmesi) başlangıcı, en erken 24 Eylül, en geç 1 Aralık ve ortalama 26 Ekim olarak tespit edilmiştir. Don mevsiminin bitiş tarihi, en erken 28 Mart, en geç 15 Mayıs ve ortalama olarak da 14 Nisan’dır.

3.7.4. Hidrografya

Nevşehir ili, jeolojik yapısı nedeniyle akarsu bakımından fakirdir. Akarsular faydalanılmaya imkan vermeyecek ölçüde derinden akmaktadır. İlin belli başlı akarsuyu Kızılırmak’tır. Kızılırmak, Nevşehir volkanik kütlesi önünden kuzeybatıya doğru yön değiştirerek akan tek akarsudur. Uzunluğu 1,355 km’dir. İki tarafında yükselen biri volkanik, diğeri strüktürel yaylalar arasında serilen geniş ve çıplak bir vadinin içinden akmaktadır. Arazi yapısı nedeniyle bu yörede çok su kaybetmektedir. Buna karşılık akışını etkileyecek ve onu besleyebilecek bir kol almamaktadır. Değişik topraklı yerlerden geçtiği için daima bulanık bir suya sahiptir. Derinden akması dolayısıyla sulama işlerinde pek kullanılmamaktadır.

Damsa Barajı: Ürgüp’e 17 km uzaklıkta, Damsa Çayı üzerindeki sulama amaçlı, Damsa Barajı gölü kıyısı önemli bir mesire yeri durumundadır. Baraj da olta balıkçılığı, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet turizmi, festival turizmi ve kamp-karavan turizmi yapılması için uygundur.

Kızılırmak Kıyıları: Kızılırmak vadisi, Avanos ve Gülşehir yörelerinde genişleyerek, doğal kumsallar ve ağaçlık dinlenme yerleri ortaya çıkmıştır. Avanos’ta, özellikle akarsuyun güney kıyıları, günü birlik gidilen yöredir. Dinlenme yerlerinin bulunduğu yöre, yaklaşık 19 km’lik asfalt bir yolla merkeze bağlıdır. Gülşehir’de, Kızılırmak kıyısında kimi yerler mesire yeri olarak ayrılmış, buralarda gerekli alt yapı tesisi kurulmuştur.

Kızılırmak kıyılarında olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, festival turizmi ve kamp-karavan turizmi yapılması için uygundur.

Ayhanlar Barajı: Toprak gövde dolgu tipi olan barajın gövde hacmi 1.200.000 m³, akarsu yatağından yüksekliği 44,00 m, normal su kotunda göl hacmi 21,87 hm³, normal su kotunda göl alanı 2,02 km²’dir. Baraj 1.773 hektarlık bir alana sulama hizmeti vermektedir.

DSİ ve OGM ile işbirliği yapılarak mesire alanı yapılabilir. Ayrıca Kızılırmak kıyılarında olta

balıkçılığı, bisiklet turizmi, festival turizmi ve kamp-karavan turizmi yapılması için uygun hale getirilebilir.

Tatların Barajı: DSİ ve OGM ile işbirliği yapılarak mesire alanı yapılabilir. Ayrıca Kızılırmak kıyılarında olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, festival turizmi ve kamp-karavan turizmi yapılması için uygun hale getirilebilir.

Kumtepe-Yalıntaş-Taşlıhöyük-Özkonak Göletleri: Nevşehir ili için doğa turizmine katkısı olacak kapasiteye sahiptirler. DSİ ve OGM ile işbirliği yapılarak mesire alanı yapılabilir. Ayrıca Kızılırmak kıyılarında olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, festival turizmi ve kamp-karavan turizmi yapılması için uygun hale getirilebilir.

3.7.5. Toprak Özellikleri

Nevşehir toprakları volkanik tüflerden meydana gelmiştir. Dolayısıyla geçirgen bir nitelik taşımaktadır. Tarım topraklarının %85'i tınlı,%9'u killi-tınlı,%2'si killi ve %4'ü kumlu yapıya sahiptir. Kozaklı, Gülşehir'in batısı, Derinkuyu ve çevresi, Avanos'un kuzeyi her türlü tarıma uygun 1,2,3.sınıf arazileri içermektedir. Ürgüp ve çevresi ile il merkezinin büyük bir kısmında 6.sınıf topraklar vardır.Bu topraklar tarıma elverişli olmadığı için bu alanlarda ancak vadi içerisinde ekim yapılabilmektedir.

3.7.6. Arazi Varlığı

Nevşehir'deki arazilerin önemli bir bölümü ekilebilir arazi statüsündedir. Ekilebilir araziler toplam arazilerin %62'ine tekabül etmektedir. Ekilebilir arazileri %22 ile çayır-mera arazileri takip etmektedir. Kullanılmayan arazi miktarı ise %11 oranındadır.

Tablo 1 Nevşehir İli Arazi Varlığı

Arazi varlığı	Alan (ha)	Oran %
Ekilebilir arazi	341.593	62
Orman arazisi	26.140	5
Çayır-mera arazisi	119.640	22
Kullanılmayan arazi	59.287	11
Toplam	546.660	100

Kaynak: (Nevşehir İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü)

Nevşehir ilçelerinin arazi varlığı tablo 2'de görülmektedir. Buna göre arazi bakımından en büyük ilçe Avanos'tur. Avanos'u sırasıyla Gülşehir ve Kozaklı takip etmektedir. En fazla ormanlık alana sahip ilçeler Acıgöl ve Ürgüp'tür.

Tablo 2 İlçelere Göre Arazi Varlığı

İlçeler	Tarım Alanı	Ormanlık saha	Su yüzeyi	Tarım dışı alan	Çayır-Mera	Toplam
Merkez	42.084	4.175		2.826	6.580	55.665
Acıgöl	19.547	8.400	21	9.056	7.011	44.035
Avanos	71.530	1.782		902	26.266	100.480
Derinkuyu	22.291	1.150		5.076	16.983	45.500
Gülşehir	42.460	2.483	32	25.235	19.930	90.140
Hacıbektaş	41.551			7.091	17.955	66.597
Kozaklı	73.853			5.125	625	79.603
Ürgüp	28.277	8.150	84	3.839	24.290	64.640
Toplam	341.593	26.140	137	59.150	119.640	546.660

Kaynak: (Nevşehir İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü)

3.7.7. Orman Varlığı

Nevşehir ilindeki toplam arazi varlığının 26.140 ha'lık bölümü orman varlığıdır. Bu alan toplam arazi varlığının %5'ine denk gelmektedir. Ormanlık alanların en önemli kısmı Acıgöl ve Ürgüp sınırları içinde bulunmaktadır. Acıgöl ve Ürgüp ilçe sınırları içindeki orman varlığının toplamı orman varlığının %63,3'nü oluşturmaktadır. Ormanlık alan toplamı 7.315 ha olup, bu ormanların 3.356,5 ha kısmı koru ormanı, 3.958,5 ha kısmı baltalık ormandır.

3.7.8. Flora-Fauna ve Hassas Yöreler

Flora: Geniş anlamda Milli Park Vejetasyonu İç Anadolu Step formasyonu içinde yer alır. Bu formasyonun çoğu otsu olmasına rağmen alanda yer yer seyrek de olsa kuraklığa ve tahribata dayanıklı ağaç ve çalılar vardır. Bölgede yapılan arazi çalışmaları ve eldeki kaynakların değerlendirilmesi sonucunda bölge florasının;

675 Takson

659 Tür

13 Alttür

3 varyeteden oluştuğu belirlenmiştir.

Yine aynı zamanda Milli park içinde hem bölgesel hem de bilim dünyasına ilk olarak tanıtılmış 2 tür (*Astragalus Kırshericica*, *Astragalus Talassea*) ve 3 takson (*Allium Nevsehirense*, *Scrophularia Libanotica*, *Nevsehirensis* ve *Onosma Decorticans*) bulunmaktadır.

Fauna:Göreme Tarihi Milli Parkı genel olarak, tüf yapısındaki kayaların alanın büyük bir bölümünü kaplaması ve çoğu yerde bitkilerin çok seyrek bulunması fauna yoğunluğunu da etkilemektedir. Milli Park sahası içerisinde yapılan çalışmalar sonucunda;

173 böcek türüne,

15 sürüngen türüne,

60 kuş türüne,

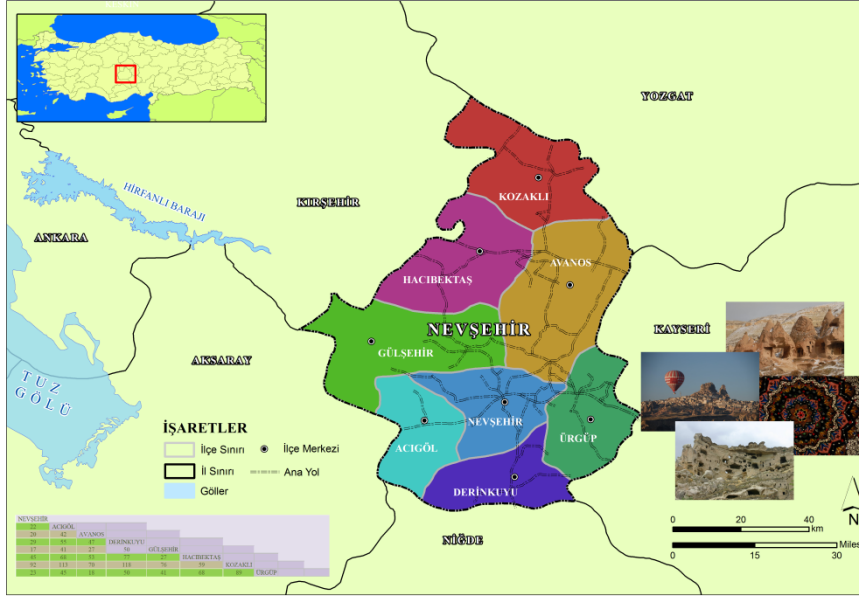
28 memeli türüne rastlanmıştır.

3.7.9. Yerleşim Alanları ve Nüfus

Nevşehir'de 1'i merkez ilçe olmak üzere toplam 8 ilçe merkezinde 283.247 kişi yaşamaktadır. En fazla nüfusa sahip ilçe merkez ilçe olup merkezde 120.605 kişi bulunmaktadır. Merkezden sonra en fazla nüfusa sahip ilçe merkezi 34.725 kişiyle Avanos'tur. Avanos'u 34.673 kişi ile Ürgüp ve 24.062 kişiyle Gülşehir takip etmektedir.

Harita 1 Nevşehir Haritası

Tablo 3 Nevşehir Nüfus Dağılımı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Erkek	Kadın	Erkek %	Kadın %
Merkez	120,605	59,948	60,657	%49.71	%50.29
Avanos	34,725	17,157	17,568	%49.41	%50.59
Ürgüp	34,673	17,072	17,601	%49.24	%50.76
Gülşehir	24,062	11,717	12,345	%48.70	%51.30
Derinkuyu	21,957	10,88	11,077	%49.55	%50.45
Acıgöl	20,382	10,181	10,201	%49.95	%50.05
Kozaklı	15,205	7,391	7,814	%48.61	%51.39
Hacıbektaş	11,638	5,609	6,029	%48.20	%51.80
Toplam	283,247	139,955	143,292		

Kaynak: (Nevşehir Valiliği, 2013)

3.7.10. Tarım ve Hayvancılık

Nevşehir ilindeki işletmelerin çok büyük bir çoğunluğu Tahıl, Un ve unlu mamuller üreten işletmelerden oluşmaktadır. Bu işletmeleri 72 işletme ile pastacılık ürünleri ve tatlı üreten işletmeler takip etmektedir.

Tablo 4 Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayi İşletmeleri

Konusu	Sayısı	Konusu	Sayısı
Tahıl, Un ve unlu mamuller	101	Hazır yemek ve yemek fabrikası	7
Pastacılık ürünleri ve tatlılar	72	Yem	7
Süt ve süt ürünleri	17	Et ve et ürünleri	3
Kuruyemiş ve çerezler	17	Konserve ve salça	1
Alkollü içecekler	12	Şekerli mamuller	1
Diğer	12	Dondurulmuş gıda	1
Meyve-Sebze İşleme-paketleme	9	Gıda katkı ve yardımcı maddeleri	1
Yumurta ve yumurta ürünleri	7	Gıda ile temas eden maddeler	1

Kaynak: (Nevşehir İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü)

Nevşehir ilinde yaklaşık 64 bin büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Küçükbaş hayvan sayısı ise 81 bindir. Buların yanında ilde bulunan kanatlı hayvan miktarı ise yaklaşık 762 bin dir.

Tablo 5 Nevşehir ili hayvan varlığı

Cinsi		Sayısı
Sığır	Yerli	1.682
	Melez	33.527
	Kültür	28.761
Sığır Toplam		63.970
Küçükbaş	Koyun	74.906
	Keçi	6.399
Küçükbaş toplam		81.305
Manda		
Kanatlı		761.882
Arı Kovanı		12.377

Kaynak: (Nevşehir İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü)

Nevşehir'de en fazla buğday ve patates üretilmektedir. Üretilen buğday miktarı yaklaşık 328 bin ton, patates miktarı ise 321 bin tondur. Bunların dışında önemli miktarda arpa ve şeker pancarı üretimi gerçekleştirilmektedir.

Tablo 6 Nevşehir ili bitkisel üretim miktarları

Ürün adı	Üretim (Ton)	Ürün adı	Üretim (Ton)
Buğday	327.669	Mısır (Silajlık)	42.318
Patates	321.302	Çavdar	37.383
Arpa	215.424	Yulaf	19.030
Şekerpancarı	253.053	Fiğ (yeşil ot)	18.075
Üzüm (Şaraplık)	57.722	Çerezlik kabak	10.944

Kaynak: (Nevşehir İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü)

3.7.11. Sanayi ve Teknoloji

Gıda ve içecek sektörü Nevşehir ilinde ön plana çıkarken inşaat, tekstil ve metal sanayi diğer önemli sektörlerdir. Bunların yanı sıra madencilik sektörü Nevşehir sanayisi için hayati önem taşıyan ve ihracatı yapılan büyük bir istihdam kaynağıdır.

Ponza: Dünya ponza rezervlerinin %20'sine sahip olan ülkemizde en çok talep gören ponza, Nevşehir bölgesinin beyaz renkli ponzasıdır (yaklaşık 450 milyon ton/m³). Üretilen ponzanın %80'i ısı ve ses yalıtımı özellikleri sebebiyle inşaat sektöründe kullanılırken diğer önemli bir kısmı ise tekstil sektöründe kullanılmaktadır. Bu kullanım alanlarının yanı sıra abrasif sanayi, kozmetik sanayi, seramik sanayi ve dişçilik gibi alanlarda kullanımında ise katma değeri yüksek ürünler olarak satılabilme potansiyeli bulunmaktadır.

Lojistik: İlin batı-doğu karayollarının kesişim noktasında yer alması ve doğudan batıya ya da batıdan doğuya giden hemen hemen bütün araçların ilden geçmeleri sebebiyle ilin önemli bir lojistik potansiyeli bulunmaktadır. Bunun yanı sıra ilde bulunan doğal soğuk hava depolarının özellikle narenciye ürünleri ile patates depolanmasında kullanılması da ilin lojistik özelliğini artırmaktadır.

Organize Sanayi Bölgeleri: Nevşehir ili Acıgöl ilçesinde ve Ticaret ve Sanayi Odası girişimleri ile Boğazköy mevkiinde kurulmuş bulunan iki adet OSB bulunmaktadır. Bunlardan Acıgöl OSB, 160 hektar alanda kurulmuş olup 99 parselde sahiptir ve 3 firma faaliyette bulunmaktadır. Bunların yanı sıra 4 firmanın yatırım için inşaatları devam etmektedir. Boğazköy-OSB ise 85 parselde kurulmuş olup burada 40 firma faaliyetlerine devam etmektedir (Nevşehir'in Sosyo-Ekonomik Yapısı, 2013).

İl Sanayinin Gelişimi, Yer Seçimi Süreçleri ve Buna Etkileyen Etkenler: İlimiz ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Bölgenin doğal yapısı nedeniyle sit alanlarının fazla olması sanayi sektörünün gelişmesini azaltmaktadır. İlde çok büyük ölçekli fabrikalar yoktur ancak son dönemlerde organize sanayi bölgeleri kurulmakta ve sanayileşme artmaktadır. Sanayi sektörü tarım, ulaştırma, haberleşme, ticaret ve inşaat sektörlerinden sonra gelmektedir.

Genel Anlamda Sanayinin Gruplandırılması: İlimizde gıda, un, yem ve içki fabrikaları yoğunluktadır. Organize Sanayi Bölgesi bulunmamaktadır. Sanayi sektörü olarak ihracatımız bulunmamaktadır.

Sanayi Alanları: Merkez İlçe, Ürgüp, Gülşehir, Avanos, Hacıbektaş ve Kozaklı İlçelerinde sanayi sitesi bulunmaktadır.

- Nevşehir küçük Sanayi sitesi: 34.420 m²
- Nevşehir Lale Sanayi sitesi: 260.720 m²
- Nevşehir metal işleri küçük Sanayi sitesi: 7.480 m²
- Ürgüp küçük Sanayi sitesi: 51.196 m²
- Gülşehir küçük Sanayi sitesi: 55.000 m²
- Avanos küçük Sanayi sitesi: 13.400 m²
- Hacıbektaş küçük Sanayi sitesi: 87.809 m²
- Kozaklı küçük Sanayi sitesi: 70.000 m²

Küçük Sanayi Siteleri: İl Merkezinde 3 adet, Ürgüp, Avanos, Kozaklı, Hacıbektaş, Gülşehir İlçelerinde 1 adet küçük Sanayi siteleri mevcuttur.

Organize Sanayi Bölgeleri: Nevşehir İlinde sanayi kuruluşları tarım ve toprağa dayalı olduğundan daha çok un, yem, tuğla-briket üzerine yoğunlaşmıştır. Hammaddeye dayalı sanayi kuruluşları Avanos İlçesi Mahmatlar, Kalaba, Topaklı kasabalarında yoğunlaşmıştır. Son zamanlarda Nevşehir Ticaret ve Sanayi odasının girişimleri ile Merkez Boğaz Köyü civarında Özel Organize Sanayi Bölgesi (OSB) yapılandırılması başlamıştır. Bundan sonraki sanayi yoğunluğunun bu bölgeye kayacağı düşünülmektedir. Ayrıca; Acıgöl İlçesi İğdeli Mevkiinde OSB Devlet Kredisi ile yapılandırılmaktadır. Avanos İlçesi Kalaba kasabasında da Özel OSB yer seçimi yapılmış olup, henüz bir faaliyeti yoktur.

Sanayinin İlçelere Göre Dağılımı: Merkez İlçe ve Avanos İlçesinde gıda sanayi yoğunudur. Ayrıca Avanos İlçesinde tuğla ve kiremit fabrikaları da yoğunluktadır. Ürgüp, Avanos ve Gülşehir İlçelerinde içki fabrikaları bulunmaktadır.

Sanayi Gruplarına Göre İşyeri Sayıları ve İstihdam Durumu:

Gıda, İçki ve Tütün Sanayi: Ürgüp, Avanos ve Gülşehir İlçelerinde içki fabrikaları bulunmaktadır. Merkez İlçede bakliyat depolama ve paketleme tesisleri bulunmaktadır. Özellikle Mahmat İlçesinde un fabrikalarının sayısı fazladır. İlimizde tütün sanayi tesisi bulunmamaktadır.

Dokuma, Giyim eşyası ve Deri Sanayi: İlimizde 1 adet dokuma fabrikası ve 3 adet tekstil fabrikası bulunmaktadır. Deri sanayi ile ilgili işletme bulunmamaktadır.

Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi: İlimizde orman ürünleri sanayi bulunmamaktadır. Mobilya Sanayi küçük çapta imalatla faaliyetini sürdürmektedir.

Kağıt-Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayi: İlimizde 6 adet matbaa bulunmaktadır.

Kimya-Petrol, Kömür, Kauçuk ve Plastik Ürünleri Sanayi: İlimizde 1 adet tesiste, plastik malzemelerin geri dönüşümü ile boru üretimi yapılmaktadır. Ayrıca 1 adet tesiste de plastik boru imalatı yapılmaktadır. İlimizde kimya-petrol ile kauçuk ve plastik ürünleri Sanayi bulunmamaktadır. İlimizde kömür ocakları bulunmakta olup, kömürle ilgili sanayi tesisi bulunmamaktadır.

Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi: İlimizde 10 adet tuğla fabrikası, 3 adet briket fabrikası, 1 adet kireç fabrikası ve 1 adet çimento fabrikası mevcuttur. Genellikle bims fabrikaları ve Nevşehir taşı denilen sarı renkli taşın kesim ve işçiliği yapılan tesisler bulunmaktadır.

Metal Ana Sanayi: İlimizde 1 adet döküm sanayi faaliyet göstermektedir. Ayrıca 1 adet tesiste metal malzemedeki boru ve profil üretimi yapılmaktadır.

Metal Eşya-Makine ve Teçhizat, Ulaşım Aracı, İlimi ve Mesleki Ölçme Aletleri Sanayi: İlimizde metal eşya-makine ve teçhizat, ulaşım aracı, ilmi ve mesleki ölçme aletleri ile ilgili sanayi tesisi bulunmamaktadır.

Diğer İmalat Sanayi: İlimizde oto yedek parça sanayi ve karoser ekipmanları imalatı yapan tesisler bulunmaktadır.

Sanayi Gruplarına Göre Üretim Teknolojisi ve Enerji Kullanımı: İlimizde bulunan sanayi tesislerinde genellikle gelişen teknolojiye ayak uyduracak şekilde makine ve teçhizat kullanarak üretim yapılmaktadır (Nevşehir İli 2009 Yılı Çevre Durum Raporu, 2009).

3.7.12. Altyapı, Ulaşım, Haberleşme ve Konaklama

Altyapı: İlimizdeki temiz su sistemine ait bilgiler Tablo 7'de verilmektedir.

Tablo 7 Temiz Su Sistemi Bilgileri

Yazihüyük	İller Bankası tarafından açılan 2 adet su kuyusundan saniyede 14 litre su akmaktadır. Su sürekli klorlanmaktadır.
Karahasanlı	3 adet kaynaktan içme suyu temin edilmektedir. İsale hattı boruları PVC olup, toplam uzunluğu 38 km dir.
Nar	İçme suyu kapasitesi 15 lt/sn.dir. PVC ve asbest borudan oluşan şebeke mevcuttur.
Kalaba	İçme suyu sondajla verilmektedir. Su borularının toplam uzunluğu 30 km dir.
Avanos	Bozca köyündeki 3 adet kuyudan toplam 87 m ³ /sn su sağlanmaktadır. İçme suyu arıtma tesisi vardır. Arıtılan su depolara oradan da şebekeye pompalanmaktadır. Dağıtımda plastik ve astbest borular bulunmaktadır. Bozca Avanos arası isale hattı 30 km , şehir içi şebeke hattı 140 km dir.
Başdere	2 adet kuyudan toplam 10 l/sn su sağlanmaktadır. İsale hattı boruları PVCdir. İsale hattı 3 km, şebeke 35 km dir.
Acıgöl	4 adet kuyudan 50 l/s su verilmektedir. İsale hattı boruları PVC dir. Depolar sürekli klorlanmaktadır.
Gülşehir	İçme suyu cazibe ile kaynak suyundan verilmektedir. İçme suyu alt yapısının % 95i tamamlanmıştır.
Hacıbektaş	İçme suyu cazibe ile kaynaktan asbest borularla verilmektedir. Debisi 52 l/s dir. Su analizi yapılmaktadır.
Ortahisar	Şebeke ağının uzunluğu 10 km.dir. Aralıklı olarak klorlanmaktadır.
Topaklı	İsale hattı boruları asbest olup, uzunluğu 12 km dir.
Mustafapaşa	4 adet kaynaktan sağlanmaktadır. Borular PVC ve asbesttir. Toplam sertlik 28,6 F.S., Ph:7,81 olarak ölçülmüştür.
Suvermez	2 adet kuyudan sağlanmaktadır. Sağlık İl Müdürlüğünce alınan numunelerde arsenik düzeyi sınır değerinin üzerinde çıkmıştır. (12,31 Ug/l). Arıtma tesisi kurulması için şartlı ödenek alınmış, ihalesi yapılarak sondaj kuyusu vurulmuştur. Mevcut şebeke 40 km dir. Yeni kuyu hizmete açılacaktır.
Kozaklı	3 adet kuyudan içme suyu temin edilmektedir. İsale hattı boruları PVC ve asbest olup, toplam uzunluk 54 km dir.
Merkez	Temiz su şebekesi 245.000 m, isale hattı 7.621 m, isale terfi hattı 34.058 m dir. Ayrıca 100 ve 600 mm çaplı PVC boru ile AÇB boru kullanılmaktadır.
Kaymaklı	Temiz su kaynağımızın kapasitesi 24lt/sn. olup, analizleri yapılmaktadır. Hat PVC boru olup yaklaşık 45.500 metredir.
Özkonak	15 Km'den isale hattı ile cazibeli olarak depolara iletilmektedir. Toplam 2 adet 150 m ³ lük, 1 adet 250 m ³ lük, 2 adet 75 m ³ lük 5 depo vardır.
Sarılar	İçme suyu günlük kapasite 550 m ³ 'dür. Klorür 142 mgr/ltd ir. Ana hat atermit tali hatlar 14 atülük PVC borulur ile döşenmiştir. Sürekli klorlama yapılmaktadır.
Kurugöl	İçme ve kullanma suyu 2 adet derin kuyudan elde edilmektedir. İçme suyu, kapasiteleri 10 Lt/Sn. İçme suyu hattı uzunluğu depo içi hattı ile birlikte 24.205 m'dir.
İnalı	İçme ve kullanma suyu 2 adet derin kuyudan elde edilmektedir. İçme suyu kapasitesi 15Lt/sn, İçme suyu hattı uzunluğu depo içi hattı ile birlikte 25,215 Km'dir.
Göre	İçme ve Kullanma suyu 3 adet derin kuyudan elde edilmektedir. İçme suyu kapasitesi 9 Lt/sn, İçme suyu hattı uzunluğu 3 km'dir.
Karasenir	2 adet kuyudan içme suyu temin edilmektedir. İsale hattı 15 km, şebeke uzunluğu 20 km dir.
Abuuşağı	1 adet kuyudan su sağlanmakta olup, debisi 20 m ³ /sn. dir. Borular plastik ve asbesttir.
Göreme	5 adet kuyu bulunmaktadır. İçme suyu asbest borularla ulaştırılmakta ve şehir içi dağılımları plastik borularla yapılmaktadır. Ayda 2 kez Sağlık İl Müdürlüğünce ölçümleri yapılmaktadır.

Kaynak: (Nevşehir İli 2009 Yılı Çevre Durum Raporu, 2009)

Atık Su Sistemi, Kanalizasyon ve Arıtma Sistemi: İlimiz genelinde ilçelerde kanalizasyon bulunmakta ya da tamamlanma aşamasındadır. İlimiz Merkez ilçenin kanalizasyon sistemi mevcuttur. Ürgüp (Ürgüp-Ortahisar-Mustafapaşa ile ortak) ve Avanos (Uçhisar'ın bir kısmı, Göreme ve Çavuşin ile ortak) İlçelerinde atık su arıtma tesisleri vardır. Avanos İlçesinde biyolojik atık su arıtma tesisi bulunmakta olup kapasitesi 60 m³/sn dir. Arıtılan atık su

Kızılırmak'a deşarj edilmektedir. Avanos İlçesinde yağmur suları özel yağmur hattıyla toplanmaktadır. Nevşehir Belediyesi atık su arıtma tesisi ihale aşamasındadır. Gülşehir İlçesinde doğal arıtma tesisi mevcut olup, kanalizasyondan sonra doğal arıtma tesisine atık sular verilmektedir. Kanalizasyon sistemi bulunmayan yerlerde evsel atık sular fosseptikte biriktirilmektedir (Nevşehir İli 2009 Yılı Çevre Durum Raporu, 2009).

Yeşil Alanlar: Mevcut yeşil alanlar bu gün için azdır. Yoğun konut alanları içinde büyük yeşil alanlar ayrılamamaktadır. Dere yatakları çevresinde oluşturulan yeşil kuşaklar, yerleşme alanları içinde ferahlık yaratacak doğal boşluklar olarak değerlendirilmiştir. İlçelerde genellikle kayısı, elma, armut ağaçları bulunmaktadır. Karaçam, sedir çamı, meşe, palamut ve akasya ile ağaçlandırma yapılmaktadır. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından yapılan ağaçlandırma çalışmaları ile yeşil alanlar arttırılmaktadır.

Elektrik İletim Hatları: İl genelinde bulunan elektrik iletim hatlarının yeraltına alınması çalışmaları devam etmektedir.

Doğalgaz Boru Hatları: İlimizde doğalgaz altyapı çalışmaları tamamlanmıştır.

Ulaşım:

Karayolları: İlimizde Karayolları 6. Bölge Müdürlüğü'ne bağlı 67. Bakım Şube Şefliği ve bu şefliğe bağlı bakımevleri bulunmaktadır. İlimizde 238 km devlet yolu, 252 km il yolu olmak üzere toplam yol uzunluğu 490 km dir. 265 km bölünmüş yol bulunmaktadır. Otoyol bulunmamaktadır. İlimiz Aksaray, Kayseri, Kırşehir, Niğde ve Yozgat illerine komşu olup Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Konya, Trabzon ve Van İllerine ulaşım yapılmaktadır. Kent içi taşımacılık midibüslerle yapılmaktadır. Bir midibüsün yolcu kapasitesi 20 koltuk ve 30 ayakta taşıma olarak 50 kişidir. Yakıt olarak motorin kullanılmaktadır. Kent içi 9.230.500 m² lik yol alanının %48,99'i tamamlanmış olup, kişi başına 113 m² alan düşmektedir.

Demiryolları: İlimiz Kozaklı İlçesinin Kanlıca ve Karasenir kasabalarından demiryolu geçmektedir. Ulaştırma Bakanlığı, Demiryollar, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü tarafından yapım ve işletilmesi planlanan Kayseri-Şefaati Demiryolu Projesi; İlimiz idari sınırlarından da geçmektedir. 107.613 km uzunluğunda planlanan demiryolu hattının; yaklaşık 16 km'lik kısmı Nevşehir sınırları içerisinde.

Havayolu: İlimiz Gülşehir İlçesi'ne bağlı Tuzköy Kasabası'nda Kapadokya Havalimanı bulunmakta olup, Nevşehir merkeze 27 km uzaklıktadır. Havalimanında toplam 3500 m²'lik ortak kullanımlı, 700.000 yolcu/yıl kapasiteli iç ve dış hatlar terminali mevcuttur.

Haberleşme: Yerleşim merkezlerinde ihtiyaç duyulan yerlere yeraltı şebekesi yapma çalışmaları devam etmektedir. İlimizde havai kablo oranı %59, yeraltı kablo oranı % 41'dir.

Konaklama: İlimizde 2011 yılı itibari ile 46 adet turizm işletme belgeli tesis bulunmaktadır. Ayrıca 3 adet turizm belgeli lokanta, 91 adet belediye belgeli tesis bulunmaktadır. Turizm işletme belgeli konaklama tesislerinin yatak kapasitesi 8.796'dır. Belediye belgeli konaklama tesislerinin yatak kapasitesi ise 7.594'tür. Bunların dışında il genelinde 110 adet de pansiyon bulunmaktadır. Pansiyonların yatak kapasitesi toplamı ise 2.916'dır. Toplamda Nevşehir'in yatak kapasitesi 19.306'dır (Seçilmiş Göstergelerle Nevşehir, 2012).

3.7.13. Madencilik

Sanayi Madenleri: Nevşehir’de sanayi madenlerinden barit, kaolen, kaya tuzu, kum-çakıl, kükürt çıkarılmaktadır. Özellikle kum-çakıl ocakları yoğunluktadır.

Tablo 8 Nevşehir'deki Sanayi Madenleri Bilgileri

Endüstriyel Yatak ve Zuhurlar	
Barit	
Adres	Gülşehir-Arafa sahası
Tenör	% 92,75 BaSO ₄
Rezerv	2.000-2.500 ton görünür
Kaolen	
Adres	Avanos-Kayahamamı, Çakmaklı, Başağılın, Çakmakkaya sahaları
Tenör	% 13-34 Al ₂ O ₃ , % 0,54-2,5 Fe ₂ O ₃
Rezerv	1.325.000 ton görünür, 2.325.000 ton muhtemel.
Kaya tuzu (NaCl)	
Adres	Gülşehir-Tuzköy sahası
Tenör	% 92 NaCl
Rezerv	75.046.649 ton görünür, 96.384.456 ton muhtemel, 959.411.250 ton mümkün
Kum-Çakıl	
Adres	Avanos Sarıhıdır Köyü
Tenör	Orta
Rezerv	20.153.750 m ³ mümkün
Kükürt (S)	
Adres	Ürgüp- (Sarıhıdır, Avcılar) sahası
Tenör	% 0,55 – 43 S
Rezerv	500 ton muhtemel
Adres	Gülşehir (Cemel, Arafa) sahası
Tenör	% 28 S
Rezerv	200 ton muhtemel

Kaynak: (Nevşehir İli 2009 Yılı Çevre Durum Raporu, 2009)

Ürgüp ve Avanos İlçelerinde metalik maden yatakları bulunmaktadır.

Tablo 9 Nevşehir ilindeki metalik madenler

Metalik Maden Yatak ve Zuhurları	
Boyalı Manganlı Demir Zuhuru	
İl	Nevşehir
İlçe	Ürgüp – İncesu
Bucak	
Köy	Erdemisin – Boyalı – Karlık – Cemilköy – Akçavıran
Mevki	Olukderesi
Pafta ve Koordinatları	K 33-c2,c3 Y:- X :-
Genel Jeoloji	Sahada, tersiyer volkanizmasına ait kayalar yüzeyler. Seri, alta aglomera ve tüfler ile başlar. Volkanizmanın kesikliğe uğradığı dönemlerde marn, kil ve kalkerler gibi göl çökelleri gözlenir. Saha üstte olivinli-piroksenli bazalt, andezit ve ignimbritler izlenir.
Cevher Mineralleri ve Parajenez	Psilomelan, Limonit
Yatak Özellikleri ve Cevherleşme	Cevher hidrotermal oluşumlu olup, 10-15cm arasında değişen kalınlıklarda damarcıklar halindedir. Yer yer breş dolgusu ve ince filon şeklinde izlenir. Tenör:Fe%28,5-50,5,Mn%0,2-0,18 Rezerv:Görünür+Muhtemel+Mümkün 15.000 ton.
Avanos Boksit Zuhuru	
İl	Nevşehir
İlçe	Avanos
Bucak	
Köy	
Mevki	Başağılın Dölek – Yamanın Dağı
Pafta ve Koordinatları	Pafta ve Koordinatları K 33-C1 Y: 59 000-61 000 X :84 000-86 000
Genel Jeoloji	Sahanın K-KB sında Paleozoik yaşlı metamorfite yüzeyler. Batısında ise, Ü.Kretase yaşlı granitler bulunur. G-GB'da Kuvaterner yaşlı Acıgöl, Erciyes, Hasan Dağı volkanizmaları yer almaktadır. Oligosen'e ait konglomera ve kum taşları geniş alanlar kaplar. Bunun üzerine ise karasal kökenli çökeller gelir.
Cevher Mineralleri ve Parajenez	Diaspor, Kavolin
Yatak Özellikleri ve Cevherleşme	Asidik volkanik kayaların alterasyonu ile oluşmuşlardır. Yamanın Dağı kavolinleri 7km2 lik bir alana yayılmışlardır. Neojendeki tektonik olaylarla ortaya çıkan sıcak sular ve yer altı-yerüstü da alterasyonu ile oluşmuştur.gözlenir. Başağılın mevkiindeki zuhurlar ise, 0,5 m-1cm kalınlıktaki silisifiye zonun üzerindeki dasitinsularının etkisi ile primer boksit oluşumları Tenör:Al2 O3 %30-40, F2O3 %1,5, SiO2 %50 Rezerv:Görünür+Muhtemel 504 469 ton.

Kaynak: (Nevşehir İli 2009 Yılı Çevre Durum Raporu, 2009)

Gülşehir İlçesinde linyit yatakları bulunmaktadır.

Tablo 10 Linyit Özellikleri

Adres	Gülşehir-Arafa sahası
Tenör	% 92,75 BaSO4
Rezerv	3.000 ton mümkün
Nem Oranı	%3,32
Kül Oranı	%19,38
Kükürt Oranı	%6,05
Alt Isıl Değeri	5.000 Kkal/kg

Kaynak: (Nevşehir İli 2009 Yılı Çevre Durum Raporu, 2009)

Pomza: Ülkemizde bulunan pomza sahaları içerisinde, en iyi kalite ve en fazla kullanım alanına sahip olan (inşaat sektörü dışında) Nevşehir ili pomzalarıdır. Merkez İlçe ve Ürgüp İlçesinde çok sayıda pomza yatakları bulunmaktadır. Bu yatakların toplam rezervi yaklaşık 450 milyon m³ civarındadır. Tekstil sektöründe kullanılan iyi kalitedeki pomzaların büyük bir bölümü ilimizden karşılanıp ihraç edilmektedir.

Madencilik Faaliyetlerinin Yapıldığı Yerlerin Özellikleri: Taş Ocağı İşletmeciliği yapılan yerler volkanik tüf özelliğindedir. Pomza maden ocakları yerleri ise andezitik, riyolitik ve dasitik volkanik erüpsiyon sonucu fişkırان gazlarını ani olarak kaybetmeleri sonucu oluşan çok poroz volkanik lavlardır.

Madencilik Faaliyetlerinin Çevre Üzerine Etkileri: Maden işletmeleri kazı faaliyetleri sonucunda alanların bozulması, araziye bırakılmış olan dekapaj atık ve artıklarının çevreye olabilecek olumsuz etkileri söz konusu olabilmektedir. İlimizdeki madencilik faaliyetleri İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü tarafından denetlenmektedir. Ayrıca ilgili yönetmelikler gereği madencilikle ilgili faaliyet sahipleri tarafından “Doğaya Yeniden Kazandırma Planı” ile “Çevre Yönetim Planı” sunulmaktadır. Bu planlarda, faaliyet ile bozulan arazilerin düzeltilerek yeniden kullanıma hazır hale getirilmesini sağlayacak tedbirler ve işlemlerle ilgili taahhütler yer almaktadır.

Madencilik faaliyetlerinin çevreye olabilecek olumsuz etkileri Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecinde kontrol altına alınmaktadır. “ÇED Gerekli Değildir” kararı verilen projeler hakkında denetimler yapılmaktadır. Arazilerin tekrar eski haline getirilerek yeniden kullanıma kazandırılması amacıyla yapılması düşünülen gerekli rehabilitasyon çalışmalarının, faaliyetin sona ermesini beklemeden işletme aşamasındayken başlatılması konusunda uyarılar yapılmaktadır. Ağaçlandırma çalışmalarına önem verilmektedir. Çalışması biten ocaklar tespit edilip, rehabilitasyon ile ilgili yükümlülükleri faaliyet sahibine bildirilerek önlem aldırılmaktadır (Nevşehir İli 2009 Yılı Çevre Durum Raporu, 2009).

3.7.14. Enerji

İlimiz Gülşehir İlçesi Dadağı-Arafa Mevkiinde linyit rezervi bulunmaktadır. Kömür kalınlığı 80-90 cm arasında değişmektedir. Kükürt oranı çok yüksek olması nedeni ile ısınma amaçlı kullanılmamaktadır. Yalnızca sanayi amaçlı kullanılmaktadır. İlimizde Ürgüp İlçesi Sarıhıdır Kasabası, Avanos İlçesi Bozca Köyü ve Gülşehir İlçesi Tuzköy Kasabasında hidroelektrik santraller bulunmaktadır. Termal turizm Kozaklı İlçesi’nde görülmektedir. İlçede bulunan

kaplıca tesisleri, sera ve yerleşim yerleri jeotermal kaynak ile ısıtılmaktadır. Türkiye genelinde olduğu gibi İlimizde de güneş enerjisinin en yaygın kullanımı ekonomik olması nedeni ile sıcak su ısıtma sistemleridir. İlimizde yıllık ortalama rüzgâr hızı 1,8 m/sn, en hızlı esen rüzgar yönü SE ve hızı 20,2 m/sn dir. İlimizde rüzgâr enerjisinden faydalanmak için herhangi bir çalışma yapılmamıştır. İlimizde elektrik enerjisi tüketimi ağırlıklı olarak tarım sektöründedir. Daha sonra sırasıyla konut ve hizmetler, sanayi ve ulaştırma sektörleri gelmektedir (Nevşehir İli 2009 Yılı Çevre Durum Raporu, 2009).

3.8 İlgili Grubu ve Paydaş Analizi

Turizmin bir bölge ya da yöredeki en büyük etkisi ekonomik sonuçlarıdır. Doğal ve kültürel kaynakların mevcudiyeti yanında, bunların turizme katkı sağlayacak, pazarlanabilecek ve sürdürülebilir turistik ürünler haline getirilmesi de son derece önemlidir. Bu noktada, ülkenin yörenin ya da bir şehrin koruma-kullanma dengesi içinde gelişiminde planlama çalışmalarının önemi ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, bir bölgede turizmin gelişmesi için eylem planlarının hazırlanması ve uygulamaya konması önemlidir. Eylem planı, bir işin amacına uygun bir biçimde gerçekleştirilebilmesi veya bir durumun daha ileriye götürülebilmesi için yapılan düzenlemeler olarak tanımlanmaktadır (Sesli Türkçe Sözlük). Bu kapsamda öncelikli olarak mevcut durumun değerlendirilmesine yönelik olarak ikincil verilere dayalı olarak bir durum değerlendirmesi yapılmış ve Nevşehir ili ekoturizm faaliyetlerine yönelik olarak bir analiz ortaya konulmuştur.. Bu analiz sonrasında Aksaray'daki paydaş görüşlerinin alınabilmesi için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu ile paydaşlardan veriler toplanmıştır. Paydaşlardan veri toplamada Hızlı Kırsal Değerlendirme Yöntemi'nden kısmen yararlanılmıştır. Hızlı Kırsal Değerlendirme (HKD), kırsal alanlardaki araştırmalar için güçlü bir yöntemdir. Sürekli gelişmekte ve yayılmakta olan bu yöntem zaman açısından ve maliyet olarak avantajlı olması, multidisipliner bir yaklaşım içermesi ve katılımcılık özellikleriyle yaygın olarak kullanılmaktadır (Cengiz & Çelem, 2005).

Eylem Planında ilin turizm ve ekoturizm değerleriyle ilgili yapılması olası eylemlerin ortaya çıkarılacağı bilimsel yöntemler kullanılmasının yanı sıra özellikle turizm aktörlerinin tam katılımının sağlanması da hedeflenmiştir. Projede belirtilen amaç, hedef, ilkeler ve süreç uygun olacak şekilde bilgi paylaşımında bulunmak, görüş almak, deneyim paylaşmak ve alınacak nihai kararlarda işbirliği sağlamak amacıyla çalışma konusu ile doğrudan ilgili uzman, kurum, kuruluş ve kişilerin (üniversite öğretim üyesi, akademisyen, uzman vb) yer alması da sağlanacaktır. Bu kapsamda Orman ve Su İşleri İl Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Seyahat Acentaları, Ekoturizm işletmeleri, Sivil toplum kuruluşları temsilcileri, ilgili federasyon temsilcileri ile görüşmeler gerçekleştirilerek anket formunun doldurulması sağlanmıştır.

Mevcut durumun analizi, ve uzmanlarla görüşmelerin sonrasında ekoturizm potansiyeline sahip alanlar belirlenmiştir. Belirlenen bu alanların turizm faaliyetleri açısından koruma gelişim dengesi gözetilerek kullanılabilmesi ve yapılması gerekenlerin belirlenebilmesi için odak grup çalışması yapılmıştır. Nevşehir ekoturizm eylem planı, yapılacak olan çalışmanın önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Hazırlanan eylem planıyla; Nevşehir'de ekoturizmin gelişimine ilişkin ele alınması gereken konular, kısa ve orta vadede gerçekleştirilebilecek eylemler, bu eylemlerin gerçekleşmesinde görev alacak kuruluşlar ve çözümlerin

gerçekleştirilmesi için önerilen süreler belirlenmiştir.

Paydaş analizi kapsamında görüşme gerçekleştirilen kişiler ve kurumları aşağıdaki tablo'da gösterilmektedir.

Tablo 11 Araştırmanın Paydaşları

Adı Soyadı*	Kurum/Kuruluş
Erol AKSOY	Nevşehir Orman ve Su İşleri Şube Müdürü
Mehmet ARICI	Kapadokya Kaya Balon
Mehmet Duran BİÇİCİ	Nevşehir Kültür ve Turizm İl Müdür Yardımcısı
Muzaffer BÜYÜKBAŞ	Stone Park Tours
Osman DUYMUŞ	Nevşehir Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürü
Coşkun KIRTIL	Rock City Tourism
Ragıp ÖZALTIN	Altınöz Otel
Muammer SAK	Argeus Tourism
Barış TERZİOĞLU	Ürgüp Belediyesi
Caner UZUN	Anatolian Balloons
Onur YALÇIN	Nevşehir Orman ve Su İşleri İl Müdürlüğü

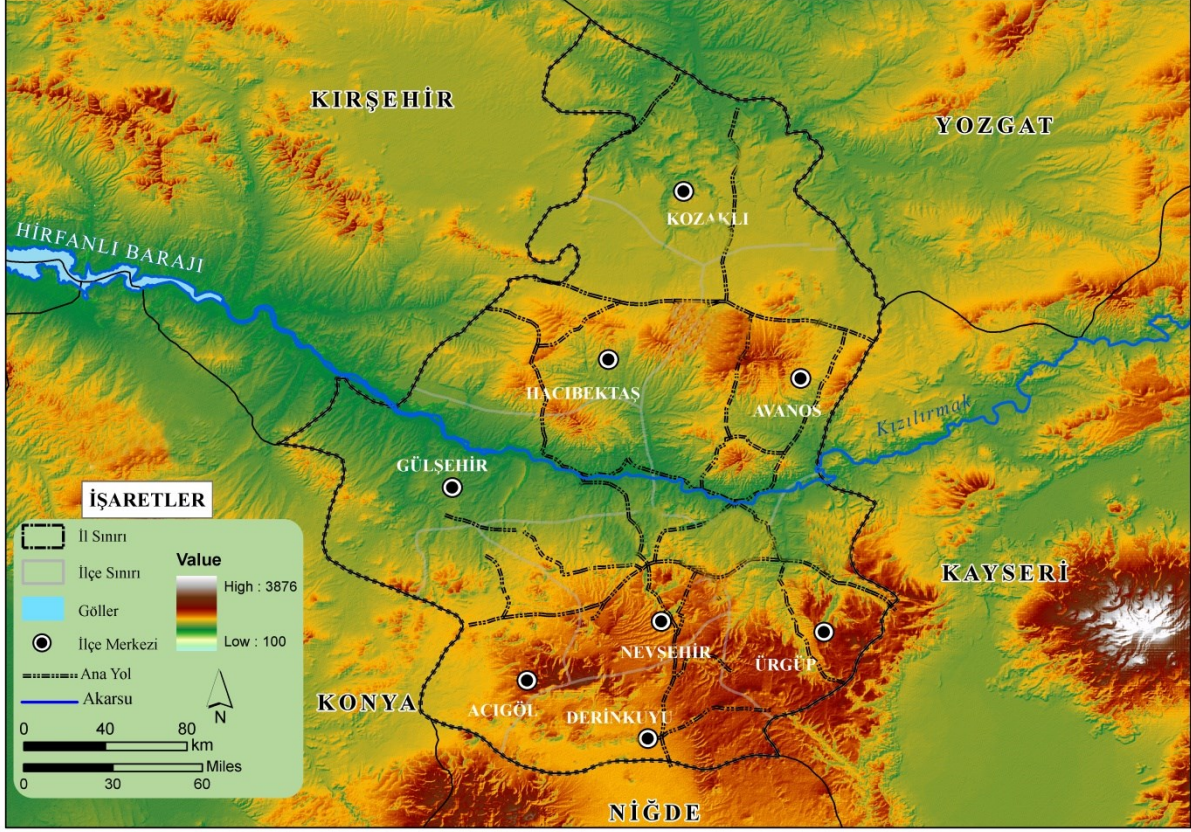
* Sıralama alfabetik olarak yapılmıştır.

4. NEVŞEHİR DOĞA TURİZMİ ARZI

Çalışmanın bu bölümünde Nevşehir'in doğa turizmi kapsamında değerlendirilen ve değerlendirilebilecek turistik çekiciliklerine yer verilmektedir. Bu çerçevede mevcut yazılı kaynaklardan ikincil veriler ve paydaş görüşmelerinden elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve Nevşehir'in mevcut ve potansiyel doğa turizmi kaynakları belirlenmiştir.

Harita 2 Nevşehir Haritası

4.1.Nevşehir'in Doğa Turizmi Değerleri (Doğa Turizmi Arzı)

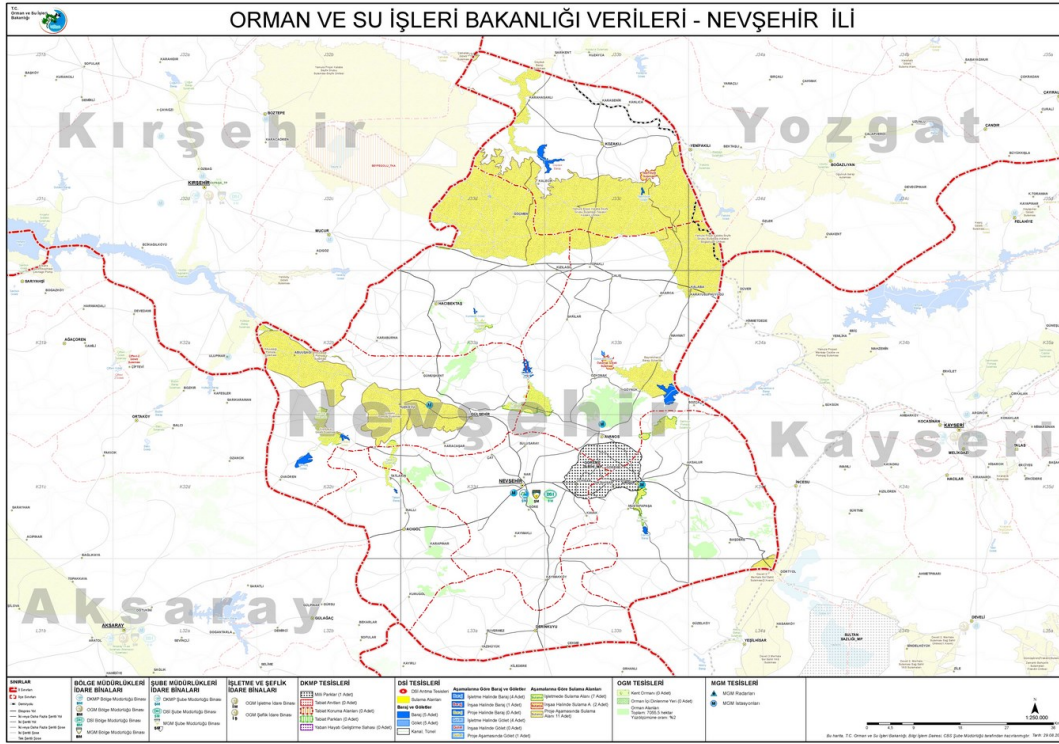
Doğa turizmi faaliyetlerinin yapıldığı alanları korunan alanlar (yönetime tabi) ve henüz doğa turizmi faaliyetlerinin kontrol edilmediği kontrolsüz alanlar olarak iki başlık altında incelemek mümkündür.

4.1.1. Korunan Alanlar

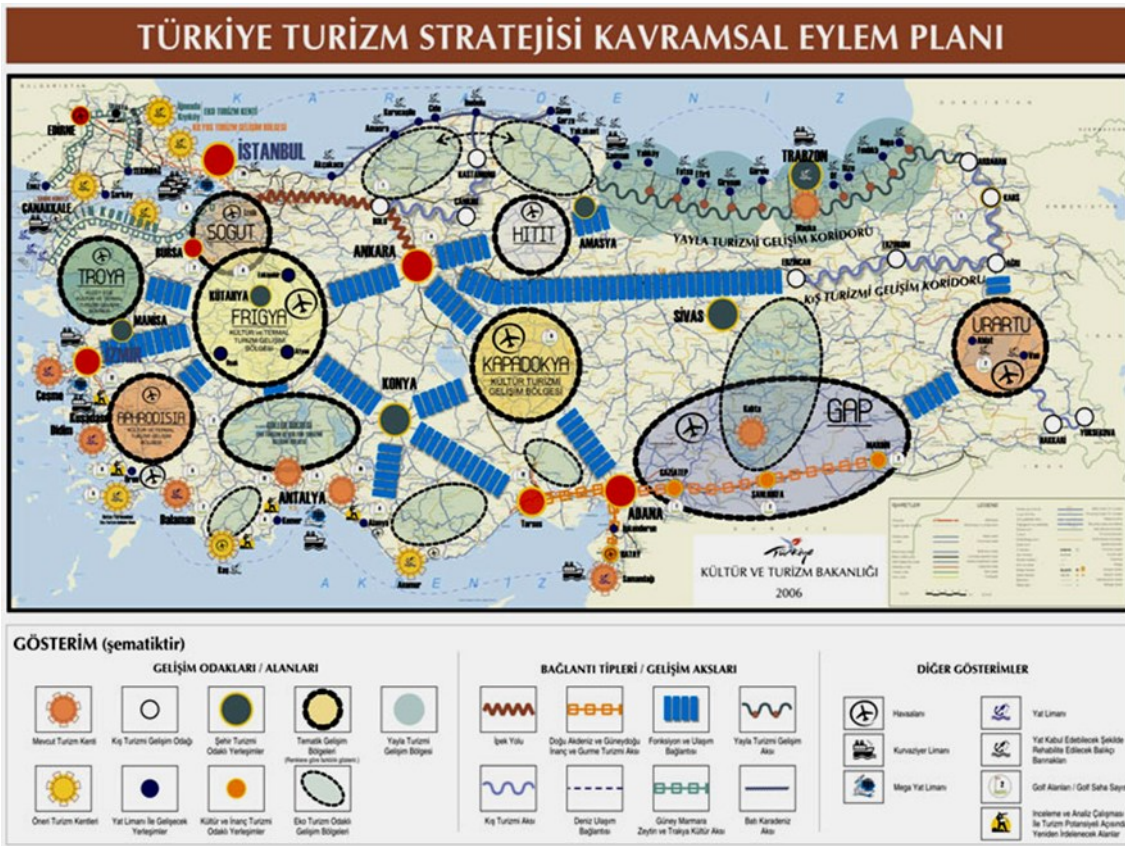
Korunan alanlar, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanlar, yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan, biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bununla ilişkili kültürel kaynakların korunması ve devamlılığının sağlanması amacıyla ilgili mevzuata göre tespit edilen ve yönetilen kara ya da deniz alanlarıdır.

Harita 3 Orman ve Su İşleri Bakanlığı Nevşehir Haritası

Harita 4 Türkiye Turizm Stratejisi ve Kavramsal Eylem Planı

4.2. Nevşehir İlinin Doğa Turizmi (Arzı) Değerleri ve Bilinirlik Değerlendirmesi

Nevşehir ilindeki doğa turizmi faaliyetlerin değerlendirildiğinde, öne çıkan faaliyetlerin Doğa Yürüyüşü, Atlı Doğa Yürüyüşü, Bisiklet Turizmi, Mağara (Yeraltı şehirleri) Turizmi, Kamp Karavan Turizmi, Dağcılık, Kampçılık, Balon turizmi şeklinde olduğu görülmektedir. İl Kültür Turizm Müdürlüğü ve STK'lerden alınan verilerden çok çeşitli doğa turizmi faaliyetlerinin yapılabileceği alanların olduğu anlaşılmaktadır.

Arz ve talep incelendiğinde, ildeki doğa turizmi faaliyetlerinin belirli bir düzen içerisinde yapılmadığı, doğa turizminin yapıldığı alanlarda altyapının yetersiz olduğu, doğa turizmi potansiyeli alanlarının yeterince değerlendirilemediği görülmektedir. Şu an için bir sorun gözükmemekle birlikte, ilerleyen zaman diliminde talebin artacağı tahmin edilebilir. Anket ve bilgi formlarının incelenmesinden yönetime tabi kontrollü alanların dışında birçok alandan faydalanıldığı görülür. Halkın büyük bir kesiminde doğa ile buluşmak şu an için sadece piknik alanlarıyla sınırlı ve yılın çok az bir dönemine yayılmış durumdadır. Oysa doğa turizmi faaliyetleri ve doğa turizmi yapılacak alanların tanıtılması sonucunda bu alanlara olan talebin artacağı görülmektedir.

Çalışmada doğa turizmi yapılan alanlarda eko turistlerin yaşadığı sorunlarla ilgili bir değerlendirme yapılmıştır. Doğa turizmi faaliyetlerinin yapıldığı alanlardaki sorunlar konusunda kamu kurumları ve toplantılara katılan sivil toplum kuruluşları ile yapılan değerlendirmelerde, altyapı eksiklikleri, tanıtım faaliyetlerinin yetersizliği, faaliyetlerin plansız ve kontrolsüz olması ve mevzuat yetersizliği gibi sorunlar ön plana çıkmıştır. Paydaş anketleri ve toplantıları sonucunda Göreme Tarihi Milli Parkı'nın en önemli doğa turizm merkezi olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak bununla birlikte henüz yeterince değerlendirilemeyecek de Nevşehir'de doğa turizmine yönelik olarak değerlendirilebilecek bir çok alanın bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu alanlar ve yapılabilecek turizm faaliyetleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Tablo 12 Doğa Turizmi Faaliyetlerinde Tercih Edilen Bölgeler

Doğa Turizmi Faaliyeti	Bölge
Atlı Doğa Yürüyüşü	Ürgüp-Avanos-Göreme-Ortahisar - İbrahimpaşa
Doğa Yürüyüşü	Göreme Tarihi Milli Parkı (vadilerde)-Uçhisar-Çavuşin
Raketle Kar Yürüyüşleri	Göreme Tarihi Milli Parkı (vadilerde)
Bisiklet Turizmi	Göreme Tarihi Milli Parkı-Avanos-Ürgüp-Ortahisar
Sportif Olta Balıkçılığı	Kızılırmak Nehri – Barajlar - Göletler
Mağara Turizmi	Göreme Tarihi Milli Parkı
Kuş Gözlemciliği	Gülşehir-Kızılırmak-Uçhisar-Bayramhacılı-Ovaçiftlik
Foto Safari	Göreme Tarihi Milli Parkı-Mustafapaşa
Kamp Karavan	Göreme Tarihi Milli Parkı-Ürgüp-Avanos
Hava Sporları (balon-yamaç paraşütü)	Uçhisar-Göreme-Ürgüp-Çavuşin
Jeep Safari	Göreme Tarihi Milli Parkı
Termal Turizmi	Kozaklı-Mustafapaşa
Festival Turizmi	Ürgüp - Avanos-Hacıbektaş
Kongre Turizmi	Ürgüp-Kozaklı-Avanos-Nevşehir
Akarsu Turizm	Kızılırmak Nehri

4.3.Nevşehir İlinde Doğa Turizmi Amaçlı Kullanılan ve Koruma Statülü Alanlar

Milli Parklar: 2873 sayılı Millî Parklar Kanununun 2. maddesinin “Tanımlar” bölümünde, korunan alanlardan Millî Parkın tanımı şöyle yapılmaktadır:

"Millî Park: *Bilimsel ve estetik bakımdan, millî ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır.*"

Türkiye'de de; 31 Ağustos 1956 tarihinde kabul edilen 6831 sayılı Orman Kanununun "VI. Milli parklar:" başlığı altındaki 25. maddesinde "*Orman Genel Müdürlüğü*"; mevkii ve özelliği dolayısıyla lüzum göreceği ormanları ve orman rejimine giren sahaları; bilim ve fennin istifadesine tahsis etmek, tabiatı muhafaza etmek, yurdun güzelliğini sağlamak, toplumun çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma sahaları ve orman mesire yerleri olarak ayırır, düzenler, yönetir ve gerektiğinde işletir veya işlettirir." denilerek Milli Park kavramı ilk kez yasal zeminde yerini almıştır (Vikipedi, 2012).

Göreme Tarihi Milli Parkı

Milli park, Orta Anadolu'nun Hasan dağı-Erciyes Dağı volkanik bölgesinde kalmaktadır. Saha, platolar, ovalar, küçük dağ bitkileri, yüksek tepeler, alüvyonla dolmuş dere ve ırmak vadileri, drenaj havzaları ve erozyonlu dik yamaçlı vadilerle birbirinden ayrılan yüksek düzlüklerden oluşmuştur. Erciyes ve Hasan Dağı'nın büyük volkanik konileri, kuzeyden Kızılırmak Vadisi'nin bir kısmı ve bazıları bazaltla kaplı aşınmış tüf yatakları araziye hâkim olan fizyolojik yapılanmalardır. Alan, volkanik tüften oluşmuş ilgi çekici manzara yapısı içerisinde, Doğu Roma dönemi kilise mimarisi ve dinsel sanat tarihinden önemli bir dönemi sergilemektedir. Bölgenin, ana ulaşım yollarına uzaklığı ve engebeli bir alan olması, gizlenmek isteyen veya dini inzivaya çekilenler için uygun korunma koşulları sağlamıştır.

Resim 1 Kapadokya'dan görünüm

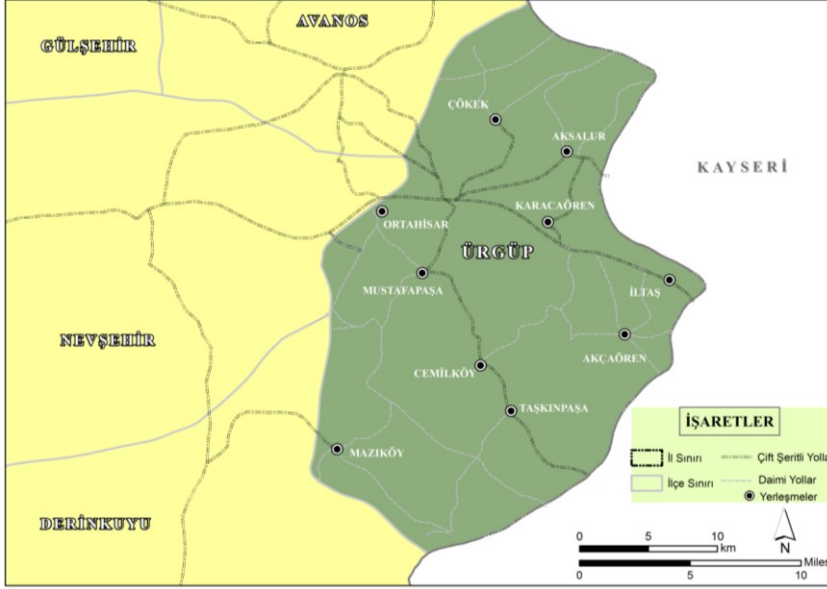

Manastır hayatı 3. yüzyıl sonları ile 4. yüzyıl başlarında başlamış ve hızla yayılmıştır. Bu dönem süresince manastırlar, kiliseler, şapeller, yemekhaneler, keşiş hücreleri, depo ve şarap yapım yerleri bulunan mekânlar oyulmuş ve bunlar duvar resimleri ile süslenmiştir. Ayrıca bölgedeki Ürgüp, Avcılar, Uçhisar, Çavuşini ve Yeni Zelve yerleşimleri, Göreme yöresinin

geçmişteki kültürüne uygun tarım ve köy hayatını yansıtan tarihi ve doğal bütünlüğe sahip yerleşim yerleridir. Göreme'nin eşsiz jeomorfolojik oluşumu, estetik manzara yapısının görsel değeri ve tarihi ve etnolojik yapısı, milli parkın kaynak zenginliğini teşkil etmektedir.

Harita 5 Ürgüp İlçe Haritası

Görülebilecek Yerler:

Volkanik tüften oluşmuş ilgi çekici manzara yapısını oluşturan peribacaları, aynı zamanda Doğu Roma dönemi kilise mimarisi ve dinsel sanat tarihini sergilemesi açısından başlıca görülmesi gerekli yerlerdendir. Ayrıca Ürgüp, Avcılar, Uçhisar, Çavuşini ve Yeni Zelve yerleşimleri, Göreme yöresinin geçmişteki kültürüne uygun tarım ve köy (kırsal) hayatını yansıtan yerleşimler olması nedeniyle ziyaretçilerin ilgisini çekecek niteliktedir.

Göreme Tarihi Milli Parkının Kuruluş Süreci: Göreme ve çevresinin Milli Park olarak ayrılması 1967 yılında düşünülmüş ve bu yıllarda Milli Parkın uzun devreli gelişim planı yapılmıştır. Ancak o dönemde yürürlükte bulunan 6831 sayılı yasanın 25.maddesine göre yalnız orman rejimine giren alanlar Milli Park olarak ayrılabilirdiğinden bu plan uygulamaya konamamıştır. 2873 sayılı yasanın 1983 yılında yayınlanması ile orman olmayan sahalarda milli park ilan edilebilmesinin sağlandığı bu sebeple Göreme ve çevresinin gözden geçirilerek hazırlanan planın geçerliliğini koruduğu tespit edilmiş ve göreme ve çevresinin milli park olarak ilan edilebilmesinin yolu açılmıştır. Ayrıca UNESCO tarafından 1985 yılında Kapadokya Bölgesinin Dünya Miras listesine alınması ile alanın Milli Park olarak ilan edilmesi zorunlu hale gelmiş ve 30.10.1986 tarih 86/11135 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile milli parkın ilanı gerçekleşmiştir.

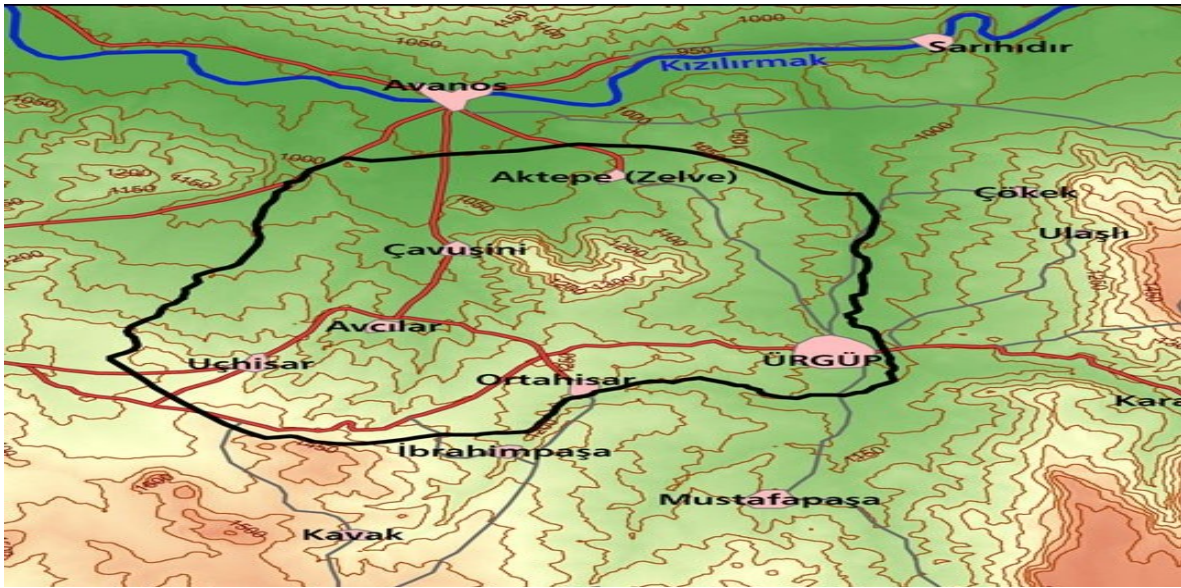
Coğrafi Konumu:

- * Göreme Tarihi Milli Parkı, İç Anadolu Bölgesi içinde Nevşehir ili sınırları içinde yer almaktadır. Milli park sınırı kuzeyde Avanos'a kadar uzanmakla birlikte Avanos ilçe merkezi milli park alanına dahil değildir.

- * Milli park doğuda Ürgüp ilçesini, batıda ise Uçhisar'ı içine alarak güneyde Ortahisar'a kadar uzanmaktadır.
- * Göreme Tarihi Milli Parkı birçok yerleşim yerini içine alarak çok geniş bir alana yayılmış olup, genel olarak 30° 40' kuzey enlemi ile 34° 51' doğu boylamı arasında kalmaktadır.

Milli park alanı 9572 ha'lık bir alanı kapsamaktadır. Göreme Tarihi Milli Parkı alanının güneyinde Kermil Dağı (1488 m), Çıplak Tepe (1518 m), batısında Damla Tepe (1132 m), Tokmaklı Belen (1378 m), Kuzeyinde Kızılırmak, Avanos ilçe merkezi, Toprak Tepe (1043 m) Beşik Tepe (991 m), doğusunda Ürgüp ilçe merkezi ve içinden geçen damsa çayı yer almaktadır.

Harita 6 Göreme Tarihi Milli Parkı

Tabiat Parkları: "Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarıdır. Milli parklar ve tabiat parkları söz konusu özellikleri nedeniyle doğa turizmi açısından önemli alanlardır" (Milli Parklar Kanunu, Madde 4).

Nevşehir İlinde Tabiat Parkı statüsünde herhangi bir yer bulunmamaktadır.

Tabiatı Koruma Alanları: bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş, ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarına denir (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2013).

Nevşehir İlinde Tabiatı Koruma Alanı statüsünde herhangi bir yer bulunmamaktadır.

Tabiat Anıtları: tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarıdır (Milli Parklar Kanunu, 1983).

Yaban Hayatı Geliştirme, Yerleştirme, Yaban Hayatı Koruma Sahaları ve Avlaklar:

Yaban Hayatı Koruma Sahası: Yaban hayatı değerlerine sahip, korunması gerekli yaşam ortamlarının bitki ve hayvan türleri ile birlikte mutlak olarak korunduğu ve devamlılığının sağlandığı sahaları belirtir.

Doğa turizmi faaliyetleri arasında yer alan özellikle kuş gözlemciliği, yaban hayatı gözlemciliği (Fauna) ve foto safarinin etki alanındadır. Ancak yaban hayvanları doğal ortamlarına dışarıdan gelecek etkilerden rahatsız olurlar ve yaşamları olumsuz etkilenir. Bu yüzden doğa turizmi faaliyetlerine izin verilirken en fazla dikkat edilmesi gereken alanların başında gelir.

Yaban Hayatı Geliştirme Sahası: Av ve yaban hayvanlarının ve yaban hayatının korunduğu, geliştirildiği, av hayvanlarının yerleştirildiği, yaşama ortamını iyileştirici tedbirlerin alındığı ve gerektiğinde özel avlanma plânı çerçevesinde avlanmanın yapılabildiği sahaları belirtir.

Avlak: Av ve yaban hayvanlarının doğal olarak yaşadıkları veya sonradan salındıkları sahalardır.

4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu'nda avlaklar devlet, genel, özel ve örnek avlak olarak dört tipe ayrılmıştır.

Özel avlak: Bir bütün teşkil eden özel mülkiyetteki tapulu arazilerden, Bakanlığın avlaklar için tespit ettiği ve tanımladığı şartlara uygun olan avlakları

Devlet avlağı: Devlet ormanları, toprak muhafaza ve ağaçlandırma sahaları ve benzeri yerlerle devlet tarım işletmeleri, baraj gölleri ve emniyet sahalalarında, ilgili kuruluşun muvafakati alınarak Bakanlıkça avlak olarak ayrılan yerleri,

Genel avlak: Özel ve devlet avlakları dışında kalan bütün av sahaları ile göl, lagün, bataklık ve sazlık gibi sahaları,

Örnek avlak: Devlet avlakları ve genel avlaklar içinde Bakanlıkça belirlenecek esaslara göre ayrılan ve işletilen veya işletirilen avlakları,

Nevşehir ili sınırları içinde Orman ve Su İşleri Bakanlığı VIII. Bölge Müdürlüğü Nevşehir Şube Müdürlüğü tarafından planları yapılarak onaylanma sürecinde olan Ürgüp-Akçaören ve Erdaş Yaylası Genel Avlağı oluşturulmaktadır.

Sulak Alanlar ve Ramsar Alanları:

Sulak Alan: Doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gelgit hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı olarak önem taşıyan bütün sular, bataklık, sazlık ve turbiyeler ile bu alanların kıyı kenar çizgisinden itibaren kara tarafına doğru ekolojik açıdan sulak alan kalan yerlerdir (Aksaray İlinin Coğrafi Özellikleri, 2012). Sulak alanlar, biyo çeşitlilik açısından zengin olması nedeniyle doğa turizmi açısından önemli yerler olup, doğaseverlerin ilgisini çekmektedir.

Ramsar: sulak alanların dünya çapında korunması ve akılcı kullanılması için Ramsar (İran)'da 1971 yılında imzalanan *Uluslararası Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi* kapsamında özel korumaya alınmış uluslararası öneme sahip çevre koruma alanlarıdır.

Nevşehir ilinde Ramsar kapsamına giren herhangi bir alan bulunmamaktadır. Sulak alan kapsamında değerlendirilebilecek yerler ise şunlardır:

Damsa Barajı:

Ürgüp'e 17 km uzaklıkta, Damsa Çayı üzerindeki sulama amaçlı, Damsa Barajı gölü kıyısı önemli bir mesire yeri durumundadır. Baraj da olta balıkçılığı, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet turizmi, festival turizmi ve kamp-karavan turizmi yapılması için uygundur.

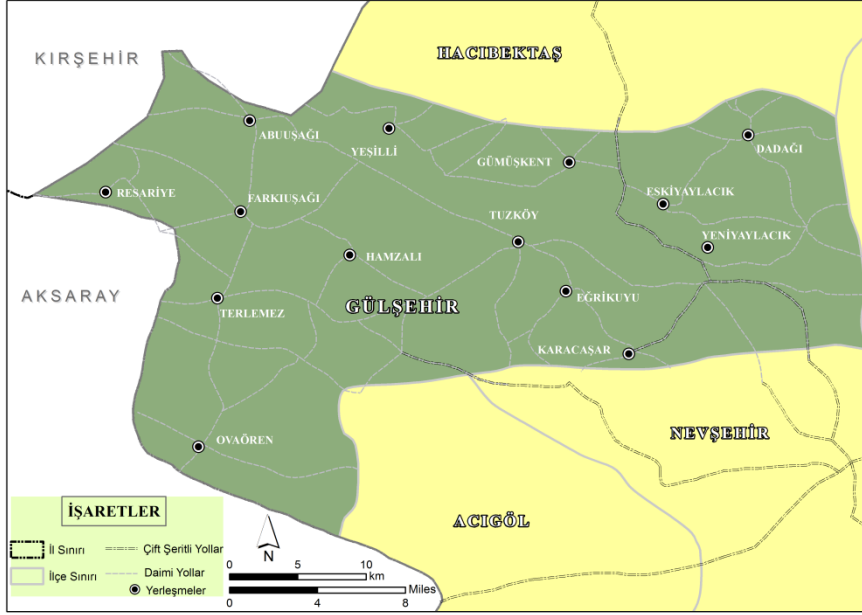

Kızılırmak Kıyıları:

Kızılırmak vadisi, Avanos ve Gülşehir yörelerinde genişleyerek, doğal kumsallar ve ağaçlık dinlenme yerleri ortaya çıkmıştır. Avanos'ta, özellikle akarsuyun güney kıyıları, günü birlik gidilen yöredir. Dinlenme yerlerinin bulunduğu yöre, yaklaşık 19 km'lik asfalt bir yolla merkeze bağlıdır. Gülşehir'de, Kızılırmak kıyısında kimi yerler mesire yeri olarak ayrılmış, buralarda gerekli alt yapı tesisi kurulmuştur.

Harita 7 Gülşehir İlçe Haritası

Kızılırmak kıyılarında olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, festival turizmi ve kamp-karavan turizmi yapılması için uygundur.

Ayhanlar Barajı:

Toprak gövde dolgu tipi olan barajın gövde hacmi 1.200.000 m³, akarsu yatağından yüksekliği 44,00 m, normal su kotunda göl hacmi 21,87 hm³, normal su kotunda göl alanı 2,02 km²'dir. Baraj 1.773 hektarlık bir alana sulama hizmeti vermektedir.

DSİ ve OGM ile işbirliği yapılarak mesire alanı yapılabilir. Ayrıca Kızılırmak kıyılarında olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, festival turizmi ve kamp-karavan turizmi yapılması için uygun hale getirilebilir.

Tatların Barajı

DSİ ve OGM ile işbirliği yapılarak mesire alanı yapılabilir. Ayrıca Kızılırmak kıyılarında olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, festival turizmi ve kamp-karavan turizmi yapılması için uygun hale getirilebilir.

Kumtepe-Yalıntaş-Taşlıhöyük-Özkonak Göletleri

Nevşehir ili için doğa turizmine katkısı olacak kapasiteye sahiptirler. DSİ ve OGM ile işbirliği yapılarak mesire alanı yapılabilir. Ayrıca Kızılırmak kıyılarında olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, festival turizmi ve kamp-karavan turizmi yapılması için uygun hale getirilebilir.

Doğal Sit alanları: Jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup, ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan korunması gerekli alanlardır (Doğal Sit Nedir?, 2013).

Doğal (Tabii) Sitler de kendi arasında 3 gruba ayrılmaktadır.

1.derece doğal (tabii) sitler: Bilimsel muhafaza açısından evrensel değeri olan, ilginç özellik ve güzelliklere sahip olması ve ender bulunması nedeniyle kamu yararı açısından mutlaka korunması gerekli olan, korumaya yönelik bilimsel çalışmalar dışında aynen korunacak alanlardır.

2. derece doğal (tabii) sitler: Doğal yapının korunması ve geliştirilmesi yanında kamu yararı göz önüne alınarak kullanıma açılacak alanlardır.

3. derece doğal (tabii) sitler: Doğal yapının korunması ve geliştirilmesi yolunda, yörenin potansiyeli ve kullanım özelliği de göz önünde tutularak konut kullanımına da açılacak alanlardır.

Nevşehir'deki sit alanları ile ilgili bilgiler şöyledir (İllere göre sit alanları istatistiği, 2013):

NEVŞEHİR

Arkeolojik Sit Alanı: 116

Kentsel Sit Alanı: 11

Doğal Sit Alanı: 19

Tarihi Sit Alanı: -

Kentsel Arkeolojik Sit Alanı: 1

Diğer Sit Alanları (üst üste sit alanları): -

Doğal ve Tarihi Sit: 3

Arkeolojik ve Doğal Sit: 4

Tarihi-Kentsel-Arkeolojik Sit: 1

Kentsel ve Doğal Sit: 7

Tarihi-Kentsel ve Doğal Sit: 1

Kentsel-Doğal-Arkeolojik Sit: 2

TOPLAM: 165

Özel Çevre Koruma Bölgeleri: *Bölge*; Bakanlar Kurulu tarafından kara ve deniz sınırları belirtilen Özel Çevre Koruma alanını, *Hassas Zon*; Özel Çevre Koruma Bölgesi içinde yer alan ve Başkanlıkça düzenlenen planlarda özel işaretlerle gösterilen; niteliğine göre tespit edilen tedbirlerle zaman, mekan ve faaliyet türleri açısından çok kısıtlı kullanımlara izin verilen ve gerekli sayı ve nitelikte özel personel tarafından kontrol edilen doğal rezerv alanını, ifade eder.

Nevşehir il sınırları içinde özel çevre koruma bölgesi bulunmamaktadır.

Biyosfer Rezerv Alanları: Dünya yüzeyinde canlıların yaşayabildiği aralığa Biyosfer adı verilmektedir. UNESCO'nun İnsan ve Biyosfer (MaB, Man and Biosphere) Programı içinde yer alan karasal veya kıyı ekosistemlerine sahip yerler ise Biyosfer Rezervi olarak anılmaktadır. Biyosfer rezervlerinde, biyolojik çeşitliliğin korunması, ekonomik kalkınma ve kültürel değerlerin devamlılığı arasındaki sorunların, sürdürülebilir bir şekilde çözülmesine dair birçok uygulama geliştirilmektedir (Türkiye'nin Biyosfer Rezervleri, 2013).

Türkiye'de 2012 yılı itibari ile biyosfer rezerv alanı bir adettir. Nevşehir il sınırları içerisinde biyosfer rezerv alanı bulunmamaktadır (Dönmez, Gökyer, & Yazgan, 2012)

Mesire Yerleri: Mesire yerleri genelde halkın günübirlik piknik yapacağı ve eğlenebileceği rekreasyonel alanlar olup doğa turizmi faaliyetleri için tercih edilen önemli alanlardır. Mesire yerleri eko turistler için geçici konaklama, dinlenme ve ihtiyaç giderme, başlangıç ve bitiş, toplanma noktaları olarak önem taşıyabilir. Ülkemizdeki kent ormanları da mesire alanlarına yakın işleve sahiptir (Nevşehir İli Doğa Turizmi Master Planı, 2012).

Nevşehir tabii güzellikler bakımından zengindir. Mesire yerleri genelde vadi tabanlarıyla Kızılırmak kıyılarıdır (Nevşehir-Turizm, 2013).

Göreme Vadisi: İl merkezine 14 km mesafede, Kızılırmak'a güneyden açılan bir vadidir. Vadi'nin yamaçlarında peri bacaları vardır. Uçhisar bucağından bu vadiyi seyre doyum olmaz. Buradan peri bacaları, güvercinlikler, kaya kiliseler ve civarının manzarası çok güzel görünmektedir.

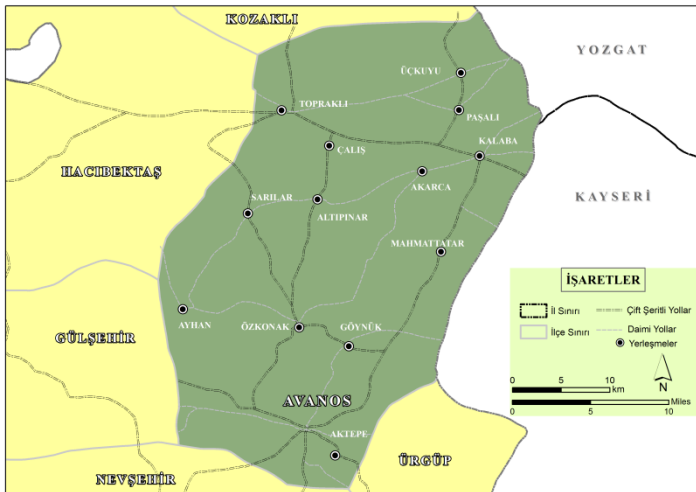
Kadirah Deresi: İl merkezine 3 km uzaklıkta tabii güzelliği fevkalâde olan bir mesire ve dinlenme yeridir. Bölgede Nevşehir Çayının bazalt kayalarını yararak açtığı çok sayıda delik ve çağlayanlar vardır.

Üzengi Deresi: İl merkezine 14 km uzaklıkta güzel bir mesire yeridir. Duvar gibi yükselen vadi yamaçları, meyve bahçeleri ve maden suları ile rağbet edilen bir dinlenme yeridir.

Kazankaya: Gülşehir yakınındadır. Türlü biçim ve renkteki kayaların görünüşü çok güzeldir. Ballıkaya: İl merkezine 5 km uzaklıkta manzarası ile meşhur bir mesire yeridir.

Kızılırmak kıyıları: Kızılırmak Vadisi Gülşehir ve Avanos ilçelerinin topraklarında genişleyerek tabii kumsallar ve ağaçlık dinlenme yerleri ortaya çıkarmıştır. İl merkezine yaklaşık 20 km'dir.

Harita 8 Avanos İlçe Haritası

4.4. Seçkin Özellikli Diğer Sahalar

Yaylalar ve platolar: Nevşehir coğrafyasının yarısından çoğu platolarla kaplıdır. III. Jeolojik zamanın sonlarında ve IV. Jeolojik zamanın başlarında ortaya çıkan kıvrılma-sıkışmalar ve volkanik hareketler sonucunda, daha önceden neojen gölleri altında olan il alanı yükselmiştir. Doğudaki Erciyes, güney ve güneybatıdaki Melendiz ve Hasandağı gibi yanardağlardan çıkan lavlar çevreye yayılarak geniş platolar oluşturmuştur. Bu platolar Kızılırmak tarafından yarılarak bugünkü görünümünü kazanmıştır. Akarsuyun taşıdığı önem dolayısıyla il topraklarındaki platoların tümüne birden Kızılırmak Platosu adı verilmektedir.

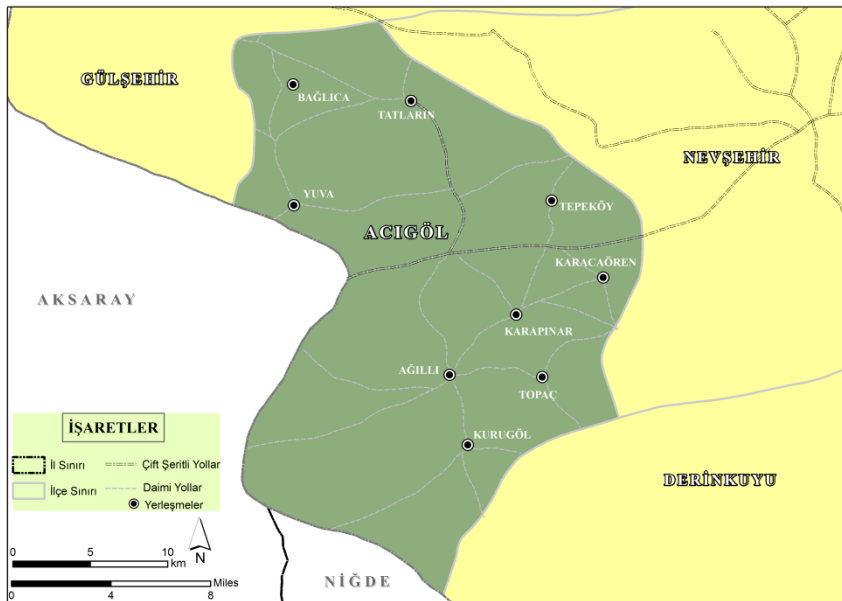
1500 metreye kadar çıkan yükselti basamaklarına dizilmiş olan bu platolarda eğim, genel olarak % 20'nin altındadır. Bu eğim, akarsu vadilerine yakın bölümlerde % 20'nin üzerine çıkabilmektedir. Yaz aylarının sıcak ve kurak geçmesi, ayrıca kış ve ilkbahar yağışlarını yeterli düzeyde alamaması nedeniyle bu topraklar genellikle çıplaktır. İlkbaharda yeşillenen ve çiçeklenen bozkır bitkileri sıcaklarla birlikte kurumaktadır. Geniş platolarına rağmen Nevşehir, zengin otlakları olan yaylalara sahip değildir. Bu nedenle hayvancılık da gelişmemiştir. Mera niteliğindeki düşük yükselteli platoların bazılarında nadasla kuru tarım yapılmaktadır (Doğal Çevre, 2013).

Göller ve barajlar: İldeki baraj göletler, Avanos, Gülşehir, Hacibektaş ve Kozaklı ilçelerinde bulunmaktadır.

Yalıntaş Göleti 10.000.000 m³'lük su toplama havzasıyla yüksek kapasiteli bir gölettir. Kaynağını Gökçetoprak Çayı'ndan alan gölet Gülşehir ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Diğer göletlerin kapasitesi 2.500.000 m³'ten küçüktür.

Bölgede biri henüz tamamlanmamış dört baraj bulunmaktadır: Ayhanlar, Doyduk, Tatların ve Damsa Barajları. Su kapasitesi en fazla olan 39.500.000 m³ ile Avanos'daki Ayhanlar Barajı'dır. Bu baraj kaynağını Kızılırmak Deresi'nden alır. Acıgöl'de bulunan Tatların Barajı kaynağını Derinöz-Acıöz'den alır. Ürgüp İlçesi sınırları içerisinde olan Damsa Barajı ise Damsa Çayı'ndan kaynağını alır ve 7.120.000 m³ su kapasitesine sahiptir.

Harita 9 Acıgöl İlçe Haritası

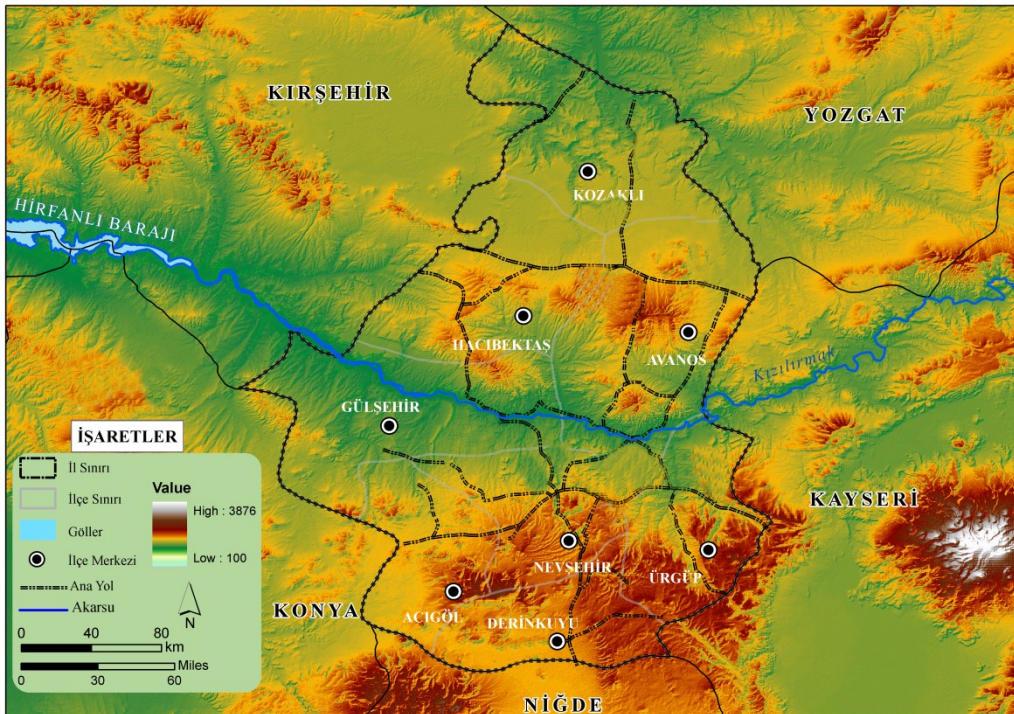
Tablo 13 Nevşehir'deki Baraj ve Göletler

Nevşehir'deki Baraj ve Göletler			
İlçe	Adı	Su Kaynağı	Su Toplama kapasitesi (m ³)
Acıgöl	Tatların Barajı	Derinöz-Acıöz	2.210.000
Ürgüp	Damsa Barajı	Damsa Çayı	7.120.000
Gülşehir	Bölükören Göleti	Bölükören Özü	1.338.000
Gülşehir	Yalıntaş Göleti	Gökçetoprak Çayı	10.000.000
Gülşehir	Tuzköy Göleti	Derinöz Deresi	2.152.000
Hacıbektaş	Kumtepe Göleti	Kızılöz Çayı	1.386.000
Hacıbektaş	Karaburna Göleti	Akçataş deresi	1.490.000
Avanos	Ayhanlar Barajı	Kızılöz deresi	39.500.000
Kozaklı	Doyduk Barajı	Kalecik deresi	İnşaat Halinde

Kaynak: (Doğal Çevre, 2013)

Dağlar: Nevşehir’de dağların oluşumu III. Jeolojik zamana rastlar. Alp kıvrımlaşması sırasında Kuzey Anadolu ve Güney Anadolu dağları şekillenirken ortaya çıkan sıkışmalara Orta Anadolu’da yükselme ve çökmeler meydana gelmiştir. Çöken kesimde yer alan Nevşehir toprakları, III. Jeolojik zamanda göl suları altında kalmıştır. Daha sonra yörede yoğun volkanik ve tektonik hareketler olmuş, il alanının önemli bir bölümü lav ve tüflerle kaplanırken diğer yandan yeni kırılmalar ve püskürtmelerle dağlar şekillenmiştir. İldeki başlıca dağlar aşağıda sıralanmıştır.

Harita 10 Nevşehir İl Haritası

Erdaş Dağı : 1982 m yüksekliğindeki bu dağ ilin en yüksek noktasıdır. Nevşehir'in güneybatısındaki bu dağ, Niğde topraklarında geniş ve yüksek kütleler oluşturan Melendiz ve Hasandağı eteklerine kadar uzanan Kızılırmak platosu üzerindedir. Bir yanardağ olan Erdaş kütlesi, genellikle %20'nin üzerinde bir eğime sahiptir. Dağ, İklim bakımından sert, toprak bakımından da sığ olduğu için çıplak bir görünüme sahiptir.

Hodul Dağı: En yüksek noktası 1949 m. olan bu dağ sırası, ilin doğusunda yer alır. Derinkuyu ilçesinin doğusundan başlayan sıra, daralıp genişleyerek doğu ve kuzeydoğu yönünde uzanır. Kızılırmak'a karışan akarsuların açtığı vadilerle derin bir biçimde parçalanmış dağ, volkanik bir yapıya sahiptir. Erciyes yanardağının püskürttüğü lav ve tüflerin birikmesiyle meydana gelmiştir. Aynı zamanda Nevşehir-Kayseri sınırını çizen Hodul dağı, akarsu vadileri ve çöküntü alanlarının yakınında %20'nin üzerinde eğimli yamaçlara dönüşmektedir. Gerekli bitki örtüsünden yoksun olan dağın eteklerine doğru bozkır ardıç, meşe, alıç, ahlat gibi ağaç türleri ile bazı otsu bitkilere rastlanmaktadır.

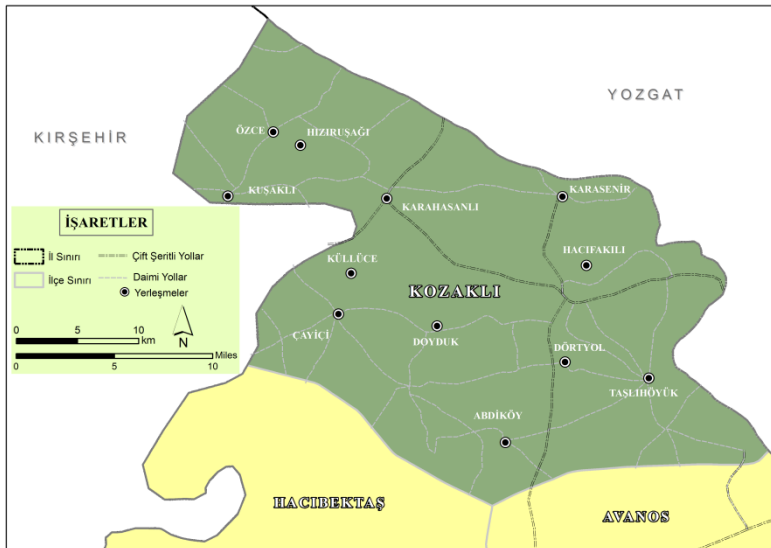
Kızıldağ: İlin kuzeyinde Kozaklı yöresi ile Kızılırmak vadisini birbirinden ayıracak şekilde doğu-batı yönünde uzanan bu dağ 1,768 m yüksekliğindedir. Doğal Örtüsü bozkır bitkilerinden oluşmaktadır.

Hırka Dağı: Yüksekliği 1,683 m olan bu dağ, ilin kuzeyinde Gülşehir ile Hacıbektas arasında yükselmekte ve doğu-batı yönünde Kızılırmak vadisine paralel olarak uzanmaktadır. Zirvesi çıplak ve kayalık olan dağın eteklerinde bozkır bitkileri, kuzey yamaçlarında ise meşe ormanları görülmektedir (Nevşehir İli Doğa Turizmi Master Planı, 2012).

Şifalı sular: İlde çok sayıda içme ve kaplıca vardır. Bunlardan en meşhuru Kozaklı kaplıcalarıdır.

Kozaklı kaplıcaları: Kozaklı ilçesinin güneyinde dere yatağındadır. Konaklama tesisleri mevcuttur. Kaplıca suyu ağrılı hastalıklara ve romatizmaya iyi gelmektedir.

Harita 11 Kozaklı İlçe Haritası

Gümüşkent (Salanda) İçmesi: Gülşehir-Hacıbektas karayolundan 3 km içeridedir. Tesisi yoktur. Deri hastalıklarına faydalıdır. Yöre halkı tarafından içme olarak faydalanılmaktadır.

Bölgedeki diğer kaplıcalar; Nevşehir İçmesi, Çorak İçmesi, Deliklikaya İçmesi, Kızıltepe Madensuyu, Sarıkaya İçmesi, Avanos Ballica Kaplıcası, Ürgüp Çökek köyü İçmesi ve Ürgüp Üzençiçay İçmesidir. Bu suların içmesi; Karaciğer, barsak, mide ve safra yolları ile idrar yolu iltihapları ve mesane taşlarının düşürülmesinde faydalıdır (Nevşehir-Turizm, 2013).

Akarsular: Nevşehir ili, jeolojik yapısı nedeniyle akarsu bakımından fakirdir. Akarsular faydalanılmaya imkan vermeyecek ölçüde derinden akmaktadır. İlin belli başlı akarsuyu Kızılırmak'tır. Kızılırmak, Nevşehir volkanik kütlesi önünden kuzeybatıya doğru yön değiştirerek akan tek akarsudur. Uzunluğu 1,355 km'dir. İki tarafında yükselen biri volkanik, diğeri strüktürel yaylalar arasında serilen geniş ve çıplak bir vadinin içinden akmaktadır. Arazi yapısı nedeniyle bu yörede çok su kaybetmektedir. Buna karşılık akışını etkileyecek ve onu besleyebilecek bir kol almamaktadır. Değişik topraklı yerlerden geçtiği için daima bulanık bir suya sahiptir. Derinden akması dolayısıyla sulama işlerinde pek kullanılmamaktadır (Nevşehir İli Doğa Turizmi Master Planı, 2012).

Seyir noktaları:

Kızılcukur : Her zaman önemli bir üzüm ve şarap üretim merkezi olan bu bölgede, peribacaları içine yapılmış, üzüm resimleri ile bezenmiş bir kilise bulunmaktadır. Değişik renklerde pek çok peribacasının yer aldığı bu vadi aynı zamanda günbatımında oldukça ilginç seyir noktası durumundadır.

Ortahisar : Kasabanın merkezi Ürgüp-Nevşehir yoluna 1 Km. mesafededir. Merkezde bulunan 50 m. yüksekliğindeki tarihi kaya-kale ana yoldan da görülebilmektedir. Eski bir barınma mekanı olan Ortahisar Kalesi üzerine çıkılabilmekte olup, burası ilginç bir seyir ve resim çekme noktasıdır. Ortahisar bölgesi zengin bir manastır yaşamının örneklerini barındırmaktadır. Harim Kilisesi, Sanca Kilise ve Cambazlı Kilise bu beldenin başlıca görülmeye değer eserleridir. Ortahisar, çok canlı bir kültür ve ticaret merkezidir. Çukurova'nın ürünü olan limon, bu bölgedeki volkanik kayalar içine oyularak yapılmış olan tabii soğuk hava depolarında muhafaza edilir ve buradan tüm Türkiye'ye dağıtılır. Bölgede turizme ilk açılan kasaba olan Ortahisar'ın halkı konukseverliği ile ünlüdür (Nevşehir Kent Rehberim, 2013).

Arz analizi tabloları;

Tablo 14 Milli Parklar Bilinirlik Tablosu

1- Milli Park ve benzeri sahalar		
Adı	İlçesi	Bilinirlik
Göreme Tarihi Milli Parkı	Ürgüp	M

Değerin bilinirliği;Bölgesel seviyede B, Ülke seviyesinde T, Milletlerarası seviyede: M

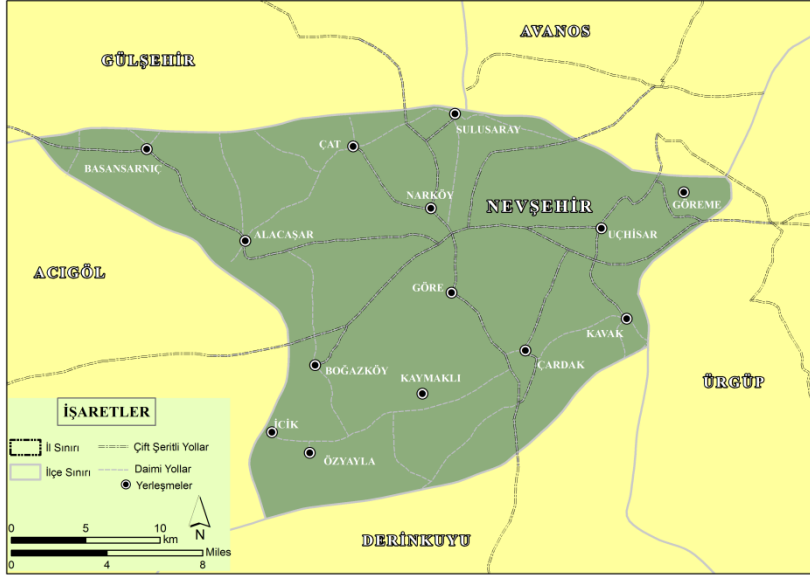
Tablo 15 Milli Pak SWOT Analizi Tablosu

Göreme Tarihi Milli Parkı SWOT Analizi	
Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> • Zengin tarihi ve kültürel birikim • UNESCO tarafından Dünya Kültürel Miras Listesine Alınmış olması • Alanın başka bir örneğinin bulunmaması • Dört mevsim ziyaret edilebilir olması • Tamamlayıcı aktiviteler ile desteklenebilmesi • Tüm dünyada bilinirliğinin yüksek olması • Film sektörü için doğal plato niteliğinde olması • Havalimanına yakın olması 	<ul style="list-style-type: none"> • Uzun devreli gelişme planının onaylanmamış olmasından kaynaklanan problemler, • Milli Park sahası üzerinde farklı statüde korunan alanın bulunması ve bu nedenle alan üzerinde birden çok kurumun söz sahibi oluşundan kaynaklanan problemler, • Yöre halkının yaşadığı alan hakkında yeterli bilgi sahibi olmayışından kaynaklanan problemler • Yoğun ziyaretler ve turizm faaliyetinden kaynaklanan problemler.
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> • Kültür turizm koruma gelişim bölgesi olması • Turizm yatırımları için sağlanan teşvikler • Yeni keşfedilebilecek alanların varlığı • Kamu ve sivil toplumun ortak tanıtım çabaları • Şehir merkezine yakın olması • Eğitimli personel varlığı • Gelişmiş seyahat acentalarının bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> • Antropojen etkenler (Tarımsal faaliyetler, turistik ziyaret ve yoğun kullanımlar, yeni imar alanlarına olan talep vb.) • Doğal etkenler (Yağış, don olayları, sel, kaya çatlama, yer sarsıntuları) • Yoğun araç trafiği • Çarpık yapılaşma (Turistik eşya satış üniteleri, imara aykırı yapılar, • Doğal yapıya uymayan alt yapı çalışmaları • Alternatif turizm adıyla yapılan yanlışlıklar (motosiklet, jeep, atv motor, vb. araçlarla yapılan turlar) • Yanlış arazi kullanımı • Katı ve sıvı atıklar
<p>Milli Park ve benzeri sahalara dayalı doğa turizmi uygulamalarında güçlü yönlerin daha geliştirilmesi, güçlü yönler ve fırsatlardan yararlanarak zayıflık ve tehditlerin önlenmesine ve doğa turizminin geliştirilmesine yönelik stratejik kararlar;</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Uzun devreli gelişim planının hazırlanması • Alanın yönetiminin tek elde toplanması • Yöre halkının bilincinin artırılması • Taşıma kapasitesine yönelik önlemler • Araç trafiğinin azaltılması • Çarpık yapılaşmanın önlenmesi • Milli park içerisinde motorlu araç kullanımının önlenmesi • Altyapı eksikliklerinin giderilmesi 	

4.5 Nevşehir İlinde Doğa Turizm Çeşitleri

Kuş Gözlemciliği: Nevşehir ilinde kuş gözlemciliği yapılabilecek iki temel alan bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Kızılırmak , ikincisi ise Gülşehir'dir. Gülşehir'de Bölükören Göleti, Yalntas Göleti ve Tuzköy Göleti'nde kuş gözlemciliği mümkündür

Harita 12 Merkez İlçe Haritası

Doğa Yürüyüşü (Trekking): Kapadokya Bölgesi'nin tamamında doğa yürüyüşleri yapmak mümkündür. Bölgedeki tüm vadilerde doğa yürüyüşleri yapılmaktadır. Bu alanlardan biri, Çavuşin'dir. Bölgenin en eski yerleşim yerlerinden biri olan Çavuşin, Göreme-Avanos yolu üzerinde, Göreme'ye 2 km uzaklıktadır. Çavuşin'deki Vaftizci Yahya adına yapılan kilise bölgeye hâkim bir yerdedir. Muhtemelen V. yüzyılda yapılmış -boyanmış- olduğundan bölgenin en eski kilisesidir. Kapadokya'da pek görülmeyen geniş avlusu son yıllarda kayaların kopması sonucu yıkılmıştır. Eski Çavuşin vadisindeki harabeler, Hıristiyan dervişlerinin ve topluluklarının yaşadığı yerlerdi. Çavuşin'in hemen yanındaki Güllüdere'de beş kilise bulunmaktadır. Vadinin yakınındaki Haçlı Kilise aynı zamanda Müslüman Arapların akınlarına karşı savunma amaçlı olarak da kullanılmıştır.

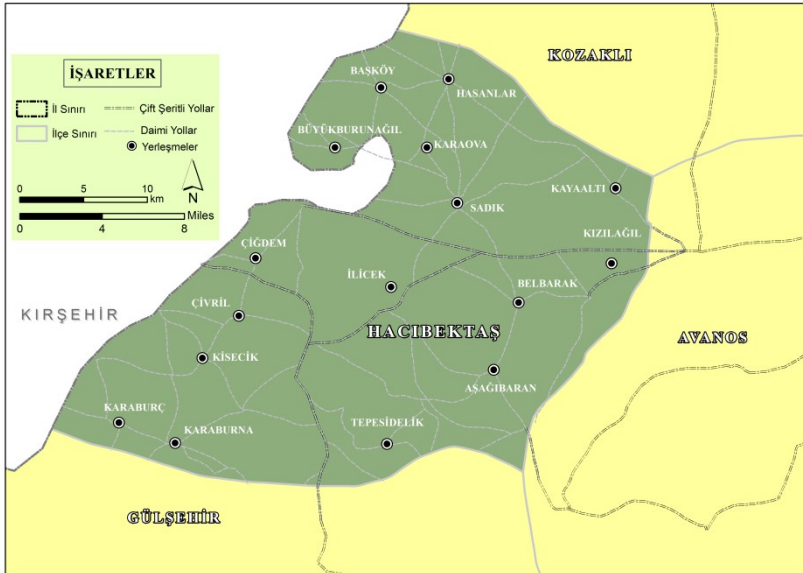
Bölgede doğa yürüyüşü yapılabilecek bir başka alan Mustafapaşa'dır. Ürgüp'ün 6 km güneyinde yer alır. Mustafapaşa'nın batısında bulunan Gömede Vadisi jeomorfolojik açıdan İhlara Vadisi'nin küçük bir benzeridir. İhlara Vadisi'nde olduğu gibi kaya oyma kiliselere, barınaklara ve vadinin içinden geçen bir dereye sahiptir. Mustafapaşa'daki önemli kilise ve manastırlar; Aios Vasilios Kilisesi, Konstantin-Eleni Kilisesi, Manastır Vadisi Kiliseleri ve Gömede vadisi'nde Alakara Kilise ve Aziz Basil Şapeli'dir. Ayrıca Osmanlı Dönemi'nde inşa edilmiş güzel taş ve ağaç işçiliği gösteren bir de medresesi bulunmaktadır.

Uçhisar bölgedeki bir başka doğa yürüyüş alanıdır. Uçhisar'ın tarihini de jeolojisi gibi Kapadokya'nın tarihinden ayırmak mümkün değildir. Jeolojide olduğu gibi Kapadokya'nın tarihinde de Uçhisar'ın özel ve önemli bir yeri vardır. Eskiçağ Anadolu'sundaki birkaç önemli bölgeden biri olan Kappadokia Anadolu Yarımadası'nın ortasında, bugün yaklaşık olarak, Kırşehir, Nevşehir, Aksaray, Niğde, Kayseri ve Malatya illerinin tümünü, Ankara'nın doğu,

Yozgat ve Sivas'ın güney ve Adana'nın da kuzey bölümlerini kapsamaktaydı. Etnik bir anlam taşımayan Kappadokia adına ilk kez M.Ö. VI. yüzyılın sonlarında, Pers Kralı I. Dareios'un (M.Ö. 522-486) Behistun Kayalıkları'na kazılan ve imparatorluğuna bağlı ülkelerin sıralandığı yazıtında "Katpatuka" biçiminde rastlanır. Bu sözcüğün Persçe'de "Tukha" ya da "Dukha Ülkesi" ya da "Güzel atlar ülkesi" anlamına geldiği sanılmaktadır. Büyük Kappadokia (Megale Kappadokia) Bölgesi, batıda Tuz Gölü'ne, kuzeyde Kızılırmak yayının güneyini içine alarak doğuda Fırat'a, güneyde Toroslar'a dayanan sınırlarıyla İç Anadolu'nun büyük bir bölümünü kaplar. M.Ö. 18. – M.S. 7. yüzyıllar arasında hüküm süren Hitit Uygarlığı Kapadokya yöresini derinden etkilemiş bir uygarlıktır. Bölgede görülen güzelliklerin kökleri Hititler'e kadar uzanır.

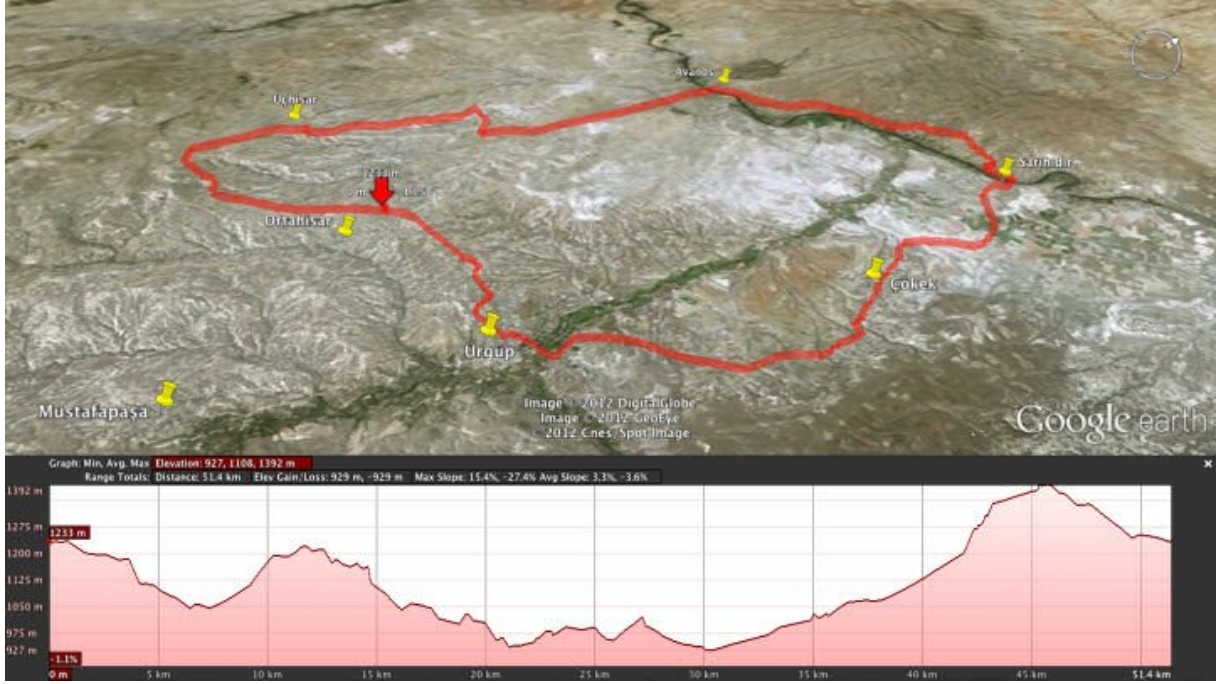
Yayla ve Festival Turizmi: Nevşehir'deki en önemli festivallerden biri Hacıbektaş'ı anma etkinlikleridir. Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesinde yapılan şenliklere özellikle yurtiçinden binlerce kişi katılmaktadır. Bunun dışında ise özellikle bisiklet turları kapsamında 3-4 günlük uluslararası organizasyonlar düzenlenmektedir. Bu organizasyonlar ve yapılan yayınlar bölgenin tanıtımı adına önemli katkılar sağlamaktadır.

Harita 13 Hacıbektaş İlçe Haritası

Harita 14 Kapadokya Bisiklet Tur güzergahı

Mağara Turizmi: Nevşehir ilçesinde mağara turizmi adına yapılan faaliyetler genel itibariyle yeraltı şehirleri odaklı olarak sürdürülmektedir.

Dünyada başka bir örneği bulunmayan yeraltı şehirleri, mükemmel bir tekniğin ürünüdür. Havalandırma sistemleri, hava dolaşımı tünelleriyle, emniyet ve güvenlik sistemleriyle, giriş ve çıkışlarda ilginç teknikleriyle, zemindeki kuyularıyla ve çöp toplama mekanizmalarıyla bugün bile ziyaretçileri şaşırtmaktadır. Kayadan oyulmuş mekanlar, özellikle yeraltı şehirleri Kapadokya'nın en önemli kültürel zenginliğidir. Bu yerleşimler, ilk çağlarda depremi ve yangını bol olan; kışı soğuk, yazı sıcak geçen; ağaçsız, ormansız bir coğrafyada insanın doğanın imkan ve sınırlılıklarını değerlendirmişinin en iyi örneğidir.

Yeraltı şehirlerinin ilk defa ne zaman inşa edildiği bilinmemektedir. Bazı araştırmalar, yeraltı şehirlerinin kullanım bakımından, özellikle ilk katlarda mekana giriş çıkışların neolitik devrin ev tipine benzer biçimde damdan sağlandığına dikkati çekmektedir. Ayrıca, Derinkuyu yeraltı şehrinde Hititler'e ait kartal heykeline, Mazı yeraltı şehrinin girişinde Frigler'e ait kare mekanlı bir tapınak ve Kibele'nin kutsal işaretlerine rastlanmıştır. Buradan hareketle yeraltı şehirlerinin bölgenin en eski yerleşimlerinden olduğu söylenebilir. Diğer taraftan yer altı şehirlerinin tehlike anında sığınma amacıyla mı kullanıldığı, sürekli yaşanan mekanlar mı olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Bölgede yaşayan her uygarlık tarafından kullanılmış olması, yeni mekanlar eklenerek genişletilmesi gibi nedenlerle bu şehirleri tarihlendirmek imkansızdır. Genellikle ilk kat yerleşimlerin, en eski yerleşimler olduğu düşünülmektedir.

Derinkuyu Yeraltı Şehri: Yaklaşık 100.000 kişilik bir topluluğun barınma, yeme, içme, ibadet, savunma ihtiyacını karşılayabilecek düzeydedir. Şarap üretimi yapılabilen, içinde su kuyusu ve ahırlar bulunan yeraltı şehrinin 18-20 kat olduğu bilinmektedir. Bu katlardan sadece sekizi temizlenerek ziyarete açılmıştır. Yaklaşık 52 havalandırma bacasına sahip bu yeraltı şehrinin duvarlarında tarihlendirmeye yardım edecek herhangi bir işaret yoktur.

Harita 15 Derinkuyu İlçe Haritası

Kaymaklı Yeraltı Şehri: Nevşehir'in 20 km. güneyinde Kaymaklı kasabasıdadır. Sekiz katlı şehrin ilk katı Hititler tarafından yapılmış, diğer katları ise Arap-Pers saldırıları sırasında Romalılar ve Bizanslılar tarafından genişletilmiştir. İki km.den fazla bir alana yayılan bu yeraltı şehrinin 4 katı temizlenmiş ve aydınlatılmış durumdadır. Derinkuyu yeraltı şehrinde olduğu gibi, oyulan tüflerden saldırı anında kapıları içeriden kapatabilecek sürgü taşları imal edilmiştir.

Mazı Yeraltı Şehri: Kaymaklı yeraltı şehrine 10 km. uzaklıkta, Mazı Köyü'nde bulunmaktadır. Mazı yeraltı şehri, derin bir vadide yer alan köyün batı sırtına kurulmuştur. Değişik yerlerinden dört giriş tespit edilmiştir. Asıl giriş düzensiz taşlardan örülmüş koridorla sağlanmaktadır. Yeraltı şehrinin girişinde yer alan mekan ahırdır. Geniş alana yayılan ahırlar, diğerlerinden farksız olmakla birlikte, ahırlardan birinin içinde hayvanların su içmesi için oyulmuş olan yalak, Mazı yeraltı şehrini diğerlerinden ayıran bir özelliktir. Şehrin genel özelliği alt kat mekan bağlantılarının kısa pasajlarla, üst kat mekan bağlantılarının ise uzun dar pasajlarla sağlanmasıdır. Bu pasajların çoğu kapandığı için yeraltı şehrinin ne kadar geniş bir alana yayıldığı bilinmemektedir.

Özkonak Yeraltı Şehri: Özkonak Kasabası'nda bulunan yeraltı şehri apartman düzenindedir. Mekanlar tünellerle birbirine bağlanmıştır. Bugün mekanların tümü temizlenmiş durumda değildir. Dışarıda şekillendirilerek içeri taşınmış olan sürgü taşlarındaki savunma sistemi gelişmiş bir düşüncenin ürünüdür.

Tatların Yeraltı Şehri: Acıgöl ilçesine 10 km. uzaklıkta, Kale olarak adlandırılan yamaçta yer almaktadır. Bugün sadece iki katı ziyarete açık olan yeraltı şehrinde odaların ve dolapların ebatlarının oldukça büyük oluşu, çok sayıda kilisenin varlığı buranın bir askeri garnizon ya da manastır kompleksi olduğunu düşündürmektedir.

Özlüce (Zile) Yeraltı Şehri: Kaymaklı Kasabası'nın 6 km. batısında eski adı Zile olan Özlüce Köyü'ndedir. Jeolojik yapısı ve mimarisiyle diğer yeraltı şehirlerinden farklıdır. Değişik renkte tüflerden yapılmıştır. Kat sistemine göre yapılmamış, geniş bir alana yayılmıştır. Yer altı şehrine girişi sağlayan taştan yapılmış mekanlar, asıl yeraltı şehrinin oluşturan kaya oyma

mekanlara göre daha yenidir.

Acıgöl Yeraltı Şehri: Özlüce ve Mazı yeraltı şehirleri ile benzerlik gösterir. Henüz tam olarak temizlenmemiş olan yeraltı şehrinde büyük salonlar birbirine tünellerle bağlanmıştır. Üç girişi bulunan yerleşimin orijinal olmayan üçüncü girişinin her iki tarafına kapı yüksekliğinde taşlar konulmuş, yatay tek taşla da kapı desteklenmiştir.

Sivasa Gökçetoprak Yeraltı Şehri: Gülşehir ilçe sınırları içinde, Gökçetoprak Köyü yakınındadır. Diğer yeraltı şehirlerinden farklı bir jeolojik karaktere sahiptir. En altta kahverengi çamur taşı, üzerinde tüf en üst katta da andezit kaya blokları bulunmaktadır. Halen tam olarak temizlenmemiş olan yeraltı şehrinin iki katı tespit edilebilmiştir. Düzgün olmayan dikdörtgen mekanlar birbirine dar, uzun koridorlarla bağlanmıştır. Yeraltı şehrinin içinde 25 metre derinlikteki su kuyusunda halen su bulunmaktadır.

Civelek Mağarası: Gülşehir'in 4 km. doğusunda yer alan mağara bölgenin en eski yerleşimidir. Gürlek Tepe olarak adlandırılan bir tepenin üzerinde bulunan mağara kalkerli bir yapıya sahiptir. Mağaraya 14 metre uzunluğunda aşağıya doğru uzanan bir galeri vasıtasıyla inilebilmektedir. Mağarada Kalkolitik döneme ait (M.Ö. 5000-3000) çeşitli objeler bulunmuştur.

Hava sporları turizmi: Nevşehir ili hava sporlarının turizm faaliyetlerine yansımaları adına en öne çıkmış illerinden biridir. Özellikle Türkiye'de sıcak hava balon turları denilince ilk akla gelen bölge Nevşehir'dir. Bölgenin turistik faaliyetleri açısından temel turistik ürün denilebilecek bir noktaya gelmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda otel işletmelerinin kazançlarının en önemli bileşeninin balon turu satışları olduğu anlaşılmıştır. Bölgede irili ufaklı onlarca balon firması bulunmaktadır. Bunun yanında son zamanlarda ilde yamaç paraşütünü geliştirmek için de çalışmalar devam etmektedir.

Sportif Olta Balıkçılığı: Nevşehir'de sportif olta balıkçılığının yapılabileceği alanlara bakıldığında Avanos, Kızılırmak ve göletlerin bulunduğu Gülşehir, Damsa ve Özkonak'ın ön plana çıktığı görülmektedir. Hali hazırda bu anlamdaki aktiviteler çok yoğun olmamakla birlikte bu konudaki çalışmaların devam ettiği görülmektedir.

Resim 2 Sportif Olta Balıkçılığı Alanları

Atlı Doğa Yürüyüşü: Nevşehir'de doğa yürüyüşü yapılan alanların çoğunda atlı doğa yürüyüşü yapmak mümkündür. Bu konuda hizmet veren seyahat acentaları ve firmalar da bulunmaktadır. Kapadokya'yı at sırtında değerlendirmek ayrı bir eğlence ve hoş bir deneyimdir. Yörede yeni başlayanlar için binicilik dersleri verilmekte, at sırtında geziler

düzenlenmektedir. Geziler sırasında doğallığını koruyan vadiler ve kültürlerini muhafaza etmiş köyler ziyaret edilmektedir. Kelime anlamı “Güzel Atlar Diyarı” olan Kapadokya’yı atlarla gezip görmek gerçekten sıra dışı bir turizm faaliyeti olmaktadır.

Bisiklet Turizmi: Nevşehir'de konaklama sürelerini artıracak en önemli faaliyetlerden biri bisiklet turizmidir. Bölgenin doğal ve tarihi güzelliklerinin bisiklet turları ile tanıtılması için yoğun çabalar bulunmaktadır. Son yıllarda Haziran ayının son haftasında düzenlenen ve 5 gün süren bisiklet yarışları uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Bölgeye bu kapsamda her yıl yüzlerce ziyaretçi gelmekte ve bu yarışlara katılmakta veya izleyici olarak bulunmaktadır.

Botanik Turizmi: Nevşehir, karasal iklim bölgesinde yer alması nedeniyle bitki örtüsü step (bozkır) özelliği gösterir. Başlıca bitki türleri arasında gevenler, kekik türleri, buğdaygiller, kangal vb. dikenler sayılabilir. Bunların yanı sıra genel alanda çok büyük bir paya sahip olmasa da bozuk meşe baltalıkları, bozuk ardıç toplulukları yörenin tahrip görmüş doğal orman örnekleri arasında sayılabilir. Keza son yıllarda yapılan ağaçlandırma çalışmaları sonucu elde edilen ve sedir, karaçam, akasya, akçaağaç, dişbudak, badem vb. türlerin plantasyonu ile elde edilen sahaları da yeni habitatlara örnek olarak vermek mümkündür. Yine akarsu boylarında yetişen kavak, söğüt, iğde, ceviz ağaçlarının oluşturduğu bitki toplulukları ile tarım amaçlı yetiştirilen asma türleri kayısı, badem, elma, armut vb. meyve ağaçlarının oluşturduğu alanları da bitki topluluklarına örnek olarak vermek mümkündür.

Yaban Hayatı (Fauna) Gözlemciliği: Nevşehir ilinin genel coğrafi yapısı; dağlar, yüksek platolar, vadiler, çöl tabir edilen düzlükler ve Kızılırmak yanında diğer küçük akarsularla sulanabilen araziler olmak üzere çok değişkenlik göstermektedir. Bu değişkenliklere paralel olarak yörede yaşayan türler ve bunların popülasyonlarında değişiklikler görülebilmektedir. En çok rastlanılan türler; keklik, bıldırcın, güvercin, sığırcık, serçe, karga, baykuş, şahin, kartal gibi kuş türleri ile su kenarlarına gelen ördek, kaz gibi türlerdir. Memeli türleri olarak; kurt, çakal, tilki, tavşan, porsuk, vaşak, yaban domuzu gibi türlerden bahsetmek mümkündür. Keza sürüngenler, kemirgenler vb. diğer türlere baktığımızda da yılanlar, kertenkeleler, tarla fareleri, kaplumbağalar en çok rastlanılan türler olarak sıralanabilir. Popülasyonlarla ilgili ciddi bir çalışma elimizde mevcut olmamakla birlikte dengeli bir popülasyon yapısından bahsetmek mümkün değildir. Zaman zaman her bir türün lehinde ve aleyhinde değişimler yaşanmakta olup özellikle kuş türlerinde ciddi azalmalardan bahsetmek mümkündür.

Foto Safari: Kapadokya sunduğu doğal ve tarihi eşsiz güzellikler ile son zamanlarda fotoğraf tutkunlarının ilgi odağı olmaya başlamıştır. Düzenlenen fotoğraf kurslarının uygulama gezilerinde Nevşehir ilk sırada gelmektedir. Sadece 2011 yılında düzenlenen bu tür etkinliklere yüzlerce kişi katılmıştır. Bu organizasyonların uluslararası bir hale getirilmesi ve yarışmaların düzenlenmesi ile çok daha verimli etkinliklerin organize edilebileceği görülmektedir.

Tarım ve Çiftlik (Agro) Turizmi: Yörede yapılan kazılarda rastlanan şarap kapları, şarap testileri ve taş kabartmalar asma üretiminin Kapadokya uygarlıklarında gelişerek devam ettiğini göstermektedir. Hititler dönemine (M.Ö. 3000)’ kadar uzanan Kapadokya bölgesinin, yer altı yerleşimlerindeki çeşitli galerilerinde üzüm çiğneme ve şarap elde etme birimlerine rastlanmıştır. Yörede, şaraplık üzüm çeşitlerinden Emir yetiştirilmektedir. Son yıllarda özellikle kaliteli şarap elde edilen ve getirisi yüksek olan Cabernet Sauvignon, Chardonay,

Merlot ve Gamay üzüm çeşitlerine yönelme vardır Son yıllarda iç ve dış turizmin artmasının verdiği itici güçle şarap tüketimi artmış ve bu da beraberinde yeni bağ alanlarının yaratılması ve yeni üzümlerinin yetiştirilmesine neden olmuştur. Bölgedeki bazı seyahat acentaları bağbozumu şenlikleri kapsamında turlar düzenleyip, turistlere şarap yapımı ile ilgili deneyim imkanları tanımaktadırlar. Bölgedeki bazı konaklama işletmeleri ise kendi bahçelerindeki üretim faaliyetlerine turistleri de dahil etmekte ve elde edilen sebzeleri turistlere sunmaktadırlar.

Resim 3 Agroturizm Faaliyetlerinden Bir Görünüm

Kamp Karavan Turizmi: Kamp karavan faaliyetleri için Nevşehir'deki en uygun alanlardan biri Göreme'dir. Göreme'de bu alanda hizmet veren firmalar bulunmaktadır. Kamp karavan alanlarında turistlerin her türlü ihtiyaçlarını karşılayacakları alanlar bulunmaktadır. Buralarda konaklayan turistlerin genel anlamıyla memnun oldukları görülmektedir.

Termal turizmi: Nevşehir'in kültürel çekicilikleri ile entegre edebileceği en önemli turistik imkanlarından biri de termal sularıdır. Bu alanda özellikle Kozaklı bölgesi ön plana çıkmaktadır. Kozaklı'da irili ufaklı ve nitelikli onlarca konaklama işletmesi bulunmaktadır. Ancak bu tesislerin yurtdışındaki benzerleri gibi konsept termal tesisler haline dönüştürülmesine ve tanıtımına ihtiyaç duyulmaktadır.

Resim 4 Kozaklı Kaplıcaları

Tablo 16 İlçelere göre doğa turizmi aktiviteleri

Aktivite/değer	Acıgöl İlçesi	Avanos İlçesi	Derinkuyu İlçesi	Güleşhir İlçesi	Hacıbektaş İlçesi	Kozaklı İlçesi	Ürgüp İlçesi
Değerler toplamı	7	18	15	19	8	7	18
Mağaracılık (M)			X	X			X
Dağ bisikletçiliği (DB)	X	X	X	X	X	X	X
Dağ-yayla gezisi imkanı (DG)	X	X	X	X	X	X	X
Peyzaj güzelliği/fotosafari (PF)		X	X	X			X
Düzenlenmiş doğa gezisi rotası(DGR)	X	X	X	X	X		X
Tabiata uyumlu kırsal miras gezisi(KMG)	X	X		X	X	X	X
Pansiyonculuk(P)		X	X	X			X
Kır havasında şehir merkezleri(KHŞM)		X		X	X		
Kuş gözlemciliği imkanı(KuG)		X		X			
Sportif olta balıkçılığı imkanı(SOB)		X		X			
Milli park vb sahalar(MP)							X
Milli park vb. nde konaklama(MPK)							X
Köy Pazarları(Orman meyvelerinden reçel marmelat, kurutulmuş meyve satılması kaydıyla) (KP)	X	X	X	X	X	X	X
Bakir doğa parçaları keşif gezisi(Bakir vadi ve bakir orman gibi gizli kalan değerleri keşfetme gezileri) (BDPKG)		X	X	X			X
Gastronomi gezisi (Gezi günü belirlenir. Gezi günü ziyaretçilerle yöresel yemekler yapılarak yedirilir) (GG)		X	X	X			X
Dokusu bozulmamış kırsal miras gezisi (köyler) (KMG)	X	X	X	X		X	X
Yaya gezi imkanı (Y)	X	X	X	X	X	X	X
Tarihi eserler, sit alanı (Ts)		X	X	X			X
Peyzaj değeri yüksek yerler,fotoğrafik yerler (P)		X	X	X	X		X
Jeolojik ve jeomorfolojik değerler (Jm)		X	X	X			X
Atla geziye uygun (At)		X	X	X		X	X

5. SEÇKİN VE YÜKSEK DEĞER TAŞIYAN (X) YILDIZ ALANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE POTANSİYELİNİ GELİŞTİRME İMKANLARININ ORTAYA KONULMASINA İLİŞKİN ANALİZLER

Gülşehir: Nevşehir'e 20 km. uzaklıktadır. Osmanlı Sadrazamı Karavezir Mehmet Seyyid Paşa'nın yaptırdığı külliye; cami, medrese ve çeşmeden oluşmaktadır. İlçedeki Aziz Jean Kilisesi ve Sivasa Gökçetoprak yeraltı şehri görülmeye değer yerlerdendir.

Derinkuyu: Nevşehir-Niğde karayolu üzerinde eski adı Melegobia olan Derinkuyu Nevşehir'e 29 km. uzaklıktadır. Akarsuyu ve gölü bulunmayan bu ilçenin içme suyu 60-70 m derinlikteki kuyulardan temin etmesinden dolayı "Derinkuyu" olarak adlandırılmıştır. İlçede 85 m derinliğinde bir yeraltı şehri bulunmaktadır. Bu yeraltı şehri, bir yeraltı şehirde bulunan tüm özelliklere sahiptir.

Avanos: Nevşehir' in 18 km kuzeyinde olan Avanos' un antik dönemindeki adı " Venessa" dır. Çok sayıda çanak çömlek atölyesi bulunan ilçede seramik yapım geleneği Hititlerden beri süregelmektedir. Kızılırmak'ın getirdiği kırmızı toprak ve milden elden edilen seramik çamuru, Avanoslu seramik sanatçılarının elinde şekil almaktadır.

Ürgüp: Nevşehir' in 18 km kuzeyinde olan Avanos' un antik dönemindeki adı " Venessa" dır. Çok sayıda çanak çömlek atölyesi bulunan ilçede seramik yapım geleneği Hititlerden beri süregelmektedir. Kızılırmak'ın getirdiği kırmızı toprak ve milden elden edilen seramik çamuru, Avanoslu seramik sanatçılarının elinde şekil almaktadır.

Seçkin Doğa turizmi değerlerine ait bilgiler:

İlimizin başlıca kültürel varlıkları vadiler, peri bacaları, yeraltı şehirleri, ören yerleri, kiliseler, hisarlar, kaleler ve Türk İslam eserleridir. Kapadokya denilince akla ilk olarak Göreme vadisi gelmektedir. Merkez İlçe, Avanos, Ürgüp ilçeleri sınırları içinde bulunan 5 kasaba, 10 köy, 25 vadi, peri bacaları, kiliseler ve doğal güzellikler Göreme Vadisini oluşturmaktadır. Uçhisar, Ortahisar ve Başhisar aynı zamanda kale görevini yerine getiren büyük peri bacalarıdır.

Avanos Saruhan Kervansarayı, Nevşehir Damat İbrahim Paşa Külliyesi, Hacıbektaş-ı Veli Külliyesi, Gülşehir Karavezir Külliyesi, Ürgüp' te II. Rükneddin-i Kılıçaslan Külliyesi ve Medresesi en önemli Türk İslam eserleridir. Göreme Açık Hava Müzesi, Zelve Örenyeri, Çavuşin Ören Yeri başlıca ören yerleridir. Bölgede çoğunluğu kaya oyma olmak üzere 400 civarında kilise bulunmaktadır.

Sahanın Doğa Turizmi Potansiyelinin öne çıktığı ve sunduğu aktiviteler:

İlimizde kültür, sağlık, termal, doğa yürüyüşü, atlı doğa yürüyüşü, inanç turizmi, sportif amaçlı turizm, golf, balon, eğlence, kongre turizmi gibi turizm çeşitleri yapılmaktadır. Önemli turizm etkinliklerinden birisi de atlı doğa turizmidir. Bölgedeki doğa harikası vadiler gelen ziyaretçilere at sırtında gezdirilerek farklı bir turizm etkinliği gerçekleştirilmektedir. Güzergahlar Avanos, Mustafapaşa, Gomeda Vadisi, Zelve, Paşabağları, Saruhan, Zemi Deresi, Kılıçlar Vadisi, Çat Vadisi, Devrent Vadisi ile Aksaray Güzelyurt (Geveri)'a kadar uzamaktadır. Kızılçukur, Gomeda, Çat, Meskendir, Güvercinlik Vadileri doğa yürüyüşleri ile ziyaretçilere daha yakından tanıtılmaktadır. Turistik tesislerin alt yapısı sportif faaliyetlerin yapılması ve büyük organizasyonların gerçekleştirilmesi için yeterlidir. Özellikle ulusal ve

uluslararası şampiyonalar ve bazı profesyonel lig futbol kulüplerinin kamp çalışmaları için, spor salonları, çim sahaları ve diğer spor alt yapısı yeterlidir. Golf turizmi açısından Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2004 yılı içerisinde yaptığı çalışma neticesinde 4 bölgede (Avanos, Çat, Mustafapaşa, Uçhisar) uygun yerler tespit edilmiştir. Kapadokya Bölgesinin doğal güzelliklerinin daha iyi görülebilmesi için bölge özelliklerinden de faydalanılarak balon turizmi gelişmiştir. Özellikle yabancı turistler tarafından tercih edilen balon turizmi ile sabah erken saatlerde balona binilerek güneşin doğuşu ve doğan güneşin peribacaları üzerinde meydana getirdiği çeşitli ışık oyunları havadan daha net görülebilmektedir. İlimizde balon turizmi ile ilgilenen 8 firma ve bunların elinde de uçmaya hazır 50ye yakın balon bulunmaktadır. Balonlar 1 defada 20 yolcuya kadar taşıyabilmektedir. Yapılan uçuşlarla bir sezonda yaklaşık 150.000 kişi uçurulmuştur. Kozaklı İlçesinde bulunan termal kaynak kaplıca turizmi açısından çok büyük bir potansiyeldir. İlçede turizm ve belediye belgeli 30 adet otel ve motelde toplam 6.000 yatak mevcuttur. Son yıllarda turizm yatırımcılarının gözdesi durumunda bulunan ilçede oteller yapılmaktadır (Nevşehir İli 2009 Yılı Çevre Durum Raporu, 2009).

Sahanın Doğa Turizmi Yönetimi Amaçları:

Nevşehir il sınırları içerisinde Göreme Tarihi Milli Parkı bulunmaktadır. Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçaları Milli Park olarak tanımlanmaktadır. Göreme ve çevresinin Milli Park olarak ayrılması 1967 yılında düşünülmüş ve bu yıllarda Milli Parkın uzun devreli gelişim planı yapılmıştır. Ancak o dönemde yürürlükte bulunan 6831 sayılı yasanın 25.maddesine göre yalnız orman rejimine giren alanlar Milli Park olarak ayrılabilirdiğinden bu plan uygulamaya konamamıştır. 2873 sayılı yasanın 1983 yılında yayınlanması ile orman olmayan sahalarında milli park ilan edilebilmesinin sağlandığı bu sebeple Göreme ve çevresinin gözden geçirilerek hazırlanan planın geçerliliğini koruduğu tespit edilmiş ve göreme ve çevresinin milli park olarak ilan edilebilmesinin yolu açılmıştır. Ayrıca UNESCO tarafından 1985 yılında Kapadokya Bölgesinin Dünya Miras listesine alınması ile alanın Milli Park olarak ilan edilmesi zorunlu hale gelmiş ve 30.10.1986 tarih 86/11135 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile milli parkın ilanı gerçekleşmiştir.

Uzun Devreli Gelişme Planı Süreci

- * Göreme ve çevresinin Milli Park Olarak ayrılması 1967 yılında düşünülmüş ve bu yıllarda Milli Parkın UDGP'ni yapılmıştır.
- * Bu planın hazırlandığı 1971 yılından günümüze kadar geçen sürede Milli Parkın ziyaretçi potansiyelindeki artışla birlikte mevcut UDGP gereksinimleri karşılayamaz hale gelmiş ve yeni bir UDGP'ni yapılması elzem olmuş ve 2002 yılında UDGP'ni revize edilmiş, fakat günümüze kadar onaylanmamıştır.

Milli Park'ın Alan Yönetimi

- * 1971 yılında onaylanan UDGP'de park sahası idari yönden Zonlara ayrılmıştır.
- * 1-Birinci Zon: (Mutlak koruma zonu) ; Parkın Ana bölümünü, çekirdeğini teşkil eder ve sınırları içinde parka üstünlük kazandıran fizyografik elamanları kapsar.
- * 2- İkinci Zon: Bu zon birinci zonun tüm olarak çevreler ve bir tampon alan meydana getirir.
- * Ancak 2002 yılında revize edilen UDGP ihtiyaçlara cevap verecek ve Milli Park

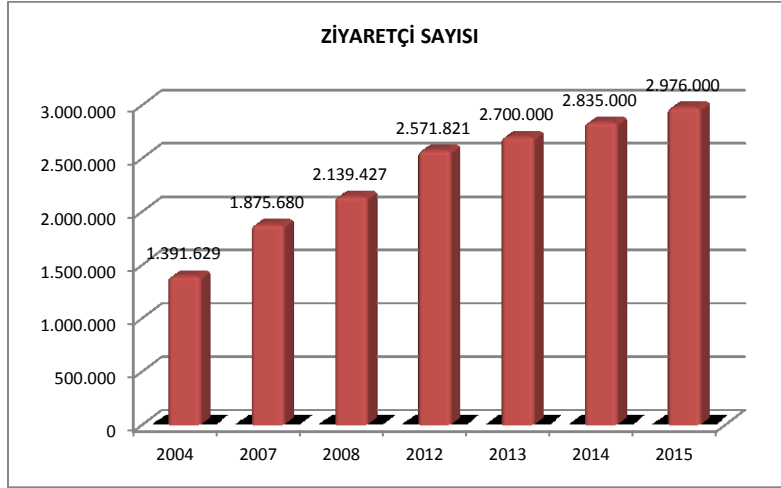
içindeki kısır döngüyü azaltacağına inanılmış ve şu şekilde sınıflandırılmıştır.

- * 1- Mutlak Koruma Alanları
- * 2- Sınırlı Kullanım Alanları
- * 3- Kontrollü Kullanım Alanları
- * 4- Turizme Yönelik İşlev Kazandırılacak Alanlar olarak ayrılmıştır.

Önümüzdeki 3 yıl için Turist artış öngörüsü,

2008 yılına kadar 2 milyon ziyaretçinin altında kalan turist sayısı 2008 yılından itibaren 2 milyonun üzerine çıkmış ve istikrarlı bir şekilde büyüme göstermeye başlamıştır. 2012 yılında Nevşehir'i 2 milyon 571 bin kişi ziyaret etmiştir. 2008 yılından itibaren ortalama olarak her yıl %5 büyüme gösteren Nevşehir turist sayısının 2013 yılında 2 milyon 700 bin, 2014 yılında 2 milyon 835 bin ve 2015 yılında ise 2 milyon 976 bin kişiye ulaşacağı öngörülmektedir.

Grafik 1 Yıllara göre Nevşehir ziyaretçi sayıları

Tablo 17 Nevşehir ili turizm değerleri tablosu

Halihazırdaki ziyaretçi sayısı	Sahayı gezmek maksatlı gelen ve konaklayan: 790.063 kişi Ziyaretçi(konaklamayanlar) : 1.781.757 kişi
Para harcama	Konaklama, yeme-içme, yanında yöresel el sanatı ve yöresel kurutulmuş veya konserve ürünler alınarak para ödeme şekilleriyle Kişi başına ortalama en az 1.250 TL harcama yapılmaktadır
Ziyaretçi Profili	Bireysel gezginler: % 12,7 Seyahat Acentası: % 52,7 Okul/Dernek gezisi: % 26,6 Diğer: % 8,0
Gelişlerinin ilk 5 Sebebi	Kültürel Miras Gezileri: %40,2 Fotosafari: %20,3 Balon turizmi: %15,6 Doğa Gezileri: %12,8 Diğer: %11,1
Kıyaslanabileceği saha	Yok

Tablo 18 Nevşehir ili ulaşılabilirlik tablosu

Ulaşılabilirlik Analizi		
Sahanın Uluslararası havaalanına yakınlığı	Çok yakın; 1 saat	
Alana Ulaşım	Özel taşıt (X) Toplu taşıma (X) Diğerleri ( ) (Bisiklet, motosiklet, yürüyüş, atlı vb.)	<i>Ziyaretçinin Genel ulaşım kanaati:Şehre ulaşım açısından herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Ancak özellikle şehir içi ulaşım ile turistik alanlardan şehir merkezlerine olan ulaşımın geliştirilmesi gerekmektedir.</i>
Ulaşım için problemler: Bireysel gelişler için daha çok yönlendirme hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır.		

Tablo 19 Nevşehir Altyapı Analizi

Altyapı Analizi	Yetersiz	Yeterli	İyi	Açıklama
Taşımacılık ağı		X		Şehir dışından ulaşım açısından önemli bir sorun bulunmamaktadır. İl Merkezinden turistik merkezlere karayolu ile toplu ulaşım yapılabilmektedir.
Yerel ağ(toprak, asfalt)		X		Turizm merkezlerinin yolları genellikle asfalt olmakla birlikte yolların dar olduğunu söylemek mümkündür.
Anayollara bağlantı		X		Anayollara bağlantı açısından avantajlı bir bölgedir.
Yerel genel taşımacılık	X			Doğa çekicilik alanlarına tarifeli seferler anlamında yetersizlikler sözkonusudur.
Programlar	X			Yörenin tanıtımına katkı sağlayacak uluslararası organizasyonlara ihtiyaç bulunmaktadır.
Ücretler			X	Turistik alanlara giriş ücretleri oldukça makul düzeydedir.
Ring patikaları	X			Ulaşım sağlayan yolların genişletilmesi gerekmektedir.
İşaret levhaları		X		Henüz tam anlamıyla yeterli olmasa da bu konuda çalışmalar ve projeler devam etmekte ve büyük oranda çözüme kavuşturulmuş durumdadır.
Genel yer işaret levhaları		X		Önemli bir sorun bulunmamaktadır.
Bilgi panoları		X		Önemli bir sorun bulunmamaktadır.
Araçlar için park kapasitesi		X		Önemli bir sorun bulunmamaktadır.
Bilgi alma ve tercüme kolaylıkları	X			Bölgenin tarihi ve doğal özellikleri ile ilgili bilgi sağlayacak hizmetler konusunda yetersizlikler sözkonusudur. Bireysel gelenlere hizmet verecek turist rehberleri istihdam edilebilir.
Restoran sayısı	X			Bölgedeki restoran sayısı ve nitelikleri, bölgeye olan turistik talebi karşılama ve farklı kültürlerden gelen turistlere hizmet verme konusunda yetersizdir.

Tablo 20 Yeme içme konaklama analizi

Restoranların durumu	Kategori	Sayısı	Açıklama
	Turistik	60	Nevşehir'de konaklama tesislerinin kendi restoranları dışında 60'ın üzerinde turistik yeme-içme tesisi bulunmaktadır. Bunlardan 20 kadarı kaliteli hizmet vermektedir. Ancak diğerlerinin hizmet kalitesinin yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir.
	Yerel		
Yemek Standartları	Yüksek standartlı yemek sunanlar : Han restaurant, Sur Balık, Dayının yeri, Harmandalı restaurant, Sofra Restaurant, Papayani village house, Cappadocian cuisine Yeterli ve yöresel standartta yemek sunanlar: Avanos Kadın Girişimciler Kooperatif Mutfağı, Hanedan Kervansaray, Coffedocia, Konyalı Ömer Usta, Nevşehir Konağı, Kötü standartta yemek sunanlar :		
Barınma imkanları	Kategori (iyi-kötü-orta)	Kuruluş Sayısı	Yatak Sayısı
Oteller	İyi	45	8.424
Hosteller (Misafirhaneler)	Kötü	5	125
Yatak&kahvaltı oteli			
Rota üstü kulübeler			
Bungalov tarzı			
Kamp alanı	Orta	4	--
Diğerleri: Pansiyon	İyi	18	416

Nevşehir ilinin tamamı açısından konaklama arzı konusunda önemli bir yetersizlik bulunmadığı ifade edilebilir. Bölgedeki konaklama tesisi sayısı yeterli düzeyde olmasına rağmen kalış süreleri konusunda önemli bir olumsuzluk bulunmaktadır. Konaklama tesislerinde ortalama kalış süresi 1,8 gecedir. Kozaklı'daki termal tesislerin konaklama alanında yeterince değerlendirilemediği görülmektedir. Bu bölgedeki termal nitelikli tesislerin özellikle yabancı turistlere hitap edecek nitelikte konsept termal tesisler haline dönüşmesi gerekmektedir. Nevşehir ilinde konaklama tesislerinin en önemli gelirleri arasında balon turizmine yönelik satışlar gelmektedir. Bölgedeki yiyecek-içecek tesislerinin sayısı ve niteliğinin de yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Mevcut işletmelerin hiçbirinin turizm işletme belgeli olmaması dikkat çekicidir.

Tablo 21 Nevşehir'in kendine has seçkin ve diğer önemli özellikleri

Sahanın kendine has seçkin ve diğer önemli özellikleri			
		Var-Yok	Neler?
Sunduğu değerlerden	Tek-eşsiz olanlar var mı?	Var	Kapadokya, Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerinden birisidir. Özellikle tarih, kültür ve inanç turizmi değerleri açısından dünyada tek örnektir. Peribacalarının buna eklenmesiyle Kapadokya dünya turizminin gözde merkezlerinden biri olmuştur. Bölgenin tarihi Hititlere kadar gitmektedir. Çatalhöyük: Dünyanın en eski peyzaj resmi burada bulunmuştur. Bu, Kapadokya'ya hayat veren dağlardan birinin, Hasan Dağı'nın patlayışını tasvir eden bir fresktir. Bugün Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde bulunan resmin M.Ö. 5700'lere ait olduğu saptanmıştır. Dünyada başka bir örneği bulunmayan yeraltı şehirleri, mükemmel bir tekniğin ürünüdür. Havalandırma sistemleri, hava dolaşımı tünelleriyle, emniyet ve güvenlik sistemleriyle, giriş ve çıkışlarda ilginç teknikleriyle, zemindeki kuyularıyla ve çöp toplama mekanizmalarıyla bugün bile ziyaretçileri şaşırtmaktadır.
	Biraz farklı ama değerli olanlar		Derinkuyu Yeraltı Şehri: Yaklaşık 100.000 kişilik bir topluluğun barınma, yeme, içme, ibadet, savunma ihtiyacını karşılayabilecek düzeydedir. Şarap üretimi yapılabilen, içinde su kuyusu ve ahırlar bulunan yeraltı şehrinin 18-20 kat olduğu bilinmektedir. Bu katlardan sadece sekizi temizlenerek ziyarete açılmıştır. Yaklaşık 52 havalandırma bacasına sahip bu yeraltı şehrinin duvarlarında tarihlendirmeye yardım edecek herhangi bir işaret yoktur. Kaymaklı Yeraltı Şehri: Nevşehir'in 20 km. güneyinde Kaymaklı kasabasıdır. Sekiz katlı şehrin ilk katı Hititler tarafından yapılmış, diğer katları ise Arap-Pers saldırıları sırasında Romalılar ve Bizanslılar tarafından genişletilmiştir. İki km.den fazla bir alana yayılan bu yeraltı şehrinin 4 katı temizlenmiş ve

			aydınlatılmış durumdadır. Derinkuyu yeraltı şehrinde olduğu gibi, oyulan tüflerden saldırı anında kapıları içeriden kapatabilecek sürgü taşları imal edilmiştir.
	Diğer ilgi çeken yerlere benzer olanlar		
Alan turist ziyaret döngüsüne girecek şekilde turistlerin ilgisini çekecek diğer alanlara yakın mı?	Evet-Hayır	Hangi Sahalar	Sunduğu özellikleri
Alandaki yabancı varlıklar	Bayrak türler	1.	2.
	Diğer ilginç yaban hayatı (fauna)	1.	2.
	Kelebekler		.....tür
	Endemik bitkiler,		116 tür Milli Park alanına ve yakın çevresine özgü bölgesel endemik olan iki tür tespit edilmiştir. Bunlar Astracantha kırshirica ve Astracantha talassea (İki Geven türü)'dir. Ayrıca, Allium nevsehirense (Nevşehir soğanı) ve Onosma decorticans'ın bilim dünyasına tanıtıldığı ilk tip örnekleri Göreme'den toplanmıştır. Milli Park alanında yetişen ilginç bir türaltı taksonda Scrophularia libanotica var. nevsehirensis'tir. İlk defa Derinkuyu'dan toplanarak tanıtılan bu salgı tüylü, kırmızı çiçekli varyete sadece Nevşehir yöresinde yetişmektedir.

Taşıma Kapasitesi Analizi

Tablo 22 Nevşehir Sosyal ve Ekonomik Taşıma Kapasitesi Analizi

Göstergeler	1	2	3	4	5
Tüm ilgi grupları turizmden elde edilen gelirden eşit pay alırlar		X			
Tüm ilgi grupları turizm gelişimine oranlı bir miktar para yatırımı				X	
Yerel ekonomi için turizm faydaları açıktır	X				
Turizm gelişimiyle ilgili paydaşların ihtiyaç, istek ve önerileri ele alınıyor		X			
Tüm ilgi gruplarına önem veriliyor		X			
İlgi gruplarının birbiriyle olan ilişkileri iyi			X		
Beraber çalışmanın önemi biliniyor				X	
İyi bir işbirliği içindeler				X	
Belirli kararların alınma amacı saklanmıyor		X			
Yerel ilgi grupları karar almada söz sahibi				X	
Bölgesel ilgi grupları karar almada söz sahibi			X		
Diğer sektörler de turizm gelişimine fayda sağlıyor	X				
Turizm kırsal ekonomiye destek veriyor	X				
Geleneksel faaliyetler ve üretim türleri turizm gelişiminden sonra gelişme gösterdi	X				
Turizm gelişimi istihdamı artırma beklentilerini karşılıyor		X			
Yerel halk, özellikle gençler için yeni iş imkanı ortaya çıktı		X			
Kendi turizm işini kurmak isteyenlere yeterli destek veriliyor			X		
Turizm işi kurmak için eğitim ve öğretim veriliyor				X	
Planlı turizm uygulaması yapılıyor				X	
Yerel köyler ve kamusal alanın özelliği turizmden sonra zarar görmemiştir.			X		
Turizm temel olarak yerel mal ve hizmetlerden faydalanır	X				
Bölgemizi ziyaret eden turist sayısı yeterlidir			X		
Turizm kültürel mirasın devamına yardımcı oluyor		X			
Turizm endüstriyel mirasın sürdürülmesi için yardımcı oluyor			X		
Turizm gelişimi peyzaj dokusuna zarar vermiyor				X	
Turizm doğanın korunmasına yardımcı oluyor				X	
Turizm kültürel manzaranın korunmasına yardımcı oluyor				X	
Turizm hayat kalitesini artırıyor		X			

Sosyal ve Ekonomik Taşıma Kapasitesi Verilerini Değerlendirme Sonuçları;

Sosyal ve ekonomik taşıma kapasitesi değerlendirildiğinde turizmin yerel halkın ekonomik ve sosyal hayatına önemli katkılar sağladığı anlaşılmaktadır. Ancak bölgede oluşan turistik hareketliliğin bölgenin doğal ve kültürel değerlerinin korunmasını zorlaştırdığı anlaşılmaktadır. Özellikle yöre halkının turizme katılımının sağlanması gerektiği görülmektedir. Yerel halkın turizme katılımının sağlanmasının bölgedeki turizm değerlerinin korunmasına önemli bir katkı sağlayacağı görülmektedir. Yöre halkının turizm faaliyetlerine katılımı yüksektir.

Tablo 23 Nevşehir ili ekolojik taşıma kapasitesi analizi

Ekolojik taşıma kapasitesi analizi					
Faaliyet	Genel etkiler Müspet /menfi	Korunan alan üzerindeki etki	Etki		
			Kabul edilebilir	Kabul edilemez	Kabul edilebilir ancak;
Kamping&piknik	Menfi	Olumsuz	--	---	Bu alanda hizmet verecek yerlerdeki temel altyapı eksikliklerinin giderilmesi gerekmektedir.
Ahşap Hediyelik eşyaların satılması,	Müspet	Olumlu	X	---	---
Dağcılık,trekking	Müspet	Olumlu	X	---	---
Su sporları	---	---	---	---	---
Rafting	Müspet	Olumlu	---	---	---
Olta balıkçılığı	Müspet	Olumlu	---	---	Alanlarda bilinçli ve mevsimsel yasaklara uygun hareket edilmesi gerekmektedir.
Normal spor etkinlikleri	Müspet	Olumlu	---	---	Motorlu araç kullanmadan bisiklet, yamaç paraşütü gibi etkinlikler planlanabilir.
Yeme içme	Müspet	Olumlu	---	---	---
Doğa yürüyüşü	Müspet	Olumlu	---	---	Doğa yürüyüşü yapılan alanlarda doğaya uygun temel altyapı eksikliklerinin giderilmesi gerekmektedir.

Mağaracılık	Müspet	Olumsuz	---	---	Korunan alanlarda eşsiz kıymette olan değerlerin daha iyi bir şekilde korunması gerekmektedir.
Kanyoning	Müspet	Olumlu	---	---	---
Yaban hayatı gözlemi	Müspet	Olumlu	---	---	Doğal yaşam döngüsüne müdahale etmeden ve canlıların rutin yaşam faaliyetlerini rahatsız etmeyen planlanmaların yapılması gerekmektedir.
Bilimsel geziler	Müspet	Olumlu	---	---	Bilimsel gezilerin sıkı denetim içerisinde ve sonuçların kaydedileceği şekilde planlanması faydalı olacaktır.

Tablo 24 Ekolojik taşıma kapasitesi göstergeleri

Ekolojik taşıma kapasitesinin etkileri;					
<i>Ekolojik göstergeler</i>	1	2	3	4	5
Bitkiler turizm artışından etkilenmemektedir				X	
Yürüyüş yollarından yürümeyen turistler bitkilere çok zarar veriyor			X		
Turizmden dolayı daha fazla toprak erozyonu meydana gelmektedir				X	
Korunan alanın suları gözle görünür şekilde kirlenmektedir				X	
Turizm gelişimi sebebi ile balık miktarı azalmıştır				X	
Korunan alanın yer altı suları içme suyu olarak kullanılabilir			X		
Turistler yaban hayatı için rahatsız edici bir faktördür					X
Turizmden dolayı flora ve faunada ölümler artmıştır					X

1- Tamamen doğru, 2- Genel olarak doğru, 3- Veri yok, 4- Çoğunlukla yanlış, 5- Hiç yok,

Ekolojik Taşıma Kapasitesi Verilerini Değerlendirme Sonuçları;

Nevşehir'de ekolojik taşıma kapasitesi anlamında önemli bir sorun bulunmamaktadır. Turistler yaban hayatı açısından herhangi bir tehdit unsuru değildir. Turizm faaliyetlerinin fauna ve flora her hangi bir olumsuz etkisinin bulunmadığı düşünülmektedir.

Fiziki/İdari Taşıma Kapasitesi İncelemesi ve Değerlendirmesi;

Tablo 25 Nevşehir Fiziki/İdari taşıma kapasitesi analizi

Fiziki/İdari taşıma kapasitesi							
	Yer	Kapasite	1	2	3	4	5
Altyapı	Korunan alana giriş yolları			X			
	Korunan alandaki yol ağı			X			
	Korunan alan içindeki toplu taşıma					X	
Park girişi	Park etme				X		
	akış				X		
Park yeri imkanları	Yer sayısı				X		
	Biletleme				X		
	yönlendirme				X		
Bilgi imkanları	İşaret levhaları					X	
	Yetkililer					X	
	Ziyaretçi merkezi					X	
	Ofisler					X	
	Basılı ve görsel materyal			X			
Yiyecek içecek temini	Tedarik					X	
Ticaret	Seçenekler					X	
						X	
Kolaylık tesisleri	Tuvaletler				X		
	Atıkların toplanması				X		
Patika ağı	Yeterlilik durumu						X
Yaban hayatı izleme noktaları	Sayısı ve uygunluğu				X		
Aktiviteler	seçenekler					X	
	Paket doğa turları					X	
	Bisiklet kiralama					X	
	Araç kiralama					X	
	At-katır kiralama				X		
Çalışanlar	Yeterli sayıda				X		
	Donanımlı			X			

(1-Akıcı,Yeterli 2- İyi, 3- Fena Değil, 4- Kötü, 5- Çok Kötü)

Fiziki/İdari taşıma kapasitesi yönünden yapılan değerlendirme;

Nevşehir ilinde doğa turizmi faaliyetleri açısından fiziki/İdari taşıma kapasitesi bakımından önemli bir sorun bulunmadığı düşünülmektedir. Ancak doğal ve kültürel çevreye zarar

vermeden turistlerin memnuniyetini artıracak yapıların yetersiz olduğu düşünülmektedir. Turistleri bilgilendirme imkanlarının da yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Bunların yanında turistlerin bölgedeki kalış sürelerini artıracak aktivite imkanlarının da yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Psikolojik Taşıma Kapasitesi: Bölge halkının turizm konusundaki düşüncelerinin oldukça olumlu olduğu görülmektedir. Turistlerin bölge ile ilgili güvenlik algısı oldukça olumludur. Yerel halk tarafından turistlere karşı yapılmış bir saldırı ve olumsuzluk yok denecek kadar azdır. Yerli halk turistler ile gönülden iletişim halinde bulunmakta ve oldukça misafirperver davranmaktadır.

Nevşehir ili ve ilçelerinin kıyas yöntemi ile kısa değerlendirmesi

Karşılaştırma yöntemi, kapsam dahilindeki unsurun benzerleri ve rakipleri ile arasındaki farkı görmesi ve daha ilerlemesine itici güç olması amaç edinilerek verimliliği artırma yöntemidir.

Karşılıklı bilgi alışverişi olarak değerlendirilen bu yöntemde, kopyalama değil, kendi ürünlerimize yönelik ilham almak, uyarlamak hedeftir. Gelecek eğilimlerini şimdiden görüp, müşterinin isteklerini şimdiden karşılamaya hazırlıklı olmayı gerektirir.

Karşılaştırma yapılan ilçenin/ilin başarılı oluşu hususta takip ettiği yolun ilçede/ilde alınabilirliği araştırılmalıdır.

Tablo 26 Nevşehir Doğa Turizm Potansiyelinin Kıyaslaması

KIYAS YÖNTEMİ İLE DOĞA TURİZMİ POTANSİYELİ YÜKSEK OLAN BAZI İLÇELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ			
Nevşehir ili			
İlçe	Kıyaslanan İl/ilçe	Kıyaslama sebebi,	Örnek Alınacak Deneyim
Merkez	Kayseri Merkez	Aktivite olanakları	Turistlere sağlanan aktiviteler ve alışveriş olanaklarının sağlanması.
Ürgüp	Güzelyurt/Aksaray	Tarihi ve doğal çekicilikler	Doğal ve kültürel mirasın korunması
Avanos	Beypazarı/Ankara	Kırsal faaliyetler	Yerel özelliklerin turistlere tanıtımı ve yerel ürünlerden önemli oranda ekonomik getiri sağlanması.

Sonraki bölümde verilecek doğa turizmi stratejilerinde yapılan detaylı karşılaştırmaların sonuçlarına göre stratejik faaliyetler oluşturulmuştur.

6. NEVŞEHİR İLİ SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ STRATEJİLERİ

6.1. GELİŞME STRATEJİLERİ

Strateji 1. Doğa turizmi yatırım projelerine uygulamak için teşviklerin sağlanması ile Nevşehir'de turizm sektöründe yatırımların artırılması

Strateji 2. Ürün çeşitliliğini artırma yoluyla gelirlerin artırılmasının sağlanması

Strateji 3. Bölge turizm yönetim ve gelişim planının hazırlanması

6.2. PAZARLAMA STRATEJİSİ

Strateji 1. Tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması

Strateji 2. Bölge halkının ekoturizm faaliyetlerine katılımının sağlanması

Strateji 3. Özel ilgiye yönelik zengin içerikli turların planlanması

6.3. ZİYARETÇİ YÖNETİMİ STRATEJİSİ

Strateji 1. Ekoturizm alanlarının korunması ve denetiminin sağlanması

Strateji 2. Alan bilgisine sahip rehberlerin yetiştirilmesi

Strateji 3. Ziyaretçi davranışlarının değiştirilmesinin sağlanması

6.4. İZLEME VE DEĞERLENDİRME STRATEJİSİ (TURİZMİN ETKİLERİNİN VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN İZLENMESİ)

Strateji 1. Turizmin etkilerinin izlenmesi için izleme birimlerince göstergelerden yararlanılması

6.1 .GELİŞME STRATEJİLERİ

Strateji 1: Doğa turizmi yatırım projelerine uygulamak için teşviklerin sağlanması ile Nevşehir'de turizm sektöründe yatırımların artırılması

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi							Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
1	1	Eko turizm finansman olanaklarının belirlenmesi	<p>Turizm faaliyetleri konusunda sağlanan teşviklerin belirlenmesi ve bu belirlenen teşviklerin dışında eko turizm faaliyetlerine yönelik verilebilecek destekler konusunda ilgili kurumlar ile görüşmeler yapılması.</p> <p>Bu konuda plan süresince 10 odak toplantısı yapılarak eko turizme yönelik alternatif 5 farklı kurumun desteği sağlanacak.</p>	NTO, OSİM, AHİ-KA	Belediyeler, muhtarlıklar Ekoturizm Dernekleri, Bankalar, İlgili devlet kuruluşları	2013								100.000 TL Ahiler Kalkınma Ajansı	Alternatif 5 farklı kurumdan eko turizm yatırımları için hibe desteği alınması
2	2	Eko turizm yatırımlarına yönelik fizibilite çalışmalarının yapılması	<p>Eko turizm yatırımları için yatırımcılara fizibilite çalışması desteği verilecektir.</p> <p>Bu konuda plan süresince 1 eko turizm yatırım rehberi hazırlanacak ve 20 potansiyel yatırımcı için fizibilite çalışması yapılacaktır.</p>	AHİ-KA	Nevşehir Üniversitesi	2016								200.000 TL Ahiler Kalkınma Ajansı, Nevşehir Üniversitesi	Nevşehir için Eko turizm yatırım rehberinin hazırlanması, 20 adet yatırım fizibilitesinin hazırlanması

6.1 .GELİŞME STRATEJİLERİ

Strateji 2: Ürün çeşitliliğini artırma yoluyla gelirlerin artırılmasının sağlanması

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi								Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler	
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			2021
3	1	Eko turizm alanlarına yönelik envanter çalışmalarının yapılması	Eko turizm faaliyetleri yapılabilecek alanların ve turizme yönelik olarak hizmet verebileceği özellikler belirlenecektir. Bu konuda plan süresince üniversitenin ilgili bölümleri, seyahat acentaları ve eko turizm derneklerinden destek alınacaktır.	OSİM, ÜN	Belediyeler, muhtarlıklar ilgili federasyonlar	2013										100.000 TL Ahiler Kalkınma Ajansı, Orman Su İşleri Müdürlüğü, Valilik	Nevşehir ili eko turizm alanları envanteri ve yapılabilecek faaliyetler için gerekli altyapı ihtiyacının ortaya koyan rapor
4	2	Eko turizm alanlarına yönelik altyapı eksikliklerinin giderilmesi	Eko turizm alanlarındaki altyapı eksiklikleri giderilecektir. Bu konuda plan süresince yüksek potansiyel vaat eden 10 eko turizm alanındaki altyapı eksiklikleri tamamen giderilmiş olacaktır.	ÇŞİM, KHGB, İÖİ	Belediyeler, KGM	2014										1.000.000 TL Çevre ve Şehircilik Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme,, Kalkınma Bakanlıkları	Nevşehir için Eko turizm yatırım rehberinin hazırlanması, 20 adet yatırım fizibilitesinin hazırlanması
5	3	Eko turizm alanlarına yönelik tanıtım faaliyetlerinin yapılması	Altyapı eksiklikleri giderilen eko turizm alanlarının etkin tanıtımı gerçekleştirilecektir. Bu konuda plan süresince ulusal ve uluslararası yarışmalar ve festivaller organize edilecek ve eko turizm alanlarını tanıtmaya yönelik ödüllü belgeseller hazırlanacaktır.	KTİM	Belediyeler, Muhtarlıklar, Seyahat Acentaları, Tur Operatörleri	2015										400.000 TL Kültür ve Turizm, Ekonomi Bakanlıkları	Düzenlenen 10 uluslararası yarışma, hazırlanan 5 belgesel film, hazırlanan 10 farklı broşür

6.1 .GELİŞME STRATEJİLERİ

Strateji 3: Bölge turizm yönetim ve gelişim planının hazırlanması

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi								Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler		
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			2021	2022
6	1	Turizm Yönetim ve Gelişim Planının Hazırlanması	<p>Turizm faaliyetlerinin sağlıklı bir zeminde ve sürdürülebilir bir şekilde devam ettirilebilmesi için Turizm Yönetim ve Gelişim Planı hazırlanacaktır.</p> <p>Bu konuda plan süresince ilgili kurumların bir araya gelmesi sağlanacak ve yönetim planına son şekli verilecektir.</p>	OSİM, ÇŞİM,KTİM	Belediyeler, muhtarlıklar	2013											100.000 TL	Turizm Yönetim ve Gelişim Planının hazırlanması ve onaylanması

6.2 .PAZARLAMA STRATEJİLERİ

Strateji 1: Tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi							Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
7	1	Turizm Bilgilendirme Merkezleri kurulması	Favori ilçelerde bilgilendirme merkezleri kurulacaktır, Bu merkezlerin atıl okul binaları veya köy evlerinin kiralanması veya restorasyonu ile oluşturulması sağlanacaktır. 2019'a kadar 10 ayrı yerde bilgilendirme merkezi kurulacaktır.	KTİM, OSİM	Belediyeler, Muhtarlıklar, İlgili dernekler	2014								100.000 TL Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı	10 ayrı yerde bilgilendirme merkezinin kurulmuş olması
8	2	Eko turizm alanlarına yönelik tanıtım faaliyetlerinin yapılması	Altyapı eksiklikleri giderilen eko turizm alanlarının etkin tanıtımı gerçekleştirilecektir. Bu konuda plan süresince ulusal ve uluslararası yarışmalar ve festivaller organize edilecek ve eko turizm alanlarını tanıtmaya yönelik belgeseller hazırlanacaktır.	KTİM	Belediyeler, Muhtarlıklar, Seyahat Acentaları, Tur Operatörleri	2015								400.000 TL Kültür ve Turizm, Ekonomi Bakanlıkları	Düzenlenen 10 uluslararası yarışma, hazırlanan 5 belgesel film, hazırlanan 4 farklı dildeki 10 farklı broşür
9	1	Tur operatörlerine, yabancı gazeteci ve televizyonculara saha tanıtımı	Tur operatörlerin, yabancı gazeteci ve televizyonculara eko turizm sahaları gezdirilerek tanıtılacak, görüşleri ve değerlendirmeleri alınarak sahaların iyileştirilmesi sağlanacaktır. Plan süresince 20 tur operatörünün ve 100 gazeteci ve televizyoncunun katılımı sağlanacaktır.	KTİM, OSİM	Dernekler, KTİM	2014								100.000 TL Kültür ve Turizm, Ekonomi Bakanlıkları	Ağırlanan 20 büyük tur operatörü, 100 yabancı gazeteci ve televizyoncu.

6.2 .PAZARLAMA STRATEJİLERİ

Strateji 2: Bölge halkının ekoturizm faaliyetlerine katılımının sağlanması

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi								Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler	
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			2021
10	1	Ekoturizm eğitimi	Yerel halkın eko-turizm hakkında eğitimi, Ekoturizme sunulabilecek ürünlerin geliştirilmesi ürünleri geliştirilmesi konusunda eğitilmesi. Bu konuda plan süresince en az 20 kurs açılarak toplam 400 kişinin eğitilmesi sağlanacaktır.	KTİM, OSİM	Belediyeler, muhtarlıklar, Ekoturizm Dernekleri, Üniversiteler	2013										100.000 TL Kültür ve Turizm Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Üniversite	20 ayrı kurs düzenlenmesi ve 400 kişiye eğitim verilmesi
11	1	Yöre halkının doğa eğitimi	Doğayı anlatmak için yöre halkın eğitilmesi, ayrıca çocukların eğitimi. Plan dönemi boyunca 2.000 yetişkin, 4.000 çocuğa doğa eğitimi verilecektir.	OSİM; ÜN, KY, HEM	Muhtarlıklar, Belediyeler	2013										600.000 TL Kültür ve Turizm, Orman ve Su İşleri, Kalkınma Bakanlıkları	2.000 yetişkin ve 4.000 çocuğa doğa eğitimi verilmesi
12	2	Gönüllülük sisteminin oluşturulması	Doğa gönüllülerinin seçimi ve eğitimi. Plan dönemi boyunca her ilçede 15 er adet gönüllü doğa denetçisi seçilecek ve bu denetçiler kamu otoritesine denetim için yardımcı olacaklardır.	OSİM, ÜN, KY, B	WWF, TEMA, Üniversiteler	2013										100.000 TL Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Her ilçeden 15 gönüllü doğa denetçisinin seçilmesi ve eğitimi

6.2 .PAZARLAMA STRATEJİLERİ

Strateji 3: Özel ilgiye yönelik zengin içerikli turların planlanması

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi								Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler	
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			2021
13	1	Haritaların oluşturulması	Ekoturistler için rotaların yer aldığı haritaların oluşturulması ve basımı. Plan boyunca odak grup toplantılarında öne çıkan eko turizm faaliyetleri için en az 10 farklı turizm aktivitesi için rotalar hazırlanacak ve haritalar bastırılacaktır.	KTİM, OSİM, İÖİ	Doğa dernekleri, Belediyeler, Muhtarlıklar, Acentalar, Turist rehberleri	2013										200.000 TL Kültür ve Turizm Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı	10 farklı eko turizm aktivitesi için haritaların basımının yapılması
14	2	Yöre halkına girişimcilik eğitimlerinin verilmesi ve girişimleri için destek sağlanması	Belirlenen eko turizm rotalarında yer alan köy ve beldelerdeki halka KOSGEB onaylı girişimcilik eğitimleri verilecek ve kendi işini kurmak isteyen girişimciler desteklenecektir. Plan dönemi boyunca 200 kişinin girişimcilik eğitimi alması ve kendi işini kurmak isteyen 100 girişimcinin desteklenmesi sağlanacaktır.	OSİM, ÜN, KOSGEB, AHI-KA	Muhtarlıklar, Belediyeler	2015										2.000.000 TL AHI-KA, KOSGEB	200 kişiye girişimcilik eğitiminin verilmesi ve 100 girişimcinin desteklenmesi
15	1	Tur güzergahlarındaki alt ve üstyapı eksikliklerinin giderilmesi	Belirlenen eko tur güzergahları üzerindeki alt ve üstyapı eksikliklerinin giderilmesi sağlanacaktır. Plan dönemi boyunca 10 farklı eko turizm aktivitesi için alt ve üstyapı eksiklikleri giderilecektir.	OSİM, ÇŞİM, KTİM, UDHİM, İÖİ	Muhtarlıklar, Belediyeler, Dernekler	2013										1.000.000 TL Orman ve Su İşleri, Çevre ve Şehircilik,, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlıkları	10 farklı eko turizm faaliyeti için tüm alt ve üstyapı işlemlerinin tamamlanmış olması

6.3. ZİYARETÇİ YÖNETİMİ STRATEJİLERİ

Strateji 1: Ekoturizm alanlarının korunması ve denetiminin sağlanması

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi								Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler	
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			2021
16	1	Eko turizm alanlarının fiziksel, sosyal ve ekolojik taşıma kapasitelerinin belirlenmesi	Eko turizm alanlarının taşıma kapasiteleri bilimsel olarak ortaya konulacaktır. Plan boyunca en az 10 farklı turizm aktivitesinin yapılacağı alanlar için fiziksel, sosyal ve ekolojik taşıma kapasiteleri belirlenecektir.	KTİM, OSİM, ÜN, ÇŞİM	Doğa dernekleri, Belediyeler, Muhtarlıklar, Acentalar, Turist rehberleri	2013										200.000 TL Kültür ve Turizm, Orman ve Su İşleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlıkları	10 farklı eko turizm aktivitesi için sahaların fiziksel, sosyal ve ekolojik taşıma kapasitelerinin belirlenmiş olması
11	1	Yöre halkının doğa eğitimi	Doğayı anlatmak için yöre halkın eğitilmesi, ayrıca çocukların eğitimi. Plan dönemi boyunca 2.000 yetişkin, 4.000 çocuğa doğa eğitimi verilecektir.	OSİM; ÜN, KY, HEM	Muhtarlıklar, Belediyeler	2013										600.000 TL Kültür ve Turizm, Orman ve Su İşleri, Kalkınma Bakanlıkları	2.000 yetişkin ve 4.000 çocuğa doğa eğitimi verilmesi
12	2	Gönüllülük sisteminin oluşturulması	Doğa gönüllülerinin seçimi ve eğitimi. Plan dönemi boyunca her ilçede 15'er adet gönüllü doğa denetçisi seçilecek ve bu denetçiler kamu otoritesine denetim için yardımcı olacaklardır.	OSİM, ÜN, KY, B	WWF, TEMA	2013										100.000 TL Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Her ilçeden 15 gönüllü doğa denetçisinin seçilmesi ve eğitimi

6.3. ZİYARETÇİ YÖNETİMİ STRATEJİLERİ

Strateji 2: Alan bilgisine sahip rehberlerin yetiştirilmesi

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi							Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
17	1	Rehber eğitimi	Nevşehir'de tamamı yöre halkından profesyonel turist rehberi olmak üzere isteyen 100 rehberin eko turizm konusunda uygulamalı eğitime tabi tutulması ve sertifikalandırılması sağlanacaktır.	OSİM, ÜN, D	WWF,TEMA	2014								50.000 TL Orman ve Su İşleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlıkları, Üniversite	100 rehber eko turizm eğitimi verilmesi
18	2	Yerel profesyonel av kılavuzu eğitimi	Av turizmi için Nevşehir'e gelenlere rehberlik etmesi için yöre halkından 50 kişi av kılavuzu olarak yetiştirilecektir.	OSİM,HEM,ÜN	Avcı dernekleri	2015								50.000 TL Kültür ve Turizm, Orman ve Su İşleri, Kalkınma Bakanlıkları	50 yerel av kılavuzunun yetiştirilmesi

6.3. ZİYARETÇİ YÖNETİMİ STRATEJİLERİ

Strateji 3: Ziyaretçi davranışlarının değiştirilmesinin sağlanması

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi								Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
19	1	Ziyaretçi bilgilendirmelerinin yapılması	Eko turizm faaliyetlerine katılan turistlere eko turizm alanlarının doğal ve tarihi geçmişi ve özellikleri ile ilgili kısa bilgilendirmeler yapılarak ziyaretçi kaynaklı çevre zararları minimum düzeye indirilecektir. Plan boyunca 10 bilgilendirme merkezinde gelen tüm turistlere bilgilendirme hizmeti verilecektir.	KTİM, OSİM	Üniversiteler, Belediyeler, Muhtarlıklar, Dernekler	2014									250.000 TL Orman ve Su İşleri, Kültür ve Turizm Bakanlıkları, , Ahiler Kalkınma Ajansı	10 bilgilendirme merkezinde gelen tüm turistlere bilgilendirme hizmetinin verilmesi
20	2	Yöre halkı ile etkileşimin artırılması	Eko turizm faaliyetleri için bölgeye gelen turistlerin yöre halkı ile etkileşiminin artırılması sağlanacaktır. Yöre halkının sosyal organizasyonlarına turistlerin katılımı sağlanacak ve yörede yetişen organik ürünlerin turistlere tanıtımı sağlanacaktır.	KTİM, MHT	Yöre halkı, Rehberler	2015										Turistlerin yöre halkıyla iletişiminin sağlanması

6.4. İZLEME VE DEĞERLENDİRME STRATEJİLERİ (TURİZMİN ETKİLERİNİN VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNİN İZLENMESİ)

Strateji 1: Turizmin etkilerinin izlenmesi için izleme birimlerince göstergelerden yararlanılması

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi								Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler	
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			2021
21	1	Değişimin sınırlarının belirlenmesi	Doğal ve kültürel değerleri etkileyen tüm turizm faaliyetlerinin kabul edilebilir değişimin sınırlarının belirlenmesi, bu çalışmanın hedefi yöresel düzeyde kabul edilebilir sınırların tespitidir.	OSİM, KTİM, ÜN	WWF, Dernekler	2014										Orman ve Su İşleri, Kültür ve Turizm Bakanlıkları	Kabul edilebilir sınırların belirlenmiş olması
22	1	PANParks gerçekleştirme programının izlenmesi	PANParks uygulamalarının izlenmesi, ilerlemenin raporlanması,	OSİM, KTİM	Dernekler	2014										Orman ve Su İşleri, Kültür ve Turizm Bakanlıkları	Raporlamaların gerçekleştirilmiş olması
23	1	Çevresel etkilerin izlenmesi	İndikatörlere göre izlenecektir.	ÇŞİM, OSİM, B	Dernekler, KTM	2014										Orman ve Su İşleri, Kültür ve Turizm Bakanlıkları	İzleme ve raporlamaların gerçekleştirilmiş olması
24	1	Ekonomik etkilerin izlenmesi	İndikatörlere göre izlenecektir.	KTİM, GTHİM, M, TSO, B	Dernekler, Üniv.	2014										Orman ve Su İşleri, Kültür ve Turizm Bakanlıkları	İzleme ve raporlamaların gerçekleştirilmiş olması
25	1	Sosyal ve kültürel etkilerin izlenmesi	İndikatörlere göre izlenecektir.	OSİM, KTİM, ÜN	Dernekler,	2014										Orman ve Su İşleri, Kültür ve Turizm Bakanlıkları	İzleme ve raporlamaların gerçekleştirilmiş olması
26	1	Sürdürülebilirliğin izlenmesi	İndikatörlere göre izlenecektir.	OSİM, ÇŞİM	Dernekler,	2014										Orman ve Su İşleri, Kültür ve Turizm	İzleme ve raporlamaların gerçekleştirilmiş olması

												Bakanlıkları	Olması
27	1	<i>Uyumun izlenmesi</i>	<i>Kurallar sistemine uyumun izlenecek, uyumsuzluk hususları incelenecek, uzlaşma arayışı, çözüm geliştirme, raporlama ve değerlendirme, yaptırım uygulanmasına karar verilecektir.</i>	<i>KTİM, OSİM, İŞL</i>	<i>Dernekler</i>	2014						<i>Orman ve Su İşleri, Kültür ve Turizm Bakanlıkları</i>	<i>İzleme ve raporlamaların gerçekleştirilmiş olması ve gerekenlerin yapılması</i>
28	1	<i>İzlemenin raporlama, değerlendirme ve geri bildirimlere dönüştürülmesi</i>	<i>Doğal ve kültürel değerlere etki yapan Faaliyetlerin sınırlara göre durumunun izlenmesi ve raporlama, değerlendirme ve geri bildirimlerin yapılması sağlanacaktır.</i>	<i>OSİM, KTİM, ÜN</i>	<i>Dernekler</i>	2014						<i>Orman ve Su İşleri, Kültür ve Turizm Bakanlıkları</i>	<i>İlgili kurumlara geri bildirimlerin sağlanıyor olması</i>

HAZIRLAYAN	KONTROL EDEN
..... İli Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürü	..... Bölge Müdürlüğü/ ...../ ..... Şube Müdürü
Uygun Takdim	
..... Bölge Müdürü	..... Vali Yardımcısı

Doğa Turizmi Master Planının uygulanması UYGUNDUR

.....

VALİ

KAYNAKÇA

(tarih yok). Şubat 4, 2013 tarihinde Nevşehir İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü:
www.nevsehirtarim.gov.tr/ adresinden alındı

Aksaray İlinin Coğrafi Özellikleri. (2012). Ocak 17, 2012 tarihinde Aksaray Belediyesi:
<http://www.aksaray.bel.tr/> adresinden alındı

Cengiz, T., & Çelem, H. (2005). Hızlı Kırsal Değerlendirme Yöntemi: Alpagut Köyü (Seben,Bolu).
Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Dergisi , 161-170.

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. (2013, Ocak 27). Ocak 27, 2013 tarihinde Doğa
Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü: http://www.milliparklar.gov.tr/mp/t_korumaalani.pdf
adresinden alındı

Doğal Çevre. (2013, Şubat 2). Şubat 2, 2013 tarihinde Nevşehir Belediyesi:
http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=119
adresinden alındı

Doğal Sit Nedir? (2013, Ocak 27). Ocak 27, 2013 tarihinde Restoratürk:
<http://www.restoratürk.com/sit-alanlari/dogal-sit/1005-dogal-sit-nedir.html> adresinden alındı

Dönmez, Y., Gökyer, E., & Yazgan, M. (2012). Seyfe Gölü Örneği'nde Biyosfer Rezervi Alanların
Planlanması Üzerine Bir Araştırma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* , 128-141.

İllere göre sit alanları istatistiği. (2013, Şubat 2). Şubat 2, 2013 tarihinde T.C. Kültür Varlıkları ve
Müzeler Genel Müdürlüğü: <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44974/illere-gore-sit-alanlari-istatistigi.html>
adresinden alındı

Kültür Varlıkları. (2011). Ocak 27, 2013 tarihinde T.C. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel
Müdürlüğü: <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44974/illere-gore-sit-alanlari-istatistigi.html>
adresinden alındı

Milli Parklar Kanunu. (1983, Ağustos 11).

Nevşehir İli 2009 Yılı Çevre Durum Raporu. (2009). Nevşehir: Nevşehir İl Çevre ve Orman
Müdürlüğü.

Nevşehir İli Doğa Turizmi Master Planı. (2012). Nevşehir: Nevşehir Orman ve Su İşleri Müdürlüğü.

Nevşehir Kent Rehberim. (2013, Şubat 2). Şubat 2, 2013 tarihinde Nevşehir Kent Rehberim:
<http://www.nevsehirkentrehberim.com/?SyfNmb=4&pt=Nev%C5%9Fehir> adresinden alındı

Nevşehir Valiliği. (2013, Ocak 29). Ocak 29, 2013 tarihinde Nevşehir Valiliği: www.nevsehir.gov.t
adresinden alındı

Nevşehir'in Sosyo-Ekonomik Yapısı. (2013, Ocak 29). Ocak 29, 2013 tarihinde Nevşehir Ticaret ve
Sanayi Odası: http://www.ntso.org.tr/viewpage.php?page_id=39 adresinden alındı

Nevşehir-Turizm. (2013, Şubat 2). Şubat 2, 2013 tarihinde Coğrafya Dünyası:
<http://www.cografya.gen.tr/tr/nevsehir/turizm.html> adresinden alındı

Savaş, A. (2013, Ocak 29). *Kapadokya*. Ocak 29, 2013 tarihinde Nevşehir Valiliği:
<http://www.nevsehir.gov.tr/nevsehir/kapadokya/1.html> adresinden alındı

Seçilmiş Göstergelerle Nevşehir. (2012). Nevşehir: Nevşehir Belediyesi.

Sesli Türkçe Sözlük. (tarih yok). Ocak 17, 2012 tarihinde Türk Dil Kurumu: <http://www.tdk.org.tr/>
adresinden alındı

Türkiye'nin Biyosfer Rezervleri. (2013, Ocak 27). Ocak 27, 2013 tarihinde Birleşmiş Milletler
Kalkınma Programı: <http://www.undp.org.tr/Gozlem3.aspx?WebSayfaNo=4070> adresinden alındı

Uluslararası Önem Sahip Sulak Alanlar. (2013, Ocak 27). Ocak 27, 2013 tarihinde Orman ve Su İşleri
8. Bölge Müdürlüğü:
<http://bolge8.ormansu.gov.tr/8bolge/AnaSayfa/birimler/DogaKorumaveSulakAlanlarSbMud/DogaKorumaveSulakAlanlarSbMud.aspx?sflang=tr> adresinden alındı

Vikipedi. (2012, Ocak 25). Ocak 25, 2012 tarihinde Vikipedi:
http://tr.wikipedia.org/wiki/Mill%C3%AE_park adresinden alındı